

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

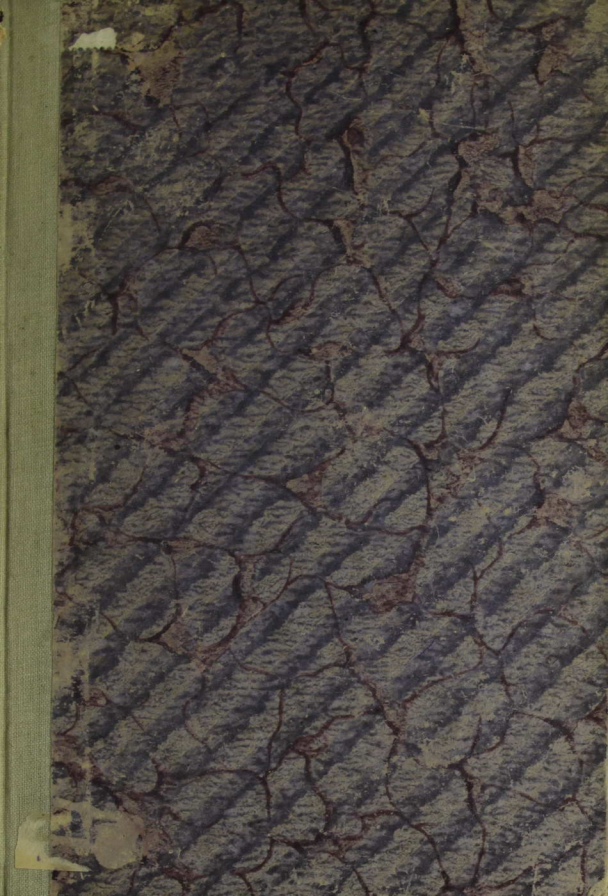
Դու կարող ես.

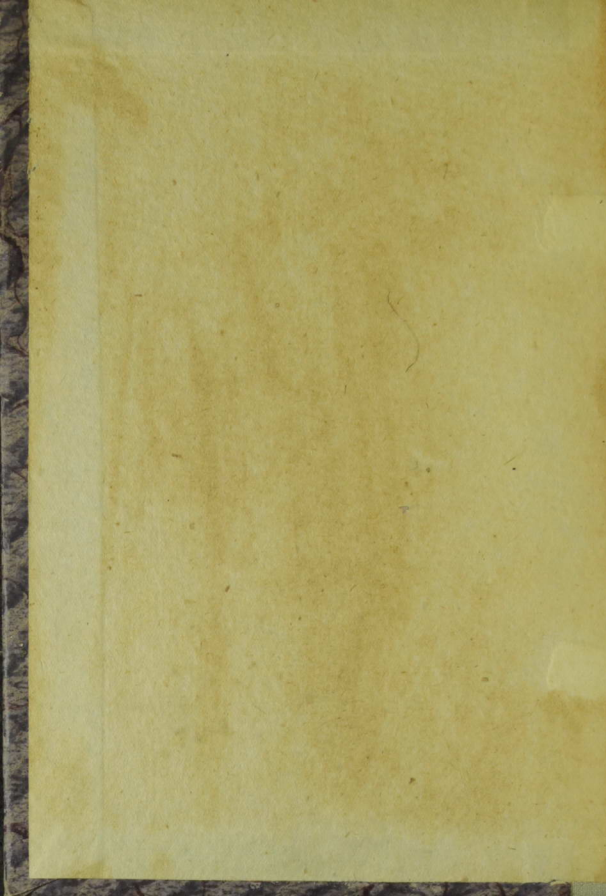
պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

076-1
ՊԱՏԱՆԻ ՊԻՈՆԵՐՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲՅՈՒՐՈ

ՊԻՈՆԵՐԱԿԱՆ
ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ
ՆՈՐ ՍԻՍՏԵՄԸ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ—1929

38984

ՊԱՏԱՆԻ ՊԻՈՂԵՐՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲՅՈՒՐՈ

ՊԻՈՂՆԵՐԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՆՈՐ ՄԻՍՏԵՄԸ

A II
38984

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ

1929

ՊԵՏՆԱԿԱՆ ԳԵՐԱԿՐՈՐԴ ՏՊԱՐԱՆ ՅԵՐԵՎԱՆՈՒՄ

Դրանոց. № 1642 ր

Պատվ. № 221

Հր. № 912

Տիրաժ 3000

ԱՌԱՋԱԲԱՆ

Այս գիրքն իրենից ներկայացնում է պիոներական կազմակերպության աշխատանքի նոր սիստեմի շարադրությունը, վոր առաջարկվում է ՀամԼԿՅԵՄ ԿԿ Պ. Պ. Կ. Բ. կողմից և վորը վերամշակված է Անդրկովկասի ազգային հանրապետությունների պալմանների համեմատ:

Կենցաղային մնացորդները, նացիոնալիզմը, յուրահատուկ տնտեսական պայմանները (չալաղներ, դշլաղներ, բաժրակագործություն, շերամապահություն և այլն) պահանջում են պիոներական կազմակերպության աշխատանքի բովանդակության մեջ վորոշ փոփոխություններ մտցնել: Սակայն Անդրկովկասի հանրապետությունների առանձնահատկություններն այնքան բազմազան են, վոր առաջարկվող նյութը չի կարող ընդգրկել յուրաքանչյուր կազմակերպության կոլեկտիվների աժըողջ հասարակական-ոգտակար և դաստիարակչական աշխատանքը:

Ֆուրամանյուր գավառային կազմակերպության յեվ նրա դեկավար կազմի խնդիրն է՝ կառուցել իրենց ամբողջ աշխատանքն այնպես, վորպեսզի հաղթահարվի անող սերնդի մեջ ինն կենցաղային տաղիքիաների ազդեցությունը, յեվ սեղծվի նոր սոցիալիստական հասարակության շինարարության դաբաբանին արժանի նոր մարդը:

Առաջարկվող աշխատանքի սիստեմը տարբերվում է կոլեկտիվների նախորդ աժըողջ աշխատանքից վոչ միայն նրանով, վոր տալիս է առանձին հասակներին համապատասխան սահմանված առաջադրություններ և ապահովում է յերեխայի աստիճանական աճումը կոլեկտիվում, այլև նրանով, վոր նա հենվում է հենց յերեխաների ինքնագործունեության վրա: Այդ պետք է ապահովի պատանեկության մաքսիմալ ինքնա-

գործունեութիւնը և նրանց հետաքրքրվելն ամբողջ աշխատանքով:

ՀամԼԿՅԵՄ Անդրյերկումի Պիոներական Բյուրոն համոզված է, Վոր Նոր սիստեմի անցկացումը կհանդիսանա չոր, միաորինակ աշխատանքի արժատական փոփոխության սկիզբը և կբարձրացնի աճող սերնդի դաստիարակության վորակը:

ՀամԼԿՅԵՄ Անգրյերկումի Կից՝ Պատահի
Պիոներների Անգրյերկասյան Բյուրո

ՅԵՐԿՈՒ ԽՈՍՔ

Պիոներական աշխատանքի նոր սիստեմին վերաբերող նյութերը հրատարակվում են Պատանի Պիոներների Հայաստանի Կենտրոնական Բյուրոյի սլենդի կատարած վորոշ փոփոխութիւններով և լրացումներով:

ՀԼԿՅԵՄ ԿԿ Կից ՊՊ Կ Բյուրո

Մ Ա Ս Ն I

Գ Լ ՈՒ Խ I

ԴԵՊԻ ՆՈՐ ՍԻՍՏԵՄ

ՀամԼԿՅԵՄ 8-րդ համագումարը չեղեխանների մեջ տարվող աշխատանքի վերաբերյալ ընդունած բանաձևում ընդգծել է հետևյալը.

«ՀամԼԿՅԵՄ 7-րդ և 8-րդ համագումարների միջև ընկած ժամանակաշրջանում պիոներական շարժումն ապրում եր խոշոր դժվարություններ, վորոնք ներկայումս ել դեռ չեն վերացել, վորը նույնիսկ պիոներական կազմակերպության մեջ չեղած չեղեխանների քանակի կրճատումը բերեց: Այդ դժվարությունների պատճառները գլխավորապես կայանում են խորհրդային չեղկրի յերբորդ սերնդի՝ մեր աշխատել չիմանալուց, չեղեխանների մեջ տարվող մասսայական կոմունիստական աշխատանքի բավականաչափ մտածված սխառմի և մանկավարժորեն հիմնավորված մեթոդների բացակայության և մեծերի մեջ տարվող աշխատանքի մեթոդները մեքենայորեն մանկական միջավայրը փոխադրելու մեջ: Այդ հաճախ պիոներական աշխատանքը հասցնում է չափից ավելի «պոլիտիզացիայի» — իմաստ հասարակական-աշխատանքային դաստիարակության, կուլտուր-լուսավորչական գործունեության և չեղեխանների առողջ ժամանցի կազմակերպման: Միաժամանակ, յեթե մի կողմից մենք ունենք թեքում մանկական շարժման «պոլիտիզացիայի» կողմը, մյուս կողմից, վորպես ռեակցիա դեպի պիոներների մեջ տարվող աշխատանքի թերություններն ու դժվարությունները, նկատվել են առանձին տեղեղեններ, վորոնք ամբողջովին ժխտում են չեղեխանների հասարակական-քաղաքական դաստիարակությունը: Թե այն և թե այս թեքումները պետք է վճռականապես վերացնել:

Մենք պետք է հաստատ և հետևողական կերպով ժանկարական շարժման աշխուժացման իրագործման կուրսը վերցնենք, պիոներական աշխատանքի հիմքը ընդունելով հասարակական աշխատանքային դաստիարակությունը, վորի հիման վրա յե միայն հնարա-

վոր կառուցել յերևաաների դաստիարակությունը կոլլեկտիվիզմի յեւ կոմունիզմի վոգով: Նոր ձեւերն ու մեթոդները, վորոնք մշակվում են աշխատանքի պրոցեսում յեւ վորոնք աղբն զտել են իրենց գործնական կիրառումը մի շարք պիտանեական կազմակերպություններում, պետք է ամուր կերպով մտնեն պիտանեական կազմակերպութեան վողջ կլանքի մեջ:

Ամբողջ ալդ աշխատանքը պետք է կառուցել այնպես, վոր նա համախմբեր լերեսաներին և մեծացներ նրանցից մարդկանց, վորոնք չեն պատկերացնում իրենց կլանքը կոլլեկտիվից դուրս, ալ զգում են իրենց անքակտելի կապերով կապված կոլլեկտիվի հետ: Մշտապես զարգացող գիտակից վերաբերմունքը դեպի չբը- ջապատը, կոլլեկտիվ աշխատանքը ալդ շրջապատը փոխելու և բարեկամելու համար, ել ավելի պիտի համախմբի լերեսաներին, դաստիարակի նրանց մեջ կարողութուն միահամուռ կերպով հասարակական նպատակներ առաջադրել և միահամուռ կերպով նրանց հասնել:

Առաջադրված հասարակական-գործնական խնդիրների ի- րագործումը լերեսաների կողմից կդաստիարակի նրանց մեջ աշ- խատանք կազմակերպելու, աշխատանքի ընթացքում փոխադարձ ընկերական ոգնութուն ցույց տալու սովորութիւն, կարողու- թիւն՝ ուղղելու անփական գիտելիքները և ընդունակութիւնները ամբողջին սպասարկելու համար և դրանում գտնել բավարա- րութիւն:

Վոյ միայն պիտանեական կազմակերպութեան մեջ, ալիւ տանը, դպրոցում և փողոցում, պիտները պետք է լինի լերեսա- ների պաշտպանը ծեծից, կոպիտ վերաբերմունքից, շահագոր- ծումից: Նա պետք է հատկապես ուշադիր լինի դեպի չքավորու- թեան լերեսաները, դեպի անապաստանները և պիտի աշխատի նրանց զբաղել պիտանեական կազմակերպութեան մեջ: Հենց այս կողմից և պետք է մտտնալ, բացատրելով պիտներներին դասա- կարգային հակառակութիւնները, բանվոր դասակարգի պայքարը, կրօնի դերը, բանվորական շարժման միջազգային բնուիթը և այլն:

Հարկավոր է, վորպեսզի պիտներները հասկանային կուսա- կցութեան, կոմերիտմիութեան, խորհրդային իշխանութեան նշա- նակութիւնը, արհմիութենական, կոոպերատիվ և կանանց կազ- մակերպութիւններին նշանակութիւնը, վորպեսզի նրանք իրենց ուժերը ներածին չափ լինեն ոգնականները ալդ կազմակերպու- թիւններին:

Դրա հիման վրա անհրաժեշտ է արագացնել հասարակա-

Դան գործերի, չիրիխաներին հետաքրքրող ու համապատասխան գործերի որինակելի ցանկի և նրանց հետ շաղկապված համապատասխան ունակությունների և գիտելիքների ցանկի վորոշումը: Գործերի, ունակությունների և գիտելիքների այդ ցանկն աստիճանական (աստիճանաբար բարդացող) բնույթ պիտի ունենա, վորը հարմարեցված է հասակային կազմին և քաղաքի և գյուղի պայմաններին»...

Այս գրքույկում տպագրված նյութերը ներկայացնում են իրենցից առաջին փորձը 8-րդ համագումարի վորոշումը պիտենբակյան աշխատանքի սխեմայի վերաբերյալ իրագործելու հարցում:

Այստեղ առաջարկվող աշխատանքի սխեմայը նոր է նրանով, վոր առաջին անգամը փորձ է արվում բնօրինակացնելու պիտենբակյան պարլամենտի և Կոմունիստական կուլեկտիվի միջև ընկած տարածքին հասակի խափերին: Նոր սխեմայը պիտենբակյան կուլեկտիվ, ողակի յուրաքանչյուր պիտենբի յեվ կուլարի սպառազինում է կոնկրետ խնդիրներով, վորոնք իրագործելով պիտենբերնին իրենցից կատարաստեն բանվորական գործի իսկական շինարարներ և մարտիկներ:

Մտաշելի դարձնելով յուրաքանչյուր պիտենբի հասկացողությանը նրա ամենորոյտ աշխատանքի խնդիրները, «նոր սխեմայ» հենց դրանով մեծապես նպաստում է մեզ համար դժվարագույն խնդրի լուծմանը, այն է՝ պիտենբի ինֆագործունելությանը, վորպեսզի ամեն տեղ յուրաքանչյուր կուլեկտիվ հանդիսանա իսկական փոքրիկ ինքնագործունյա պատանեկական կոմունիստական բջիջ, ուր իրենց յերեխաները կուլեկտիվ կերպով կառուցում են իրենց աշխատանքը, իրենք ակտիվ կերպով գործում են: Յեթե պիտենբերնին պարզ և հասկանալի լինեն ընդհանուր նպատակները, յեթե նրանց առաջ դրվեն փոքր, բայց միատնայամայն պարզ խնդիրներ ամենորոյտ գործունելության համար, ապա հենց այդ միայն նշանակալի չափով կզարգացնի պիտենբերնի ինքնագործունելությունը և նրանց կազատի կուլարի ամենորոյտ խնամակալությունից աշխատանքը ընտրելու գործում:

Ահա այս մոմենտներն են բնորոշում այսպիս կոչված նոր սխեմայը:

Ընկերներից շատերը կարծել են և դեռ այժմ էլ կարծում են, վոր նոր սխեմայը վերանայում է վնչ միայն կուտակված ամբողջ վորձը, կուլեկտիվի և ողակի աշխատանքի ձևերն ու մեթոդները, այլ և յերեխաների կոմունիստական կազմակերպության սկզբունքներն ու նպատակները: Այդ ճիշտ չէ: Աշխատանքի մեթոդներն ու սխեմայը

մենք դեռևս շատ անդամներ կվերանայնք, իսկ չերեխաների կոմմունիստական կազմակերպության նպատակներն ու սկզբունքները զեռյերկար կմնան իբրև հիմնական ղեկավարություն, վոր ուղղություն է տալիս լուրաքանչյուր ողակի, ամեն մի պիոների առույթա գործունեությունը:

Այդ նպատակները շատ լավ արտահայտված են պիոներների ուրենքների և սովորությունների մեջ: Այն ամենը, ինչ վոր տվյալ զբոսայգիի մեջ շարադրված է, միայն մի հատիկ նպատակ է հետապնդում՝ պիոներկազմակերպության զարգացման ավելի ետապի վրա՝ կոլվարին, ողակավարին և իրենց պիոներներին ցույց տալ, խորհուրդ տալ, թե ինչպես պետք է աշխատանքը լավ կազմակերպել, վորպեսզի պիոներները վորքան կարելի է հաջող կերպով կատարեն որենքներն ու սովորությունները, թե ինչպես պետք է պիոներն ամեն որ աշխատի, վորպեսզի արդարացնի պատանի պիոներին, պատանեկական կոմմունիստական կազմակերպության անդամի պատվավոր կոչումը:

Գ Լ ՈՒՒ II

ԻՆՉՊԵՍ Ե ԿԱՌՈՒՑՎԱԾ ՆՈՐ ՁԵՎԵՐՈՎ ԱՇԽԱՏԵԼՈՒ

Ն Յ ՈՒԹ Ը

Ակզբում մենք խորհուրդներ ենք տալիս կոլվարին և պիոներին, թե ինչպես պետք է ավելի լավ կազմակերպել ողակների, ընդհանուր հավաքույթների, խմբակների աշխատանքը, ինչպես հաշվի առնել աշխատանքը, ինչպես կազմակերպել կուլեկտիվի ամբողջ գործունեությունը:

Նյութի յերկրորդ մասում դուք կգտնեք կուլեկտիվների և ողակների գործնական աշխատանքների ցանկը, վորը պարունակում է ինչպես հանրագուտ գործեր, այնպես և կուլտուրական-մասսայական աշխատանք չերեխաների հանգիստը կազմակերպելու շուրջը, աշխատանքային դաստիարակություն, նատուրալիստական աշխատանք, պիոներները դպրոցում, մարզանք և ռազմականացում և այլն: Այդ ցանկում բերած գործերը կաբինետում չեն հնարած, այլ վերցված են պիոներկազմակերպության ամենորյա կյանքի և գործունեությունից՝ առույթա փորձից: Զեզնից շատերն այդ ցանկը կարող են ընդունել պարտադիր ծրագրի տեղ և կսկսեն բոլոր գործերն սկսած առաջինից և վերջացրած վերջինով մշակել: Դուք ախպես անելով ամենակուլիտ սխալն արած կլինեք: Այդ ցանցը միայն նրա համար է տրվում, վորպեսզի կոլվար-

ներն ու պիտներները հեշտութեամբ կարողանան ընտրել հետաքրքիր և ոգտակար գործեր:

Բացի հանրագում աշխատանքը, վորը վոչ մի կերպ չի կարելի ուղղամենտացիայի չենթարկել ըստ հասակների, բոլոր մշուս գործերը բաշխված են թե կոլվորի վրա ամբողջութեամբ և թե կրտսեր (10—12 տ.), միջին (12—14 տ.) և ավագ (14—16 տ.) հասակի ողակների վրա: Բայց ինքնըստինքյան հասկանալի չէ, վոր այդպիսի բաշխումը միայն կողմնորոշող նշանակութիւն ունի, վոր, տեղական պայմաններին և պիտներներին պատրաստականութեան աստիճանին նայած, կարելի չէ փոխել մեր կողմից նշված աշխատանքի բաժանումն ողակների վրա: Բացի այդ պետք է հաշվի առնել, վոր մի շարք գործեր պետք է կատարեն առանձին ողակներ, բայց հոգում ամբողջ կոլլեկտիվի:

Ձեզ պետք է լավ հայտնի լինի, վոր պիտներական կոլլեկտիվի ողակի աշխատանքը տուժում է վոչ միայն հետաքրքիր, կենդանի գործ գտնելու անկարողութիւնից, այլև նրանից, վոր պիտներները չգիտեն, թե իրենք ինչ պիտի սովորեն կազմակերպութեան մեջ չեղած ժամանակամիջոցում, ինչ պետք է իրենք իմանան և կարենան անել:

Ուստի գործնական աշխատանքների և գործերի ցանկից հետո մենք տալիս ենք այն ունակութիւնների և գիտելիքների որինակելի ծրագիրը, վոր պետք է ունենան կրտսեր, միջին և ավագ ողակները պիտներները:

Ունակութիւնների և գիտելիքների այս որինակելի ծրագիրը պետք է ամեն մի ողակի համար չափանիշ ծառայի, թե պիտներները զանազան տեսակի աշխատանքներ կատարելով, ձեռք բերե՞լ են արդյոք այն գործնական գիտելիքների և կարողութիւնների մինիմումը, վոր համապատասխանում է տվչալ հասակի (կրտսեր, միջին, ավագ) չերեսաների պահանջներին և վոր նպաստում է նրանցից ապագա կոմյերիտականներ պատրաստելուն:

Ունակութիւնների և գիտելիքների հետ միասին դուք գրքում կգտնեք նաև միքանի վարպետութիւնների որինակներ, վորոնք նըպատակ են դնում զարգացնել աղաների հակումներն ու հետաքրքրութիւնը դեպի աշխատանքի այս կամ այն տեսակը:

Յեւ վերջապես, այս նյութի վերջում մենք տալիս ենք ձեզ ցուցմունքներ կոլլեկտիվի մեջ նոր ընդունվող յերիխաներին հանդիսավոր խոստման համար պատրաստելու մասին, տալիս ենք պահանջների այն որինակելի մինիմումը, վոր անհրաժեշտ է ներկայացնել յուրաքանչյուր պատանու, իր հասակի համեմատ, պիտներական շարքերն անցնելիս:

Այս ամբողջ նյութը նկատի ունի թե քաղաքային և թե գյուղական կոլլեկտիվները: Կամ կլինեք, իհարկե, վորպեսզի այս գրքույկի

առաջին և յերկրորդ մասերը հրատարակվելին առանձին քաղաքի և առանձին գյուղական պիոներներին համար: Սակայն համադաստասխան հնարավորությունների բացակայութլւնն ստիպում է մեզ սահմանափակվել սրանով, բնղղծելով միայն քաղաքային և գյուղական առանձնահատուկ գործերի մի շարք:

Գ Լ ՈՒՒ III

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ԿՈՆՎԱՐՆԵՐԻՆ ՅԵՎ ՊԻՈՆԵՐԱԿՏԻՎԻՆ

Անդրկովկասյան կազմակերպություններում գոյություն ունեն աշխատանքի մի փոքր ալլ պայմաններ:

Բաղմաթիւ ազգությունների գոյությունը, սրա հետ կապված զինչոչնչացված աղգայնական թշնամությունը, հին կենցաղի ֆիացորդները, որինակ՝ չիտականությունն ու չաղրա կրելը, կրոնամոլությունն ու կրոնական ծեսեր կատարելը, մեծ անգրագիտությունը, հակասանիտարական դրությունն ու հիվանդությունների տարածվածությունը մանավանդ գյուղերում և այլն, — այս բոլորը փոխում է մեր աշխատանքի բովանդակությունը: Խորհրդային իշխանության նորմալությունները, կյանքի վերափոխությունը նոր ձևով կուլտուրական հետաֆիացության շնորհիվ մեծ դժվարությունների յեն հանդիպում: Կուլակը, քահանան, սպեկուլյանան ոգապործում են անգրագիտությունը և անկուլտուրականությունն իրենց ոգաին:

Մյուս կողմից պատանին շուտ և ձեակերպվում, և նրա դերը անտեսության մեջ օվելի նշանակալի յե:

Պիոներական կազմակերպւոյունը պեժ և մեծ գործ կասարի՝ ամեն մի տղայի յեւ աղջկա այնպես դասխարակի, վոր ցրեց դառնան ցուկեցաղը, կուլեկիվիզմը տարածող, ինչպես բնանքիւմ այնպես յեւ բնանքիի ու գյուղի ցեստւոյան մեջ:

Կուլեկաթիւ պետք է ոգնի պիոներին փոքր հասակից պարզելու աղգային թշնամության, կրոնամոլության, հին կենցաղային որենքներին անխոս հնազանդվելու, փոքրահասակ բատրակներին շահագործելու ֆետար և պետք է սովորեցնի պայքարել այն բոլորի դեմ, ինչ վոր խաղաբուս է բանվորի, գյուղացու, ամեն մի պատանու կուլտուրական ամմանը:

Մեր ախասանքի պեժ է ցերծմի ինսերնացիոնալիսական դասխարակւոյամբ, ուսլաում բնամական, վոչ բարեկամական վերաբերմոցի դեմ դեպի ուրիշ ազգի տղան. հակակրոնական ախասանքով՝ պոլաում յերեխաների յեւ մեծամասակների կրոնամոլւոյան դեմ:

Իսկ ալմանցներն Նրան, թե ինչպես պիտի աշխատի կուլեկաթիւ, յուրաքանչյուր ոգակ՝ նպատե ին հասնելու համար:

1. ԻՆՉՊԵՍ ՊԻՏԻ ԱՇԽԱՏԻ ՈՂԱԿԸ

ԱՇԽԱՏԱՆԵՐԻ ԸՆԴՈՒՐՈՒՆԵ ԵՎ ԱՎԱՆ ԿԱԳՄԵԼԸ

Յուրաքանչյուր ամսի սկզբում ողակը հավաքվում է վորոշելու թե ինչ աշխատանք պետք է կատարել չեկող ամիս:

Ինչից է բաղկացած ողակի աշխատանքը: Նախ և առաջ կուլեկտիվի աշխատադրություններից, վոր օղակը կատանա խորհրդից իսկ յերկրորդ՝ ողակն ինքն իրեն համար կընարի հետաքրքիր գործեր աշխատելու թվից, վոր մենք այս գրքում հանձնարարում ենք, և յերրորդ՝ ողակը հանձն է առնում կատարելու այն հետաքրքիր և ողտակաւ գործերը, վոր իրենք յերկտաներն են առաջադրում, կամ տեղական պայմաններն են թելսօղում: Յեթե ողակը հավաքվելով աշխատանք մատանշելու դժվար դրության մեջ կընկնի, չի կարողանա իր համար հետաքրքիր գործեր գտնել, մենք հանձնարարում ենք այդ դեպքում ողակի հավաքույթում կարգաւ միջանի գործ նրանցից, վոր մենք այս գրքում բերում ենք, դրանցով հետաքրքրելով իրենց տղաներին: Մի անգամ ևս հիշեցնում ենք չվերաբերվել գործնական աշխատանքների ցանկին իբրև մի տեսակ պարտադիր ծրագրի. ինքներդ կարողացեք և պիտիներին սովորեցրեք: Վորպեսպի կուլեկտիվի ուժերի գործադրության ասպարեզ գտնեն շրջապատող կյանքի մի շարք հասարակականորեն-ուղտակաւ գործերի մեջ:

Ողակներն և կուլեկտիվի համար այս կամ այն գործն ընտրելիս պետք է ընդունել ի ղեկավարութուն հետևյալը.

ա) Կեսուր ողակների համար քննված գործեր չպիտի յերկարատես լինեն, նրանք, իբրև կանոն, չպետք է դուրս գան ընտանիքի, տան, գործարանային հանրակացարանի և դպրոցի սահմաններից. այդ գործերի համար, իբրև կանոն, չպետք է պահանջվի կապվել իր ձեռնարկից, գյուղից դուրս գտնվող հիմնարկների և կազմակերպությունների հետ:

բ) Միջին ողակների համար գործերն արդեն կարող են ընդգրկել ևս ժամանակի 1—2 ամիս, իսկ ըստ աշխատանքի տեղի կարող են ընդգրկել և իր փողոցը, մանկական հրապարակը, մանկական գրադարանը, գործարանային կամ գյուղական կուլտ-հիմնարկները (ակումբ, բանվ. գրադարան, մանկապարտեզ, խրճիթ-լնթեքարան և այլն): Սրա համեմատ այդ գործերը կարող են պահանջել կապ և ծանոթություն մոտավորապես իր ռաւոնի, քաղաքի, շրջանի մեջ գտնվող հիմնարկությունների և կազմակերպությունների հետ:

գ) Ավագ ողակների համար գործերն արդեն կարող են ընդգրկել ամբողջ պլանային ժամանակաշրջանը (2—3 ամիս, իսկ յերեմիս ամբողջ

ամասեր, ամբողջ ձմեռը) և պարունակել քաղաքային և նահանգական նշանակություն ունեցող հիմնարկներին և կազմակերպություններին ոգնող աշխատանք (մանկական ակումբներ, կինո, թանգարան, դիսպանսեր, հասարակական կազմակերպություններ, պետական մարմիններ):

Այս բոլորն, իհարկե, չպետք է մեխանիկորեն կիրառել. կարող են լինել դեպքեր, լերը ողակները հանձն կառնեն ավելի լայն կամ ավելի նեղ գործեր, նայած կյանքի պահանջներին, տղաների մտկարդակին, նրանց պատրաստությունը և այլն:

Դուք կհարցնեք, թե ինչպես վարվենք ունակությունների և գիտելիքների ծրագրի հետ. մեթոս այդ ծրագրերը մշտ ողակի աշխատանքի բազկացուցել մասը չի կազմելու: Որինակելի ծրագրում թված ունակություններն ու գիտելիքները կստացվեն պիտոների և ողակի կատարած ամբողջ աշխատանքի պրոցեսում: Յենթադրենք, թե ողակը պիտի պատրաստվի խորհուրդների վերընտրության կամպանիայի համար: Այս աշխատանքի պրոցեսում ողակը մի շարք ունակություններ ձեռք կբերի նկարչության և կազմարարության ասպարիզում և ստիպված կլինի վերընտրական կամպանիայի պատճառով պարապել պլակատներ, լուսուցներ, դիագրամներ նկարելով, կստանա մի շարք արժեքավոր գիտելիքներ այն մասին, թե ինչպես է մեղանում ինժեներում կառուցվում պետությունը, ով իրավունք ունի ընտրել և ընտրվել և այլն, ինչ հաջողություններ կան սոցիալիստական շինարարության ասպարիզում: Կամ յենթադրենք ողակն իրեն նպատակ է դնում նորոգել վորեն գպրոցական և ջոկատի ինվենտար. այդ ոգտակար գործն անելով ողակի պիտոներները ձեռք կբերեն տատղձագործի մի շարք ունակություններ:

Ողակներում հատկապես ունակությունների և գիտելիքների այդ ծրագրերը մշակել մենք չենք հանձնարարում, վորովհետև, ինչպես մենք վերն ասացինք այդ ծրագրերը պետք է պիտոների համար չափանիշ հանդիսանա, թե ինչը նրան անհրաժեշտ և ոգտակար կլինի իմանալ և անել կարողանալ:

Հնարավորությունից գուրա չե, վոր պիտոներները կցանկանան պարզապես սովորել ծրագրում ցույց տված վորեն գործ, որինակ, չենթադրենք, թեկուզ Մորգեյի ալբուբենը սովորել: Այդ նրանց արգելել պետք չե, այլ, ընդհակառակը, պետք է նրանց աջակցել, ոգնել ավելի հեաաքքքիր ձևով կազմակերպել նույնիսկ այդպիսի, թվում է թե, ձանձրալի գործ, ինչպիսին Մորգեյի ալբուբենը սովորելն է: Ողակավարը պետք է հանձնարարի մի շարք հեաաքքքիր կենդանի ձևեր, վորենց շնորհիվ պիտոներները կարող են այդ ալբուբենն ավելի արագ ուսումնասիրել, հենց թեկուզ՝ արագ ընդունել և հաղորդել լուսի, ծխի, սուլիչի միջոցով ընդունել-հաղորդելը. ողակին հայտարարու-

թյուններ տալը Մորզեյի այլուրենով. կազմակերպելով ողակի յե-
լույթ սիզնալիզացիայի կիրառմամբ հանդերձ և այլն:

Առանձնապես պետք է խրախուսել պիոներների չերկու-յերեք-
հոգուց խմբեր կազմելու և այս կամ այն գործը, ունակությունը, գի-
տելիքները մշակելու նախաձեռնությունը ողակալին հավաքույթներին
և կոլեկտիվին դուրս, դպրոցում, տանը, իրենց բակում:

Խճչպիսի հետ կունենա ողակի ծրագիրը

Մենք տալիս ենք այսպիսի որինակ՝

ԱՄՍԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Պ Պ 45-րդ կոլեկտիվի միջին ողակի նոյեմբեր ամսվա:

Խճչ աշխատանք պիսի կատարվի	Ումն և հանձնառա- ված	Խճչպես և կա- տարված (ողակի կոլեկտիվ գնա- հատականը)
1. ԿՈԼԼԵԿՏԻՎԻ ԱՌԱՋԱՅԻՐՈՒ- ԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ա) Պատրաստել մանկական գրադա- րանը զարգարելու լողուններ, մասնա- կից անելով շկազմակերպվածներին, նկատի առնելով շոկաեմբերի առաջիկա 11-րդ տարեդարձը: բ) Կազմակերպել աստղակցիոն կոլ- լեկտիվի առաջնության հավաքույթում (կարթ, «վիկտորինա» և այլն): գ) Կոլեկտիվի հերթապահ ողակ 1/XI և 15/XI միջև (շենքի մաքրում և կար- գապահության հետեւը):	Անտոնյանին և Գեոր- գյանին Միքայելյանին, Ջաբա- րյանին և Միրզոյանին 1/XI Ռհանջանյան 3/XI Մանուկյան 5/XI Պետրոսյան 7/XI Թումանյան 10/XI Միրոբյան 12/XI Այվադյան 15/XI Մելիքյան	
2. ՈՒՐԻՇ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ա) «Հարձակում» կազմակերպել պիո- ներն ընդունելու յեղած բազմաթիվներին և միջատներին վրա (իբրև կրկնություն բանվորական հանրակացարանի առա- ջին հարկի վրա նույնպիսի «հարձա- կում» կատարելու համար):	Բոլոր սղակներին 1/XI մինչև 10/XI աշխատանքը նախատարատեւելը հանձ- նարարել ողակավարներ՝ Այվադյան Հակոբին և Ղադարյան Աշիկին	

բ) Սովորել հսկել խաղալը (մար-
շապետներում)։

գ) Առաջագործություն սովորել
(կատարել այն բոլորն, ինչ վոր բա-
ժարգրի վերաբերում է մեր հասա-
կին)։

դ) Սովորել «թմրկահար» յերգր։

ե) Զբաղվել «պիտենրական վիճո-
րինա» խաղով։

Ողակային հավաքույթ-
ներից հետո Սովորեց-
նում է Վարդանը։

Բոլոր ողակներին —
7/XI, 12/XI, 18/XI, 21/XI,
25/XI, 30/XI սովորեց-
նում է ընկ. Դուրգա-
րյանը։

Բոլոր ողակային հա-
վաքույթներում, Սովո-
րեցնում է Նինել Ղա-
զարյանը։

Յո. Բաբանչյուր ողա-
կային հավաքույթում,
վերցնելով «Պիտենր կան-
չից»։ Խաղն անցկացնելն
հանձնարարվում է Լե-
վիկին։

Այս տիպի կառուցված պլանն ամենից լավ է գրել ողակի հու-
շատետրի մեջ։ Այս յերեք սյունակից ավելի՝ «աշխատանքի անունը»
«տեղ է հանձնարարված» և «ինչպես է կատարված»՝ հարկավոր չե ու-
նենալ, վորովհետև նույնիսկ այսպիսի հասարակ պլան կազմելն առա-
ջին պահ ընդդիմադրության կհանդիպի պիտենրների կողմից։ Այդ միան-
գամայն բնական է, վորովհետև պիտենրը ձանձրանում է դպրոցում գրե-
լուց, իսկ նրան ստիպում են գրել կոլլեկտիվում ևս։ Սակայն, յեթե
դուք կպատահեք պիտենրների կողմից նման ընդդիմադրության կամ
պլան գրելու ցանկության բացակայության, զիջեցեք նրանց, թող
ողակը մի յերկու ամիս առանց պլանի աշխատի, և յերբ պարզ կերևա,
վոր աշխատանքը կաղում է, լավ չի գնում, հավաքեցեք ողակը և տղա-
ների հետ խոսեցեք այն մասին, թե ինչպես պետք է աշխատանքն
ավելի կազմակերպված դարձնել և այն ժամանակ նրանց մղեցեք դե-
պի ողակի ծրագիր կազմելու միտքը։

Ողակի աշխատանքի մասին խոսելիս չպետք է լուռթյան մատ-
նել աշխատանքի տեղի խնդիրը։

Վճրտեղ պետք է ընթանա ողակի աշխատանքը։

Մեզանում հաճախ կոլվարներն աշխատում են կոլլեկտիվի աշ-
խատանքը հիմնականում վերածել ողակների հավաքույթների և կոլ-
լեկտիվի խորհրդի նիստերի։ Այս յերևույթի հետ ժամանակ է պայքար
սկսել։ Ինչո՞ւ հավաքել ողակի հավաքույթ, յեթե աշխատանքը կա-
բող են կատարել 2—3 պիտենր։ Բայց չե՞ վոր մեզանում հավաքվում

են այնպիսի հավաքույթներ, ուր 2—3 պիոներ աշխատում են, իսկ մնացածներն անգործությունից սկսում են շարություն անել, իսկ կողմարը ման և գալիս ու ջրաշնանում և՛ չիմանալով, թե ինչպես լոնցնել շարություն անող յերեխաներին: Մի շարք գործեր կարելի չե կատարել վոչ թե ամբողջ ողակով, այլ 2—4 մարդուց բաղկացած խմբակներով, և այն ել վոչ թե անպայման կոլլեկտիվում, այլ վորևե պիոներ ընակարանում, վորը կրարձրացնի ջոկատի հեղինակությունը ծնողների աչքում, վորովհետև նրանք իրենց սեփական աչքերով կտեսնեն իրենց յերեխաների կոնկրետ, ոպտակար գործունեյությունը:

Ողակի Իավաքույթների մասին

Ողակի հավաքույթները պետք և վորքան կարելի չե բազմազան լինեն և հետաքրքիր և վոչ ավելի, քան շարաթը յերկու անգամ: Պետք և վոր ողակի հավաքույթը պիոներներին համախմբի, նրանց աշխատելու խթան լինի: Հանձնարարում ենք ողակի հավաքույթը կառուցելու և անցկացնելու պլանը շարունակ փոփոխել, որինակ՝ փոխեփոխ կիրառելով հավաքույթի հետևյալ ձևերը՝ նպատակային հավաքույթ, յերբ ողակը վերցնում և վորևե թեմա, յենթադրենք, ֆիզկուլտուրան և ողակի ամբողջ հավաքույթը զբառ են նվիրում. հավաքույթն սկսում են ձևավոր քայլերով, բուրգեր են կազմում, զրույց են անում խորհրդային ֆիզկուլտուրայի մասին, սովորում են ֆիզկուլտուրային մարշալատեղ ամբողջ հավաքույթը նվիրված և ֆիզկուլտուրայի գազափաթին. հասուկ նշանակություն ունեցող հավաքույթ, յերբ ողակը յերթ և կազմակերպում, դահուկային (лыжная) յելույթ, «հարձակում ցեխի վրա» և այլն. խտուն ծրագրով հավաքույթ, այդպիսի հավաքույթն սկսում են, յենթադրենք, շարքից, հետո վորևե աշխատանք, ֆիզկուլտ, խաղեր, յերգ և վերջացնում են շարքով. հավաքույթ ողակի ընկերությունն ամբողջնելու համար. այդ հավաքույթը կարող և տեղի ունենալ վորևե պիոներ ընակարանում: Այդպիսի հավաքույթները կարելի չե հավաքել հերթով յուրաքանչյուր պիոներ ընակարանում:

Ողակավարի պահականություններ

Ողակի ամբողջ աշխատանքի մեջ ողակավարը հանդիսանում և էպադակիրպիչ և ղեկավար: Նա յերբեք չպետք ամեն ինչ ինքն անի՝ գործիքներ, նյութեր, ղեկավար և այլն փնտռի: Նա այդ հանձնարարում և առանձին պիոներների, իրեն թողնելով ամենակարևոր աշխատանքը, ինչպես, որինակ՝ ողակի հավաքույթներն անցկացնելն և, զբանց նախապատրաստումն և, առանձին պիոներների հանձնարարված աշխատանքը կատարելուն հետևելն ու ոգնելն և:

Ողակավարն աշխատում է, վոր իր բոլոր պիտոներն աշխատանք ունենան, իսկ վորեն պիտոների կողմից դեպի աշխատանքը վատ վերաբերմունք նկատելիս հանձնում է այդ ամբողջ ողակի գիտությունը: Կազմակերպիչ լինելու կարողություն մի րոժոված պիտի լինեն բոլոր պիտոներները, բայց, այնուամենայնիվ, մենք չենք հանձնարարում դրա համար 6 ամսից ավելի հաճախ ողակավար փոխել:

Հաշվառում ողակում

Ծրագրի մեջ մենք հաշտարարել ենք առանձին սլունակ այն մասին, թե «ինչպես է կատարված աշխատանքը», վորը ողակի ամենաբարձր հաշվառման հիմքն է կազմում և լրացվում է ընթացիկ ամսվա վերջին հավաքույթում, չեք խմբակը կոլլեկտիվ կերպով գնահատական և տալիս չուրաքանչյուր հանձնարարված աշխատանքի: Այսպես և կատարվում չուրաքանչյուր պիտոների և ամբողջ ողակի ամենաբարձր աշխատանքի հաշվառումը:

Բացի այդ՝ տարին մի անգամ տարեկան ստուգատեսի ժամանակ ողակը պիտի կատարի հիմնական հաշվառում իր աշխատանքի և այն բոլորի, ինչ վոր այդ տարվա ընթացքում ձեռք է բերել չուրաքանչյուր առանձին պիտոների:

Այդպիսի տարեկան ստուգատես անցկացնելու կարգի մասին մենք կխոսենք մի փոքր ցածում:

Նվաճումների հաշվառման համար մեծ հաջողություն մը կարելի է ողակների միջև մրցումներ կազմակերպել մի շարք գործերի շուրջը:

Մի մոռանաք նաև հուշատետքների մասին: Հուշատետքն ավելի ևս գործնական և չափազանց անհրաժեշտ կդառնա, չեք դուք գրի կառնեք նաև աշխատանքի պլանը: Հուշատետք պահել պիտի կարողանան բոլոր պիտոներները, բայց, այնուամենայնիվ, մենք խորհուրդ չենք տալիս տղաներին ստիպել հուշատետքում գրելու, վորովհետև այդպիսի պիտոներները կամ վոչինչ չեն գրի, կթողնեն վորեն որ չլրացրած, կամ այնպես կգրեն, վոր նրանց գրածից քիչ ոգուտ կլինի:

2. ԱՄԲՈՂՋ ԿՈՂԼԵԿՏԻՎԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՄԱՍԻՆ

Ինչպես բոլոր վերոհիշյալից չեք ունի և արդեն, պիտոներների աշխատանքի կենտրոնն անցնում է ողակին: Բայց գեո շատ կարևոր գործեր են մնում նաև ամբողջ կոլլեկտիվին:

Առանձին ուշադրություն պետք է նվիրել՝

ԸՆԳԿԱՏՈՒ ԿԱՎԱՐՈՒՄՆԵՐԻՑ

Գովարը, ազատվելով մեծ չերեքամյա պլաններ գրելուց, պետք է անպատճառ կազմի մոտակա ամսի ընդհանուր հավաքույթների պլանը:

Այդ հնարավորութիւնն կտա նախորոք հավաքուիթի համար սովորել նոր լերդ, խաղ, ոգնութեան կանչել պիանիստի, ֆիզկուլտուրնիկի: Ենթե ընդհանուր հավաքուիթը լավ պատրաստված, ուրեմն և հետաքրքիր լինի, կովարն ել չի վշտանա, վոր պիտներնեը լավ չեն հաճախում կուլեկտիվի հավաքուիթները:

Կուլեկտիվի հավաքուիթները, ինչպես և ողակինը, չպետք և կտուցված լինեն ըստ շարունի. այդ հավաքուիթները պետք և ամեն կերպ բազմազան դարձնել:

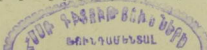
Ամբողջ կուլեկտիվի հավաքուիթները, նոր սխառմը մտցնելիս, պետք և դառնան, մի կողմից, ողակների գործնական աշխատանքի սուգման վայր, իսկ մյուս կողմից՝ բոլոր տղաների համախմբման, ամբողջ կուլեկտիվի համար ընդհանուր՝ աշխատանքի խնդիրների մեկնութեան վայր:

Ստուգումը կարող և ստացվել նրանով, վոր ողակները ցույց կտան, թե ինչ են նրանք իմանում կուլեկտիվ կերպով կատարել (որինակ՝ մարզանքի, աշխատանքի, խաղերի, լերդերի և այլն ասպարիզում) և կպատմեն՝ ուր և ինչպես են նրանք աշխատում ընդհանուրի ողակին, ինչու են դժվարանում և այլն:

Իսկ համախմբվածութիւնն ստացվում և նրանով, վոր հավաքուիթում պետք և լինի վորեւէ կուլեկտիվ աշխատանք՝ խաղ, զրոսանք, քայլերթ, ինչպես և զրույց-պատմածք, վորը կարողանար գրավել տղաներին:

Ստուստիցեք ընդհանուր հավաքուիթներում չոր քաղաքական զրույցներից, ավելի լավ և տալ հրատապ խնդիրների շուրջը քաղիւն-ֆորմացիա կենդանի, գունազեղ ձևերով: Այդպիսի աշխատանքների որինակներ մենք բերում ենք գործերի ցանկում: Հրավիրեցեք կուլեկտիվի զրույցներ անցկացնելու համար, ինչպես և բոլոր մյուս աշխատանքների համար ինժեներներ, տեխնիկներ, զիրեկտորին, գյուղատնտեսին, բժշկին, թող նրանք պատմեն գիտութեան և տեխնիկայի նորութիւնների մասին, աչն մասին, թե ինչպես են ապրում աշխատում ձեռնարկութիւնները, թե ինչու 15-րդ կուստամպումարն արտահայտվել և հոգուտ կուտնտեսութիւնների ուժեղ շինարարութեան և այլն: Այնպիսի մի ցավ ունեն շատ կուլեկտիվներ, վոր թաղվում են իրենց աշխատանքի մեջ և ել վճիվորքի հետ չեն շփվում, նստում են իրենց շինքում, ինչպես խիտնջն իր պատշաճում: Հետեանքն աչն և լինում, վոր զանազան կուլեկտիվների պիտներների ընկերական կապը բացակայում և ել վճրտեղից ինտերնացիոնալիզմ, վոր նույնիսկ իրենց Սորհրդային Միութեան մեջ պիտներները հաճախ չեն կազմում միասնական կոմմունիստական մի ընտանիք: Կովարները բոլոր միջոցները պետք և ձեռք առնեն, վորպեսզի մի կուլեկտիվի պիտներները շփվեն մյուսների հետ, կազմակերպելով միասնեղ հավաքուիթներ, խաղեր, ա-

Պիտներ աշխ. ուղին—2

աւովոտյան հաւաքույթներ, ընկերական յերեկույթներ, միացյալ լա-
պերներ և այլն:

ԿՈՒԼԵԿՏՎԻ ՃԵՐԲԻՃ ԿՅԱՃԵՒ ԿԱԳՄԱԿԵՐԱՅՈՒՆՆԵՐ

Յուրաքանչյուր կուլեկտիվ պետք է աշխատի ձեռք բերել մի աշ-
խատանքի սենյակ կամ զոնն մի աշխատանքի սեղան: Շատ կուլեկ-
տիվներ, հնարավորութունն չունենալով ինքնուրույն կերպով աշխա-
տանքի սենյակ կազմակերպելու, ոգտագործում են իրենց աշխատան-
քային և տեխնիկական գործունեւութեան համար ֆարգործուաի արհես-
տանոցները, դպրոցները և յերբեմն նուայնի աւտագրութւունները: Այս-
պիսի կուլեկտիվներից պետք է որինակ վերցնել:

Բայց մեր ցավը վոչ այնքան այն է, վոր մեզ ջոկատի աշխա-
տանքի համար քիչ միջոցներ են տալիս, վոր մեր շենքերը վատ են և
այլն, այլ գլխավորապես այն, վոր շատ անվուպի ենք, աղայարար ենք
վերաբերվում կուլեկտիվի տնտեսութւանը: Պետք է, վոր պիտներները
թանգ գնահատեն ամեն մի միս, թելի կտոր, տախտակի կտոր: Անտըն-
տեսավարութւունը բոլոր կուլեկտիվների ամենամեծ չարիքն է: Կասկած
չկա, վոր յեթե մենք ավելի խնայող և ճշտապահ լինելինք, պիտներա-
կան կուլեկտիվները զգալի մի մասն արդեն այժմ վատ աշխատանքի
նենյակներ, վատ կահավորված ակումբներ չեյին ունենա:

Մի այսպիսի դեպք է պատահում: Մի լավ կոմյերիտական կազ-
մում է մի կուլեկտիվ, հաջողում է կուլեկտիվի համար յերեք սենյակ
ձեռք բերել, գործարանի վարչութւունը կահավորում է այդ սենյակ-
ները: Սակայն շուտով այդ կոմյերիտականը բանակ է գնում, դալիս
է մի նոր կովար, վորի ժամանակ աշխատանքը լավ չի գնում, կուլեկ-
տիվի ակումբում հետգհետե ջարդում են կահկարասիքը, ապակիները:
Գործարանի վարչութւունն այդ բանը տեսնելով՝ կուլեկտիվից շենքը
վերցնում է և տալիս է մանկապարտեղի: Յեւ կուլեկտիվն այժմ շենք
չունի: Իսկ մեղավորն ով է այդտեղ: Իրենք պիտներները և նրանց
գլուխ անցած կովարը: Սակայն կովարն ինքը վոչինչ չի անում, հար-
կավոր է կուլեկտիվի տնտեսութւան ամբողջ վերահսկողութւունը հանձ-
նել պիտներներից մեկին, վորի վրա պետք է դնել կուլեկտիվի պարե-
տի և տնտեսութւան վարչի պարտականութւունները: Այդ պիտները
պարտականութւունն է հետեւել կուլեկտիվի ինվենտարին, այն լրացնե-
լուն, հոգ տանել ինվենտարն իր ժամանակին նորոգելու, հսկել կուլեկտի-
վի շենքը պահպանելուն, կուլեկտիվի ամեն տեսակ նշութերն ու պատկա-
նելիքները հատուկ պահարանում պահելուն: Պարետին ոգնելու համար
կուլեկտիվի ամեն որվա աշխատանքի ընթացքում ջոկվում է մի կուլեկ-
տիվի հերթապահ, միջին և ավագ ողակների պիտներներից՝ հերթով:
Կուլեկտիվի հերթապահը մաքրում է կուլեկտիվի ակումբը, հետևում է

կարգու կանոնին և տվյալ որվա պարապմունքի կարգը ճշտությամբ կատարելուն:

Աշխատանքի սենյակում պետք է հատկապես ջնկվի մի պիտենք, վորը կլինի աշխատանքի սենյակի կամ աշխատանքի սեղանի վարիչ: Նրա պարտքն է հոգ տանել գործիքների մասին, այդ գործիքները ժամանակին նորոգելու մասին, այն մասին, թե ել վորտեղից գործիքներ պետք է ձարել աշխատանքի սենյակի համար և կոլլեկտիվի անտեսութունը պահպանելու հետ կապված ուրիշ աշխատանք ևս:

ԻՃԲՏԱՍՊԱՍԱՎՈՐՈՒՄԸ ԿՈԼԼԵԿՏԻՎՈՒՄ

Բայց չե՞ վոր հեղափոխական տոներին և քաղաքական կամպանիաներին քացի գործերի ցանկը հաշվի չի առնում մի շարք գործեր կոլլեկտիվի ինքնասպասավորմանը վերաբերյալ, ինչպես, որինակ, կոլլեկտիվի ակումբի կահավորումը, լազերին պատրաստվելը, ակումբում հերթապահություն անելը և այլն:

Մեր խորհուրդն այս է. թող ամեն ամիս կոլլեկտիվի խորհրդի նախագահը կամ ինքը կոլվարը հաշվի առնի կոլլեկտիվի ինքնասպասավորման բոլոր կարիքները ամբողջ այդ ամսվա ընթացքում, և թող ինքը բաժնի այդ աշխատանքը, զեկուցելով այդ մասին կոլլեկտիվի խորհրդին և ապա ընդհանուր հավաքույթում, — թե վոր ողակը և պիտենքը ինչ աշխատանք ունեն կատարելու կոլլեկտիվի ինքնասպասավորման գործում:

Այդ ընդհանուր կոլլեկտիվային առաջադրությունների կատարումը բոլոր ողակների և պիտենքների համար պարտադիր է:

ԿԱՐԳԱՊԱՆՈՒԹՅԱՆ, ՍԻՄՎՈԼԻԿԱՅԻ ՅԵՎ ԱՏՏՐԻԲՈՒՏՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Պետք է լուրքաբանչուր պիտենքի սովորեցնել վո՞չ միայն այն, ինչ վոր միայն ինքն է ցանկանում, այլև այն, վոր նա պետք է կատարի հանրային ոգտի համար: Պետք է նա կարողանա հարգել կոլլեկտիվի կարգն ու սովորությունները, պետք է կարողանա յենթարկել անձնական պահանջները կոլլեկտիվի խնդիրներին: Պիտենքին պետք է սովորեցնել ճշտապահություն, արագ ճշտակատարություն: Կոլլեկտիվի և ողակի հավաքույթները պետք է սկսել ճիշտ նշանակված ժամանակին: Տղաներին այդ տեսակետից վարժեցնելու համար կարելի է, որինակ, հավաքույթի ժամանակ նշանակել վո՞չ թե ժամը 10-ը, այլ 10,15, 10,23 և այլն և այլն, վոր անշուշտ պիտենքներին ճշտապահություն կսովորեցնի: Ինչ գնով ել ուզում է լինի, պետք է վերջապես պիտենքներին սովորեցնել փողկապներ կրելը, մանավանդ յերբ նրանք գալիս են կոլլեկտիվի պարապմունքին:

Պետք է հետևել, վերապահել պիտոներներն իրար վողջունեն, վողջուն չտալով առանձին պիտոների հարցը մտցնել կոլլեկտիվի խորհուրդը և նույնիսկ դնել ընդհանուր հավաքույթներին: Ինքը կոլվարը ևս անպայման պետք է վողկապով ման գա և վողկաքի բարեկիր ձեռք չտա:

Կոլլեկտիվի զրոշակը, ինչպես և ողակի զրոշակները, պետք է իրենց հատկացրած առանձին տեղն ունենան: Կոլլեկտիվի խորհուրդը մի զրոշակակիր է ջոկում և նրա յերկու ընթերակա, վորոնց պարտականությունն է հետևել, վոր զրոշակին փաստ հասնի, վոր այն ժամանակին նորոգվի: Բացի այդ պիտոներները, կոլվարն ու նրա ողակաւը վողկոք զրոշակին մոտ չի թողնվում: Յեթե կոլլեկտիվը գնալու չեցույցի կամ վորեն զորահանդեսի, հավաքույթի, ժողովի, իր հետ վերըցնում և նաև զրոշակը, այն պայմանով, վոր զրոշակը դուրս հանելը կատարվի սահմանված կանոններով, կոլլեկտիվի ամբողջ շարքի առաջ, վորը կանգնած պետք է լինի զգաւս հրահանգի համաձայն:

ԻՆՉ Ե ՊԱՀԱՆՁՎՈՒՄ ԿՈՒՎԱՐԻՑ

Գլխավորն այն է, վոր կոլվարը կարողանա ուղղել պիտոներների շաներն ու ինքնագործուկայությունը մեզ անհրաժեշտ ուղղությամբ՝ զեպի հասարակական նպատակներ. կոլվարը պէ՛տ է կարողանա պիտոների փոխարէն չանել այն, ինչ վոր պիտոներներն իրենք կարող են տնել. նա պէ՛տ է կարողանա առանձին մոտեցում ունենալ ամենից ավելի անկարգապահ պիտոներներից, ուսումնասիրել նրանց չել իր ազդեցության տակ առնել. նա պէ՛տ է կարողանա աշխատանքի կենդանի, աշխուժ չել նկատելի դարձրնել: Ինքը կոլվարը վոչ մի դեպքում չպէ՛տ է լաց լինի կամ բիր կախի:

Յեթե կոլվարն ուղում է դաստիարակել կուլտուրական, բանվոր դասակարգին նվիրված մարդիկ, ապա պետք է միշտ հիշի, վոր դաստիարակութեան ամենավաւթիցնեւ են՝ հանգրմանությունը, նկատողությունը և հոռացումը, իսկ ամենալափն են՝ պիտոներների իրենց կոլլեկտիվ ներգործությունն իրենց ընկերների վրա և իրեն կոլվարի որինակելությունը:

Կոլվարը պետք է միշտ նկատի ունենա, վոր հաճախ պիտոներները կազմակերպությունից դուրս գալուց հետո իրենց պիտոներական դեմքը կորցնում են հենց նրա համար, վոր նրանք խորը դաստիարակված չեն, վոր նրանք հաճախ հանձնա կոլվարի տեսնում են կեղծավորություն, խոսքը և գործը տարբերվելու որինակ: Կոլվարն առում է՝ «մի ծխիր, վորովհետեւ փաստ է», իսկ ինքը ծխում է: Առում է՝ «կարգապահ յեղիր, ճշտապահ յեղիր», իսկ ինքն անկարգապահ ու անճշտ-

տապահ և լինում: Այս բոլոր խոր կնիք և դնում պիտոների բնավորա-
րյան վրա, յեղ ևս կյանք դուրս գալով՝ իր մի փոքր առաջվա ղեկավարի
դիրքն և բռնում և նույնպես բոլորին սովորեցնում և դանազան ա-
ռաքիրնութլուններ, իսկ ինքը նրանցից հետո յե, սկսում և ծխել, հալ-
հոլել և պիտոներներին անվայել ուրիշ վարմունքներ կատարել:

Ահա այն հիմնական պահանջները, վոր մենք պետք է իրար ներ-
կալացնենք, իբրև պատանեկական կոմմունիստական շարժման ղեկա-
վարներ:

Կոլլեկտիվի ամբողջ ներքին աշխատանքը կովարը պետք է դնի
իր ոգնականի, ողակավարների և պիտոներների իրենց ուսերին: Իսկ
ինքը պետք է նրանց ոգնի աշխատել, հարկավոր բոլորին այդ աշ-
խատանքին պետք է ուղղութլուն տա, պետք է գործարանի հասարա-
կական կարծիքը կազմակերպի հոգուտ կոլլեկտիվի թե կենդանի ուժե-
րի, թե միջոցների, թե գործիքների և նյութերի տեսակետից: Լավ
կովարը նա յե, ով վոր կկարողանա՝ կոլլեկտիվին ոգնութլան կանչել
հասարակական և կուլտուրական ուժերը:

Յուրաքանչյուր կովար անպայման պետք է ունենա պիտոներնե-
րի մասին ունեցած դիտողութլունների հուշատետր: Միայն զրաների
վարմունքի ուշադիր ուսումնասիրությունն և ապահովում պետք լեղած
մոտեցումը պեպի պիտոներներ, ուրեմն յեղ ախտաբանի հաջողությունը:

Կոլլեկտիվի խորհուրդը

Կոլլեկտիվի խորհուրդն ահազին ժամանակ և խում պիտոներնե-
րից: Պետք է այդ խորհուրդն ազատել ավելորդ խոսակցութլուններից:
Հանձնարարում ենք կոլլեկտիվի խորհրդում չհաստատել ողակների
ծրագրերը. թող ողակներն ավելի մեծ ինքնուրույնութլուն պզան:
Կոլլեկտիվի խորհուրդը կարող և ամիսը կամ յերկու ամիսը մի անգամ
առուզել ողակի աշխատանքը այն հաշվով, վոր հաշվի առնվի, թե ինչ-
պես են կատարված կոլլեկտիվի առաջադրութլունները. կարողանում
և արդյոք ողակն իր ուժերի համեմատ ծրագրել աշխատանքը, թե՛նչ-
պես և իր ամբողջ պլանը կատարում. միաժամանակ կոլլեկտիվի խոր-
հուրդն ողակին ցուցմունքներ և տալիս, թե ինչպես պետք է հետա-
դալում ողակը կառուցի իր աշխատանքը:

Կոլլեկտիվի խորհրդի պարտականութլունների թվին և պատկա-
շում հետևյալը՝ Ընդհանուր կոլլեկտիվային աշխատանքների մատնա-
նշում, Ընդհանուր կոլլեկտիվային առաջադրութլունների բաշխումն ըստ
ողակների, ստուգումն այն բանի, թե ինչպես են ողակները կատարում
կոլլեկտիվի առաջադրութլունները, առանձին պիտոներների վարմունքի
նե կապված հարցերի բնությունը, աշխատանքի սենյակի, կոլլեկտիվի
սկզբների վարիչների, խմբիկի նախագահի և կոլլեկտիվի աշխատանքի

այս կամ այն հյուղի ուրիշ ղեկավարներին աշխատանքի հաշվետու-
թյունը: Կոլլեկտիվի խորհուրդը վարում է ինքը կոլվարը կամ նրա
ոգնականը:

Միքանի կոլլեկտիվներում կոլլեկտիվի խորհրդի մի մասը միշտ
գործնական պարագմունքների՝ խաղերի, յերգերի և այլն համար է
ջողվում: Այդ բանը խորհուրդ ենք տալիս կատարել բոլոր կոլլեկտիվ-
ներին, վորովհետև մի կողմից ավելի կկենդանանա կոլլեկտիվի խոր-
հրդի աշխատանքը, իսկ մյուս կողմից դրանով մենք ավելի կենդա-
նութուն կմտցնենք ողակների աշխատանքի մեջ, վորովհետև կոլ-
լեկտիվի խորհրդի անդամները կիսխաղերն իրենց ողակները յերգեր-
խաղեր և կոլլեկտիվի խորհրդում ձեռք բերած ուրիշ զվարճություններ:

Հաշվառման լեվ հաբեկան ստուգատեսի մասից

Հաշվագրուտ ղեկներում միայն կոլվարն ուշադրութուն և դարձը-
նում հաշվառմանը: Իսկ առանց լավ հաշվառման չկա լավ աշխատանք,
չկա և չի կարող լինել լավ դաստիարակութուն: Պետք է, քանի հետքը
թաքն է, հենց նոր կատարած աշխատանքի տպավորության ներքո
հավաքել կոլլեկտիվի հավաքույթ և այնտեղ քննել հանրագումարը:
Կարելի չէ վտանգ կերպով ասել, վոր այդ հավաքույթը, յեթե նա ժա-
մանակին և հրավիրված, աշխուժ կանցնի, մեծ վիճարանություններ
և հենց նոր կատարած աշխատանքի դրական և բացասական կողմերի
գործնական քննադատութուն կառաջացնի:

Իբրեւ հաշվառման ձև կոլլեկտիվում հանձնարարում ենք կազմա-
կերպել ժամանակ առ ժամանակ մրցումներ հետևյալ թեմաներից՝ հա-
սարակական աշխատողների ամենալավ լամբի, աղատների ողակի, աշ-
խատավորների ողակի և այլն: Շատ կոլլեկտիվներ մեծ հաջողու-
թյամբ կազմակերպում են ցուցահանդեսներ, մրցումներ: Մրցումներով
չափազանց տարվել պետք չէ, վորովհետև այդ ղեկքում մրցումների
նկատմամբ չեղած հետաքրքրությունն իջնում է, և նրանք ալլես աշ-
խատանքի կենդանի և հետաքրքիր ձև չեն հանդիսանում:

Կոլլեկտիվի նվաճումների ստուգման լավագույն վայրն է հանդի-
սանում լաղերը: Լաղերային կյանքում գործնականի մեջ հնարավոր
է դառնում կիրառել այն բոլորը, ինչ վոր պիտաներները ձմեռները սո-
վորել են կատարել: Լաղերում ամենից լավ կարելի չի ստուգել և ամ-
բացնել յերևիսանների մեջ յեղած ընկերականությունը: Բայց այդ մա-
սին կարելի չէ ցուցմունքներ ստանալ մի շարք դեքերում, վորը և ձեզ
հանձնարարում ենք:

Տարին մի անգամ, մոտավորապես մայիսի 1-ին մենք հանձնա-
րարում ենք յուրաքանչյուր կոլլեկտիվին կատարել իր տարեկան աշ-
խատանքի ստուգատես: Ստուգատեսն սկսեցեք ողակից: Թող ողակը

միջանի հավաքույթներ ունենա՝ հատկապես նվիրված ստուգատեսի նախապարաստմանը: Իր հավաքույթներում ողակը կատարում է ամբողջ ողակի և առանձնապես չուրաքանչյուր պիոների կոլլեկտիվ գնահատականը, ստուգում է, թե ինչ և ինչպես է ողակն ու չուրաքանչյուր պիոներ կատարել ունակությունների և գիտելիքների ծրագրից, ինչպես է չուրաքանչյուր պիոներ կատարել իր կոչումը: Այդ գնահատականը ողակը օալիս է հետևյալ ուղղությամբ՝ պիոների կոլլեկտիվայումն ու ընկերակախությունը (կոլլեկտիվ կերպով աշխատելու ընդունակությունը, զգայուն և քաղաքավարի վերաբերմունք դեպի ընկերներն ու շրջապատողները, հաստատակալան ակտիվությունը, հասարակական աշխատանք կատարելու վորակը, վերաբերմունք դեպի իր պիոներական պատիվը) հաջողություններ դպրոցում սովորելու գծով. փոխհարաբերությունն ընթանիլի հետ:

Այդ հավաքույթներում պիոներները պետք է ցուցաբերեն դեպի միմյանց ընկերականության և մտերմության մաքսիմումը. պետք է համորեն, ընկերաբար ցույց տալ պիոներին նրա թույլ կողմերը և կոլլեկտիվ կերպով նշել ալդպիսին ուղղելու միջոցները:

Ողակի նման ինքնահաշվառման և ալ աշխատանքները կարելի է արտահատել դիպրամմով, պլակատով, լուսարանել պատի թերթում: Ողակը պետք է ընդհանուր կոլլեկտիվային ցուցահանդեսի համար պատրաստի զանազան տեսակ եքսպոնատներ, վորոնք գնելի կերպով ընտրադրում են նրանց նվաճումները:

Ընդհանուր կոլլեկտիվի մասշտաբով կարելի է կազմակերպել հետևյալը. ընդհանուր հավաքույթում լսել ողակների հաշվառումը նրանց տարեկան աշխատանքի մասին, կազմակերպել մրցում ողակների միջև. կազմակերպել ցուցահանդես, ընկերական ժողովի հավաքել ծնողներին և ալ ժողովում պատմել կոլլեկտիվի աշխատանքի արդյունքների մասին, լսելով նրանց մանրամասն կարծիքը կոլլեկտիվի մասին:

Կոլլեկտիվներում ստուգատես կատարելուց հետո, որինալ, Միջազգային Պատանեկական Շարաթին կարելի է ալսալիս ստուգատեսներ կատարել արդեն ուսյուներում, շրջաններում, քաղաքներում և ալին:

Ռայոնական ստուգատեսի նպատակն է ցույց տալ ուսյունի կոլլեկտիվների փորձն ու նվաճումները, միջանի լավագույն կոլլեկտիվներ մատնանշել, վորոնց պետք է աշխատի հավասարվել ուսյունի կազմակերպությունը: Ռայոնում կատարվող ստուգատեսի համար կարող են կիրառվել նույն ձևերը, ինչ վոր կոլլեկտիվներում մրցումներ կոլլեկտիվների միջև, ցուցահանդեսներ, ողակավարների, կովարների կոնֆերենցիաներ: Ռայոնի ստուգատեսի հանրագումարը պետք է տրվի հնարավորին հափ հանդիսավոր կերպով, հատկապես պետք է զրա համար դումարել պիոներների ուսյունական հավաքույթ, ալստեղ պատմել

ստուգատեսի արդյունքների մասին: Լավագույն 5—10 կոլլեկտիվի պետք է լորեն մրցանակ հատկացնել, որովհետև՝ զրքերի զբաղարան, պարբերական և այլն:

ԳԼՈՒԽ 4-ՐԴ

ՎԱՐՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Հարկավոր են արգյոժ կոլլեկտիվում խմբակները

Այդ հարցը մնաց դեռ բոլորովին չլուծված: Ի՞նչպես վարվել ապա խմբակների հետ: Մեր նպատակն է, վոր հիմնական աշխատանքը տարվի ողակներում: Մի քանի ընկերներ կասեն, թե պիտոներները կուսնանան աշխատի պահանջներ, վոր ողակը բավարարել չի կարող, վոր ողակի աշխատանքի ծրագրից դուրս են մնում, վոր առանձին պիտոներներ ծրագրով աշխատելիս, ինչպես արդեն ասացինք, առանձին հետաքրքրություն ցույց կտան դեպի առանձին գործեր:

Այդ ճիշտ է, և հենց զրա համար ել մենք առաջարկում ենք գործերի ցանկին և ունակությունների ծրագրին ավելացնել վարպետությունները:

Ի՞նչպես է պիտոներ վարպետություն ստացում

Պիտոներն ինքը, իր ցանկությամբ ընտրում է այն վարպետությունը, վոր նրան ամենից ավելի չե հետաքրքրում. զրա համար նա վերցնում է համապատասխան ծրագրերը և այն մշակում է: Յեթե կուլեկտիվում գտնվեն մի քանի պիտոներներ, վորոնք ուզում են մի վարպետություն սովորել, ապա նրանցից արդեն կազմվում է մի փոքրիկ խմբակ: Խմբակն ինքն իրեն համար դեկավար, ձեռնարկ, նյութեր, գործիքներ է ձեռք բերում, իսկ յեթե հարկավոր է, դիմում է կուլվարի ոչնություն: Վարպետությունները մեզ հնարավորություն կաան վոչ միայն անհատական պահանջները բավարարել, այլ յնլ զբաղվել պիտոներների պրոֆեսիոնալ հակումները, վորը մեզ համար կհեշտացնի, յերբ պիտոները կազմակերպությունից դուրս կգա, նրան ոգնել ուղած պրոֆեսիոնալ գտնելու: Մեծ հաջողությամբ վորեն մասնագիտություն կարող է մշակվել ամբողջ ողակի կողմից:

Գրքի վերջում մենք տալիս ենք այդ վարպետությունների որինակներ, վորոնք այդ ձևով ել կարող են հենց ջոկատում ոգտագործվել: Մոտիկ ապագայում լրացուցիչ կերպով կմշակվեն 10—15 մասնագիտություն և կուղարկվեն կոլլեկտիվներին:

ՄԱՍՆ II

ԳԼՈՒԽ I-ԻՆ

ԳՈՒԼԵԿՏԻՎԱՅԻՆ ՅԵՎ ՈՂԱԿԱՅԻՆ ԳՈՐԾԵՐԻ ՈՐԻՆԱԿԵԼԻ ՑԱՆԿ

1. ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ-ՈԳՏԱԿԱՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

«ՅԵՐԵԽԱՆԵՐԻ ԻՐԱՎՈՒՆԲՆԵՐԻ յԵՎ ՀԱՆԵՐԻ ԿԱՄԱՐ ԱՅԿԲԱՐԵԼՈՒ ԱՐՈՅԽԱՍՈՒՄ, ԿՈՒՍԱԿԿԱԿԱՆ, ԱՐՀԱԺՈՒԹԵՆԱԿԱՆ և ԿՈՌԱԵՐԱՏԻՎ ԿԱԳՄԱԿԵՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ ՈՒՄՆՈՂԱԿԵԼՈՒ ԱՐՈՅԽԱՍՈՒՄ, ԱՅԽՈՆԵՐԱԿԱՆ ԿԱԳՄԱԿԵՐԱԿՈՒՅԻՆ ԽԱՎԱԳՈՒՅԻՆ ԿԵՐԱՎՈՒ ԿԿԱՐՈՂԱՆԱ ՊԱՍՏԻԱՐԱԿԵԼ ԱՅԻՆՆԵՐՆԵՐԻ ՄԵՋ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ և ԿԱԳՄԱԿԵՐԱՅԿԱՆ ՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ: ԿԱՐԵՐՐԸ ՄԻԱՅԻՆ ԱՅԻՆ ՀԵ, ՎՈՐ ՅԵՐԵԽԱՆԵՐԸ ձԵՐՔ ԲԵՐԵՆ ՎՈՐՉ զԻՆԵԼԻՔՆԵՐ և ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ.—ԱՄԼՆԱԳԼԽԱՎՈՐՆ ԱՅԻՆ Ե, ՎՈՐ ԱՅԻՆԵՐԱԿԱՆ ԿԱԳՄԱԿԵՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՐ ԽԱՐ ՆՐԱՆՑ ԱՐՈՒԵԼԱՅԻՆ, ԿՈՌԱԵՐԱՏԻՎ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ և ՏԻՂՈՒ ԿԱԳՄԱԿԵՐԱՎՈՒՄ ՀԱՆՊՐԱՏԻ ՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ: ԿԱՐԵՐՈՒՆ ԱՅԻՆ Ե, ՎՈՐ ԱՅԻՆՆԵՐՆԵՐԸ ՍՈՎՈՐԵՆ ԻՐԵՆՔ ԻՐԵՆՑ ԱՌԱՋԱԳՐԵԼ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԱՅՆԱՅԻՍԻ ՆԱԿԱՏԻՆԵՐ, ՎՈՐՈՆՑ ԿԱՐԵԼԻ յԵ ՀԱՄՆԵԼ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՈՒԺԵՐՈՎ (ՀԱՐԿԱՎՈՐ ԵՆ ԱՅՍԻՆՆ ՈՒԺԵՐԸ, ԱՅՍԱՅԻՍԻ ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ և ԱՅԼԻ), ԱՌՎՈՐԵՆ ՀԱՉՎԻ ԱՌՆԵԼ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ (ԱՅՔԱՆ ԲԱՆ ԱՐՎՈՒՄ Ե, ԱՐՎՈՒՄ Ե ԽՈՎ ԿԱՄ ՎԱՏ, յԵԹԵ ՎԱՏ Ե, ՂՐԱ ԱՊԱՏՃԱՐ, ԻՆՆ և ՅՆՈՒՄ ԱՆԵԼՈՒ և ԱՅԼԻ), ԱՌՎՈՐԵՆ ԱՇԽԱՏԵԼ, ՈԳՆԵԼՈՎ ՄԵԿ ՄԵԿՈՒ (ՅԵՐԿՈՒՍՈՎ, ՅԵՐԵՔՈՎ), ԿՈՂԵԿԽԻՎՈՎ (ՀԱՄԱԽԱՐԵԼՈՎ և ԿԵՆՈՒՐԱՆԱԳՆԵԼՈՎ ՈՒԺԵՐԸ), ԱՌՎՈՐԵՆ ԲԱԺԱՆԵԼ ԻՐԱՐ ՄԵՋ ԱԵԽԱՏԱՆԵՐ ԽԵՆԸ ՈՒԺԻ յԵՎ ԿԱՐՈՂԱՅԻՆ ԿԱՄԱԴԱՅԻՆ:

(ՀԱՄ ԼԿՅԵՄ Տ.ՐԳ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ՎՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻՑ)

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ-ՈՂՈՒՄԱԿԱՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ՀԱՏ ԿԱ: ՆՐԱՆՑ ՄԻ ՄԱՐ ՀԱՄԱՊԱՏԱՏԱՆԽԱՆՈՒՄ և ՈԳԱԿՆԵՐԻ ՈՒԺԵՐԻՆ, ՄՅՈՒՆԵՐԸ ԱԿՀԱՆՋՈՒՄ ԵՆ ԱՄՐՈՂՋ ԿՈՂԵԿԽԻՎԻ ՇԱՆՔԵՐԸ:

ՎԱՏ ԿԼԻՆԻ, յԵԹԵ ՂՐԱ ՎՈՐԵՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ-ՈՂՈՒՄԱԿԱՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒՄ ՀԵՏՈ ՂՐԱ ՂՐԱ ԿԱՆՔ ԱՌՆԵՔ: ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ-ՈՂՈՒՄԱԿԱՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ ԱԵՒՔ Ե ԿԱՏԱՐԵԼ ԱՄԼՆ ԺԱՄԱՆԱԿ, ՄԻԱՏԻՄԱՏԻԿ ԿԵՐԱՎՈՒ: ՉԵՎ ՎՈՐ ԿԱՆ ԹԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ՎՈՐՈՆՑ ԱՎԱԳ ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ

չեն կարող հետեւել. պետք է ոգնել բանվորին, բատրակին, չբավոր գյուղացուն, երացի այդ ձեր վրա դրված և մեծ պարտականություն պաշտպանություն ցույց տալ և պահպանել չերեխաների իրավունքները: Ուստի չպետք է բերանը բանալ և ձեռները ծալած նստել. մենք ձեզ հետ աղաների տղա չենք, ուստի պետք է համառ, տոկուն կերպով աշխատել:

Սկզբի համար հանձնարարում ենք սկսել նրանից, ինչ վոր այստեղ բերում ենք: Այս աշխատանքների հախից դուք կարող եք գալ: Այդ աշխատանքները հաջողվել են շատ ուրիշ կոլլեկտիվներ ևս մինչև ձեզ: Ձեր կոլլեկտիվն էլ փորձ ունի:

Ամբողջ կոլլեկտիվի ջանքերով՝

1. Օսեղծեցեք տուգանուհային, բնակարանային վարձակալական ընկ. շենքում կամ ակումբին կից մանկական սենյակ, կահավորեցեք անհրաժեշտ կահ-կարասիքով, դարձարեցեք, դրեք ռադիո, այդ աշխատանքին մասնակից դարձրեք ձեր բակի անկազմակերպ չերեխաներին:

Այդ սենյակին կից կազմակերպեցեք մի քանի աշխատանքային և տեխնիկական խմբակներ: Յեթե դուք պատրաստված եք, ղեկավարներ ընտրեցեք ձեր միջից: Յեթե վո՞չ աշխատեցեք պատրաստվել կամ պատրաստված մարդիկ գտնել ձեզ ծանոթ և հասարակացորեն տրամադրված ընակիչներին: Մի աշխատեք միանգամից սկսել բարդ և թանգ կահավորումից. սկսեցեք նրանից, ինչ վոր հաջողվում է գտնել հենց ձեզ և ձեր բակի այն չերեխաներին, վորոնք հետաքրքրվել են ձեր սկսած գործով: Միայն թե մարդկանցից մի թաղանթ: Այն բոլորը, ինչ վոր դուք անում եք, պետք է իմանան բոլոր չերեխաներն ու նրանց ծնողները: Սկսեցեք թեկուզ փոքրիկ գործից, թեկուզ մի քանի չերեզերից, խաղերից և հեռզենտե անցեք ավելի մեծին: Այդ բանում ձեզ չերաշխիք կարող է լինել ձեր աշխատելու ցանկությունը և այն փորձը, վոր դուք կատանաք աշխատելիս:

2. Ձեռք գարկեցեք ձեր գյուղական զարոցի մանր ճորագումներին: Ձեր զարոցում, յենթադրենք, փչացած աշակերտական սեղաններ կան. նորոգեցեք այդ սեղանները: Ձեր պատուհանները, դռները սարքին չեն. նորոգեցեք: Դուք ձեր զարոցում կպտնեք մի շարք մանր թերություններ, վորոնք առանձնապես մեծ ջանք չեն պահանջում, բայց վորոնց վերացնելը ձեր զարոցն ավելի լավ, ավելի կոկիկ կդարձնի: Այդ բոլոր աշխատանքն արեք անկազմակերպ չերեխաների հետ միասին: Ամեն մի գիտակից չերեխա կուզենա ոգտակար լինել: Տվեք նրանց այդ հնարավորությունը, մասնակից դարձրեք նրանց ձեր աշխատանքին, և նրանք կդառնան ձեր ընկերները:

3. Կրոնական տների ուր կոլլեկտիվը չերեխաների մասսայական

սոն և կազմակերպել, բազմաթիվ անկազմակերպ չերեխաներ են չեկեք և նույնիսկ մեծահասակներու նրանք չեկեղեցի չեն գնացել, բայց հետաքրքրվել են չերեխաների տոնով: Այդ տոնի ժամանակ անց են կացրել պիտոներների և դպրոցականների մարզանքներ, մասսայական չերեխայական խաղեր, խմբական չերգեր, բեմագրություններ: Այդ բանը չերեխաներին կկտրի չեկեղեցուց և կհետաքրքրեցնի ձեր աշխատանքով: Դուք ել այդ արեք:

4. Անցյալ տարի շախսեյ-վախսեյի որը հեռավոր գյուղերից մեկում գլուղացիներն այդ տոնին մասնակցութիւն ցույց տվին, իրենց փնտեցին: Պիտներական կոլլեկտիֆը այդ բանը հաշվի առաւ: Տղաները բժշկի ոչնութեամբ ցկարեցին պակասներ, այնքա՞ն գրեցին, քե ինչ ճիւղացիներ չառնուցում եւ առնուցում եւ շախսեյ-վախսեյի ժամանակ ինքնախորհրդով, և ամբողջ գլուղում կախեցին: Այսպիսի մի հարց առաջագրեցին, թե ինչու մոլլա Մահմեդը և շախսեյի տերը չերեք իրենց չեն փնտում, այլ աղքատ մարդկանց են վարձում, վորոնք և նրանց փոխարեն իրենց փնտում են, իսկ չքավորներին ստիպում են մասնակցել շախսեյ-վախսեյին: Պիտներները բացատրեցին գլուղացիներին, վոր այդ կատարվում է, վորպէսզի չքավորների կրօնական զգացմունքներն ամբանան, նրանք թուլանան և հնազանդ դառնան, վոր նրանց շահագործելը հեշտ լինի: Պիտներների այս արկածայիւն գլուղացիների վրա մեծ ազդեցութիւն թողեց:

Կենտրոնից հեռու ընկած գյուղերում, հակառակ խորհրդաշին իշխանութիւն արգելքին, դեռա շախսեյ-վախսեյ են կատարում: Զեւ պետք և դրա դեմ պայքար մղել:

5. Յեղծեցեք կոլլեկտիվ փորձնական բաճաւանոց: Գլուղխորհրդի առաջ հարց հարուցեք, ձեւք բերեք մի փոքր հողի կտոր և անցեք աշխատանքի: Վերցրեք այն մշակուլթը, վորը խորհրդային իշխանութեան կողմից ամենից ավելի յի խրախուսվում՝ կարելի չի վերցնել՝ թել, կանեփ կամ բամբակ: Սակայն այդ պրիմիտիվ ձևով մի արեք: Մի մոռանաք, վոր պիտներները պետք է առաջավոր մարդիկ լինեն: Ամենից լա՞վն է գլուղատնտեսին հարցնել, թե ինչպէս պետք է հողը պարարտացնել, խնամքով պետք է հետեւել ցանքսին և հիւսանդութիւնների դեմ կովել: Զեր բանջարանոցը պետք է գլուղի համար ցուցադրական լինի: Դուք այնպէս պիտի աշխատեք, վոր գլուղացիները ձեր աշխատանքով սովորեն և ձեր բանջարանոցին նայելով իրենց տնտեսութեանը լավացնեն: Բանջարանոցում կտարվող աշխատանքը դարձեւ ամբողջ կոլլեկտիվի աշխատանք: Իսկ բերքը հավաքելուց հետո փողը գործադրեցեք կուլտուրական աշխատանք տանելու չերեխաների մեջ և չքավոր չերեխաներին ոգնելու համար:

6. Գլուղում խրճիթ-ընթերցարան չկար: Համարյա վոչվոր լրա-

գիր չէր կարգում, վորովհետեւ լրագիրը պետք էր ձեռք բերելու Գլու-
ղացիները չգիտեցին, թե ինչ է կատարվում նրանց շուրջը, չգիտեցին
խորհրդային իշխանություն մեծ ստեղծագործական աշխատանքի մա-
սին, չգիտեցին, թե ինչպես են ուրիշ գլուղերի գլուղացիներ միանալով
կոլլեկտիվ տնտեսություններ կազմում և ինչպես զբաղից հետո լավ են
են ապրում. նրանք գիրք չէին կարգում, ազատ ժամանակն անցնում
էր անսպասելի բայով: Պիոներներ վառում են կոմերբսակաւների ոգնու-
րյամբ խճիր-ընրեցարան սեղծել: Գլուղատրհուրը նրանց ունեց չէր
գտնելու, միջոցներ տվեց պահատ, լրագիր և գիրք գնելու, պիտներ-
ները զարգարեցին և կահավորեցին խճիթ-ընթերցարանը, ուր այժմ
գնում են բոլոր գլուղացիները: Հասկանալի չէ, վոր գլուղացիները գո-
վում են այդպիսի պիտներներին: Իսկ յեթե ձեզ մոտ խճիթ-ընթերցա-
րան կա, սակայն կեղտոտ և սարքին չէ, ձեր պարտականությունն է
այդ խճիր-ընթերցարանը կարգավորել յիվ գլուղացիներին գրովի ընրե-
ցանության, նրանց համար բարձր ընթերցանություն կազմակերպել,
Դա մեծ գործ կլինի:

7. Գլուղացիները չէին հասկանում, թե կոլլեկտիվ տնտեսություն
ինչ ոգուտ է տալիս գլուղացիներին, և թեպետ գլուղատրհուրնու կոմ-
րջիջը կոլտնտեսություններ էին ստեղծում, բայց գլուղացիներին մի
մասը դեպի այդ կոլտնտեսություններն անբարյացակամ էին վերաբեր-
վում: Տերտերն ու կուլարի գլուղացիներին տաւում էին. «Այդ կիշաց-
նի ձեզ ել, ձեր տնտեսությունն ել»: Պիոներներ գլուղացիների յիվ ու-
սուցի ոգնությամբ մի յերեկուր անցկացրին, ուր հրավերեցին բոլոր գլու-
ղացիներին, պիտներներին պատվիրեցին, վոր յերեկուր զան անպաշ-
տան իրենց հոր և մոր հետ: Յերեկուրում նրանք զրին գլուղատըն-
տեսի 15 բոպե տեղ գեկուցումը կոլտնտեսությունների մասին, իսկ
ապա դուրս էին գալիս իրենք: Նրանց բոլոր պահատները, յերգերը,
փոքրիկ պիտներն այնպես էին կազմված, վոր բացատրում էին, թե
կոլլեկտիվ սնեստությունն տվելի մեծ շան և քալիս, քան նույն մեծության
ունեատական, առանձին սնեստությունների մի խումբ, բացի այդ գլուղա-
ցիությունը հնարավորություն է տալիս իր կուլտուրական զարգացման
ինդրով զբաղվել: Այդ յերեկուրին այնպես ազդեց գլուղացիների վրա,
վոր նրանք սկսեցին մտնել կոլտնտեսությունների և արտերների մեջ:

8. Նոր բանվորական ավանում բանվորների համար հասարակա-
կան բաղնիք չկար: Պիտներները գիտեն, վոր բաղնիքի բացակայու-
թյունը կեղտոտություն և առաջացնում, հակասանիտարական դրու-
թյուն: հիմանգություններ: Նրանք առաջադրում են ավանում հասարա-
կական բաղնիք կառուցելու խնդիր: Հանձնարարեցին ավագ պիտներին
զրեւ այդ մասին գործարկումի պատի թերթում, հրավիրեցին իրենց մոտ
բանվ. և գլուղ. պատգամավորական խորհրդի բանվոր անգամին, խընդ-

րեցին, վոր բաղնիք շինելու խնդիրը դնի խորհրդի առաջ: Իրենց առաջարկութեամբ դուրս յեկան բանվորների ժողովում: Արդունքն այն լեզամբ, վոր գործկոմը փող բաց թողեց շենքի համար: Այդ բանը հաջողվեց, վորովհետև պիտոներեներին աջակցեցին բանվորները: Այդ բանը կարելի չե և պետք և անել և գյուղում: Պետք և միասնալ կոմիտեի առկանների հետ և բաղնիք շինել. պիտի խորհուրդն այդ լավ գործին անպայման կոզնի:

9. Զբաւոր գյուղացու ընտանիքը շատ աղքատ էր ապրում: Մի խրճիթում ապրում էին գյուղացիները. հենց այնտեղ էլ ձմեռն անց էր կացնում նրանց անասունը և այնտեղ էր նաև արտաքնոցը: Այդպիսի նեղվածքից խրճիթում աճողին կեղտոտութուն կար, չերեխաները դժգոյն և վատառողջ էին: Պիտոներեն ոգնեցին չքավոր գյուղացուն, նրա անասունների համար մի զով շինեցին, բակում էլ առաւմոցի համար մի փոս փորեցին: Դրանից հետո գյուղացու ընտանիքն առաջին անգամ ազատ շունչ քաշեց: Մյուս գյուղացիներն էլ նրանց որինակին հետեւելով նույնն արեցին: Իսկ ի՞նչքան գյուղեր կան, վոր նույնպիսի պայմաններում են ապրում: Վերջան վարակիչ հիվանդութիւններ ուցավեր են զրանից առաջանում: Յեթե, տղաներ, ձեր գյուղում ևս նման խրճիթներ կան, ոգնեցեք չքավոր գյուղացիներին, վոր նրանք ազելի լավ ապրեն:

10. Ազգային թշնամութիւնը մինչև այժմ մեր միջից չի վերացել: Պիտոներները պետք և սրադեմ կովեն: Յերկու տարբեր ազգութիւնների կոլլեկտիվներ պետք և միատեղ համարույթ կազմակերպեն ընդհանուր խաղերով, չերվերով, զրուցներով: Պետք և ընդհանուր էքզուկուրսիս կազմակերպել զեպի լեռները, անտառը կամ թանգարանը, չեթե այդ քաղաքումն է: Իր հասարակական-ոգտակար աշխատանքը (ազգութի մաքրում, կամուրջի շինութիւն և այլն) կոլլեկտիվը պետք և անց կացնի մի ուրիշ ազգութեան հարեան գյուղում, թուրք գյուղացիները կհասկանան, վոր հայ պիտոներներն իրենց բարեկամն են: Կարելի չէ վերացական և թշուրքական (տարբեր ազգութիւններ) կոլլեկտիվներ ընդհանուր բանջարանոց ստեղծել և ընդհանուր աշխատանքի մեջ իւրար բարեկամանալ:

11. Մեր գյուղերում աճողին թվով փոքրահասակ բաւորակներ կան, վորոնց կուլակները սաստիկ շահագործում են: Մի անգամ պիտոներները գնացին համարույթի, կանչեցին նաև փոքրահասակ բաւորակներին, բայց չէր կուլակը նրանց տեսով, նրանց վրա ըզմից և ըստիպեց յետ դառնալ աշխատելու Կարմի են արդէոք պիտոներները թույլ տալ, վոր նրանք շահագործվեն: Իհարկե վնչ:

Պետք և աչսպես անել. իմանալ, թե բաւորակ վարձելիս պայման կնքել են թե վնչ, տանտերը պայմանագիրը կատարում և թե վնչ, որի-

շեակ՝ որական քանի՜ ժամ է աշխատում, նրանց աշխատանքն ինչպես է վարձատրում: Բացի այդ պետք է իմանալ գյուղխորհրդից կամ գյուղանտառախորհրդան լիազորից, թե փոքրահասակ բատրակներն ինչ պայմաններով պիտի աշխատեն: Յեթե պայմանագիր չկա, աշխատեցեք գյուղանտառախորհրդան լիազորի միջոցով պայմանագիր կնքել: Յեթե պայմանագիրը չի իրագործվում, ասեի՜րոք պատասխանատվության յեկաթեղի սվեֆ գյուղխորհրդի կամ գյուղանտառախորհրդան միջոցով: Աշխատեցեք, վոր պայմանագիրն իրագործվի, այն ժամանակ փոքրահասակ բատրակներն ազատ ժամանակ կունենան մասնակցելու կուլեկտիվի հավաքույթներին: Ամեն մի փոքրահասակ բատրակ պե՛ս է պիտե՛ն լինի: Նույնը պետք է անել նաև այն ժամանակ, յիբր կուլակը ցանկանում է թագցնել, վոր իր մոտ բատրակ է աշխատում, տղային «վորդեզրում» է, այնինչ իրոք նրան շահագործում է:

12. Գյուղերում տարածված են վարակիչ մասսայական հիվանդություններ: Այստեղ պիտե՛ն ներկը կարող են ահագին բան կատարել: Նրանք իրենց կուլեկտիվում կազմում են սանիտարական հանձնաժողով, սանիտարական անկյուն: Բժշկի ոգնությունը բոլոր պիտե՛ն ներին է անկազմակերպ յերեխաներին սրակումներ են անում: Պլակատներ են գրում, թե ինչպես պետք է հիվանդությունները կանխել, վորտեղ պետք է բժշկ գտնել, և կախում են ալդ պլակատներն ամբողջ գյուղում (քաղաքամասում): Գյուղացիներին բացատրում են, վոր պետք է բժշկվի վոչ թե մոլլայի կամ քահանայի մոտ, այլ բժշկի մոտ, վոր իրոք կոզնի բժշկվի: Այդ կարելի չէ անել վոչ միայն գյուղում, այլ և քաղաքում համաճարակի (որինակ՝ քութեղի) ժամանակ:

13. Յեթե կուլակն ու տերտերը յերեխաներին հավաքում են և նրանց պատմում են ազգային հերոսների մասին և նրանով բորբոքում են նացիոնալիզմը, կամ նրանց սովորեցնում են կրոնական յերդեր, պատմում են սրբերի վարքը, քաղցրեղեն են ընծալում, վոր իրենց կողմը քաշեն, պետք է ալդ յերեխաներին բացատրել, վոր կուլակն ու տերտերն ալդ անում են իրենց ոգտին: Նրանք ուզում են յերեխաներին կտրել պիտե՛ն երազմակերպությունից, խանգարել նրանց զարգացմանը և առաջավոր մարդիկ դառնալուն: Դրա համար պետք է կուլակի և տերտերի մոտ գնացող լուրաքանչլուր տղայի կամ աղջկա ամբողջնի մի պիտե՛ն՝ ալս ամենը բացատրելու և նրանց դեպի կուլեկտիվը քաշելու համար: Այդ յերեխաներին պետք է բացատրել, վոր պիտե՛ն երազմական կուլեկտիվում ավելի հետաքրքիր և ավելի ուրախ է, վոր պիտե՛ն երազմական կուլեկտիվն ավելի շատ ոգուտ կտա:

14. Այն գավառներում, ուր ալգեզործությունը զարգացած է, յերեխաները փոքր հասակից սովորում են գինի և ողի խմելու: Սրա դեմ պետք է պայքարել: Պետք է ծնողներին ցույց տալ յերեխաներ խմեցնելու և հարբեցնելու ամբողջ վնասակարությունը: Դրա համար պետք

ե հրաժիրել ծնողական ժողով և դնել այդ մասին բժշկի զեկուցումը: Բժշկի խորհրդով նախորոք նկարեցեք պլակատներ:

15. Մեր գյուղի պայծասներում շատ տարածված է ծծկեր յերեխայի անկանոն խնամքը: յերեխային ճիշտ չեն բալուլում, նրանց գրնում են քնելու շատ անառողջ օպահական որորոցների մեջ, վորի հետևանքով կրժքի վանդակը կանոնավոր չի զարգանում, վորը թոքերի հիվանդության հակումների և առաջացնում: Պիոներները պետք է իրենց վրա վերցնեն յերեխայական կոնսուլտացիաներ ստեղծելու նախաձեռնությունը, յերբ մայրերը կարող են տեղեկություններ ստանալ, թե ինչպես պետք է ճիշտ կերպով դաստիարակել և զարգացնել իրենց յերեխաներին:

16. Շատ գյուղերում գոյություն ունեն դպրոց-մեղրեսներ, Այդ մեղրեսներում մինչև այժմ սովորում են բանվորների և գյուղացիների յերեխաներ, Պետք է պիոներներին բացատրել մեղրեսների զնառադարությունը, վորպեսզի նրանք ել իրենց հերթին բացատրեն այդ անկադմակերպ յերեխաներին: Որինակ՝ խորհրդային դպրոցի աշակերտը ծանոթանում է մեղրեսելի աշակերտի հետ, տանում է խորհրդային դպրոց, բացատրում է, վոր խորհրդային դպրոցում յերեխաներին չեն ծեծում, չեն չոքեցնում, ազատ կերպով են դաստիարակում: Մեղրեսելի գրքերը լիքն են վնասակար բովանդակութամբ՝ կրոնամոլությամբ: Պարսկերեն և արաբերեն գրված գրքերը շատ դժվար են հասկացվում: Պիոներների բացատրությունից հետո հեշտ կլինի այդ յերեխաներին հետաքրքրեցնել խորհրդային դպրոցով և այդտեղ ներգրավել նրանց: Մանավանդ հարկավոր է թրքուհիների մեջ տարվող աշխատանքը: Շատ թրքուհիներ սովորում են մուլլայի ընտանիքում կամ կին-մուլլայի մոտ: Պիոներները, խորհրդային դպրոցների աշակերտուհիները պետք է ծանոթանան և ընկերություն հաստատեն մուլլաների մոտ սովորող աղջիկների հետ, պատմեն նրանց խորհրդային դպրոցների մասին:

Մեղրեսների մոտ յերեխաները հաճախ զուգամարտվո են զրադվում, պիոներական կոլլեկտիվը պետք է նրանց հավաքի, իր մասսայական խաղերը սարքի և այդ յերեխաներին հետզհետե ներգրավել կոլլեկտիվի մեջ:

17. Գրքացությունը շատ զարգացած է վորոշ գյուղերում: ձեր մայրերի մեծ մասն ոգտվում է գրքացությունից: Որինակ՝ յերեխան հիվանդացել և, բժշկի փոխարեն գնում են գրքացի մոտ, գրքացը քիմիական մատիտով թղթի վրա աղոթք է գրում և խորհուրդ է տալիս թուղթը ջրի մեջ թրջելով խմել տալ յերեխային: Վախը փախցնում են շիկացած յերկաթով: Այս բոլորի համար գրքացին ձու, հավ են տանում: Պիոները պետք է բժշկի ոգնությամբ բացատրի, վոր այդ միայն

կրկնապատկում և հիվանդութունը, իսկ խորհրդային բժշկությունն ողնուժ և առողջանալու:

18. Շարիաթը (սովորութային որենք) ասում է, թե պետք է բեկեբրին, հարուստներին հարգել, նրանց հնազանդ լինել, նրանց տալարը արտատեղից քշել առան բերել: Պիոներական կոլլեկտիվը դրան հակառակ ողնուժ և չքավորներին, ԼԿՅԵՄ բժիշկի հետ միասին, ինչպես, այդ արել են Ռամանի գյուղի պիոներները: Կոլլեկտիվի մի մասը դընացել և հնձի, մյուս մասը խուրձերը կապելու համար յերկաթալարեր է պատրաստել, մյուս մասն էլ կալն և պատրաստել: Հետո ամբողջ բերքն են հավաքել: Այսպես պետք է ողնել չքավորներին, փոխանակ շարիաթի որենքներին լենթարկվելու:

19. Շարիաթն ասում է, վոր կանայք պետք է չաղրայով մասն դան և 6—7 տարեկանից սկսած չաղրա կրեն, աղջիկը չպետք է տղի հետ սովորի: Գյուղերից մեկի պիոներները, իմանալով, վոր միքանի կոմունիստների կանայք և քույրեր չաղրա լեն կրում, լրագրում հայտարարեցին նրանց ցուցակը հետևյալ վերնագրով՝ «Նրանց կանայք վորենք չաղրան հանելու մասին են քարոզում»: Դրանից հետո այդ կանայք չաղրաները հանեցին:

20. Գյուղացիները քոչ դուրս գալիս, պիոներները միանում են մի ողակի մեջ, կոմյերիտական միավորության համաձայնությամբ ողակավար են ընտրում և սկսում են աշխատել: Նրանք մոտակա չալաղի պիոներական ողակի հետ կապ են հաստատում և հնարավորության սահմաններում նրանց հետ միատեղ հավաքույթներ, չերգեր են տարքում: Կամաց-կամաց իրենց հավաքույթներով հետաքրքրեցնում են անկազմակերպ չերեխաներին և նրանց ներգրավում են իրենց հավաքույթների մեջ:

21. Դիշեր ժամանակ կամ անձրևոտ չեղանակներին պիոներները յայլաղում կարող են իրենց շուրջը հավաքել անկազմակերպ չերեխաներին և կարմիր հեքիաթներ պատմել, փոխանակ սրբերի վարքը կամ տատվածների մասին սարսափելի հեքիաթներ պատմելու, ինչպես այդ չերեքն տեղի չե ունենում: Կարմիր հեքիաթներ պատմելով և պիոներների կյանքից պատմվածքներ անելով դուք կարող եք դաստիարակել անկազմակերպ չերեխաներին և նրանց դարձնել պիոներներ: Իսկ չեթե յայլաղում կուսակցական կամ կոմյերիտական կա, խնդրեցիք նրանց պատմել հեղափոխական պայքարի մասին: Մանավանդ այդ պետք է անել զլաղում (ձմեռանոցում):

22. Գյուղերի չեվ բնակավայրերի ազգաբնակչությանը մաբուր քի աղբյուրներ սվեք, Ահա ձեզ որինակ Բորույսկի շրջանի Պորեչե գյուղի պիոներները: Մի մեծ ջրհոր և բորոտանած գերաններ: Ջրհորի ճրում սունկեր են լողում: Սակայն ազգաբնակչույունը չերեսները

կնճռելով ալ ջուրը խմում է: Պիտներները վորոշում են զրան վերջ գնել: Ճիշտ է, աշխատանք չատ է թափվում: Բայց զրա փոխարեն նույն-իսկ ալն ծնողները, վորոնք սկզբում փորձում էին իրենց յերեսաներին լետ պահել այդ գործից «Ջրհորը կընկնեք» ասելով, վերջիվերջո իրենք ևս չգլխացան և սկսեցին ոգնել: Զրհորը մաքրեցին և ազգաբնակավայրը մաքուր, առողջարար ջուր տվեցին:

Մտածեցեք, թե վորքան կեղտոտ, հնացած Ջրհորներ կան մեր անծայր Միության մեջ, վորոնք Պոքեշյի գյուղի պիտներների որինակին են սպասում:

23. Դուք կարող եք հաճախ մեծ ոգնություն ցույց տալ ազգաբնակավայրը, մանավանդ գյուղում, նաև ուրիշ գործերում, վորոնք մեծ աղետ են սպառնում, բայց ազգաբնակավայրն անառժուրյան շրմուրիս, թեև նրանք սեանում են վրա հասնող աղետը, բայց նրա դեմ չեն կռվում:

Այդպիսի, համարյա հերոսական, գործի որինակ կարելի չի վերցնել թեկուզ Կարմիր-Պրեսնայի 97-րդ կոլլեկտիվի (Մոսկվա) փորձից: Կոլլեկտիվի լագերը տեղավորվել էր Պետրի գետի մոտ, վորի ձախ ափին մի գյուղ կա: Դյուղին հենց տակը գետի վրա մի ամբարտակ կա, վորը տարիներին բնթացքում ջուրը տակից քանդում էր, բայց վորը չէր նորոգվում: Դյուղին և դաշտերին գետը պարզ կերպով սպառնում էր: Բոլոր գյուղացիներն ալ տեսնում էին, ամեն անգամ ամբարտակի մոտից այնպիսի ճռնչում էին և ծոծրակները թորում, թե՛ «աղետ պիտի լինի, գիտես»: Բայց... անշարժությունը, մեկուսացած վիճակը խանգարում էին գործի անցնելու, վորը անպալման կոլլեկտիվ ջանքեր էր պահանջում: Ամբարտակի նորոգման աշխատանքը յերեսաների ուժից վեր էր. բայց պիտներները թվով 20 մարդ, ամենաուժեղները, գործի կպան և թեպետ շատ հոգնեցին, բայց ամբարտակը կարգի բերին: Նրանց ոգնում էին գյուղխորհրդի կողմից ուղարկված յերեք գյուղացի:

Կարեք չկա տեսնու, վոր ազգաբնակավայրում վոչ միայն շնորհակալ էր, այլ և ուղղակի զարմանում էր պիտներների տոկունության և աշխատասիրության վրա:

Իսկ պիտներներ գյուղացիներին ցույց տվեցին կոլլեկտիվ համառախասանքի ուրինակ:

24. «Պրոֆինտերն» գործարանում (Բրյանսկի նահանգի Բեժեցա քաղաքում) մի մեծ գրադարան կա: Բայց... յուրաքանչյուր հաշվառումից հետո գրքերի թիվը շարունակ պակասում էր: Բանվորը զիբ է վերցնում, իսկ յես բերելու ժամանակ չի գտնում: Պիտներներ վնասում են ոգնել «մոռացկոտ» բանվորներին: Նրանք գրադարանից վերցրին ալ գրանվորների հասցեները և նրանց տներին վրա մի թեթե «հարձակում»

գործեցին: Իսկ հետեւեալք: Հետեւեալքը փայլուն էր: 315 դիրք «հա-
րություն առան» գրադարանի համար: Բայց ինչ հասարակ ձևով
այդ լեզավ:

25. Կամ աշտակա՝ գյուղացիներից շատերն արդեն ձգտում են
գեպի գիրքը, բայց դիրք քիչ և հասնում գլուղը: Այդ մասին շատ էր
խոսվել Ուփարովա (Ստոլենսկի նահանգի Գծատսկի գավառում) կա-
յարանի կուլտանաձնածոգովում: Պիտներները վերջում են ուրիշ կերպ
վարվել: Դո՛շ թե խոսել, այլ գործել: Կոլլեկտիվում գտնվեց 30 կամավոր
գրատ: 100 սուրբու գրականութուն բաց թողեց յերկաթուղային խա-
նութը, իսկ պիտներներն սկսեցին գիրք մատակարարել շրջակա գյու-
ղերին: Նույնպես պարզ և լավ է:

26. Գլուղը սասիկ տուժում և հրգեցներից: Ահապին չափով հըր-
գեններ են առաջանում չմաքրված և չսարքված ձխնելույզներից:
Ինչ պետք և անեն պիտներները: Այն, ինչ վեր արեց Լենինսկ գլուղի
(Նիժնեգորոդսկի նահ. կրասովսկի շրջան) կոլլեկտիվը: Յուրաքանչյուր
պիտների հանձնարարված էր տանն ստուգել ձխնելույզները, մաքրել
և սարքել: առաջադրումը կատարվեց: Հարց եմ տալիս՝ չեթե գլուղի բո-
լոր պիտներները հետեն ալս ուրինակին, վերջան արդյոք ազիտ կկանխ-
վի, վերջան ոչ ուտ կպատճառենք մեր տնտեսության: Բայց միթե
այդ ախքան դժվար և անել:

27. Գլուղատնտեսի, ուսուցչի և գիտակից ու ձեզ փոստաչացող գյու-
ղացիների ոգնությամբ կոլի կազմակերպեցեք ձեր շրջանի դաշտերի
փնասատուների գեմ: Ձեզ պետք և ոգնեն տեղի կոմյերտականները և
կոմմունիստները: Ձեզ պարտավոր և ոգնել կոոպերացիան: Գործեցեք
կազմակերպված, մասնավոր և համառ կերպով, և այդ գործը ձեզ կը-
հաջողվի: Յեթե ձեր ուժերը գեմ թույլ են, շատ բանի մի ձեռնարկեք,
կատարեցեք քիչ, բայց լավ կատարեցեք:

28. Կազմակերպեցեք չերեխաների և ծնողների համար յերեկույթ
հետևյալ թեմայի շուրջը՝ «Յերեխաների իրավունքները յեկ ծնողնե-
րի պարտականությունները ԽՍՀՄ-ում: Բեմադրության, կենդանի լը-
րագրի, չերգերի միջոցով ցույց տվեք և պատմեցեք այն մասին, թե
ինչ իրավունքներ են տրված չերեխաներին խորհրդային որենքներով,
նվ և ինչու չե այդ որենքը խախտում:

Բայց դուք չպետք և խառնեք իրար հետ իրավունքների անգի-
տակից և չարամիտ խախտողներին: Ձեր բեմադրությունները, չերգե-
րը պետք և ցույց տան աղպիսիներին, պարզապես անգիտակից ծը-
նողներին, վերջնք չերեխաներին սիրում են, կուղեցին լավ բան
անել, բայց անկուլտուրականության շնորհիվ չգիտեն նրանց հետ լավ
վարվել:

Պետք և հիշել, վոր ազիտացիա անել, չերեխաների հետ լավ վար-

վելու հրավիրել կարելի չե և պետք և նրանց, վորոնք այդ չեն անում շնորհիվ իրենց խավարամտության և ծանր կյանքի: Վոչ մի դեպքում այդպիսի ծնողները չի կարելի ծաղրել ձեր լերկերում, բնազդորթ լուռ-ների մեջ, չի կարելի նրանց հախճել: Դուք դրանով միայն տվելիս վատ կտրամադրեք ծնողներին թե իրենց լերկսաների և թե ձեր գեմ:

Նրանք կնեղանան ձեզնից, կասեն, թե դեռ բերաններից կաթի հոտ ե գալիս, իսկ մեզ՝ մեծահասակներին ուզում են բան սովորեցնել, և զեռ հախճում ել են մեզ: Պետք ե համոզել, այնպե՛ս ապացուցել, վոր իրենք ծնողներն ամաչեն գեպի լերկսաներն ունեցած վատ վերաբերմունքի համար:

Այդպիսի լերկույթներ կազմակերպեցեք ձեր դպրոցի ուսուցչի, բժշկի ոգնությունը*):

29. Զվաճալի լերկույթ կազմակերպեցե՛ք փոքրիկ դպակների, բաժակների, նովլի ոգնականների համար: Այնպես արեք, վոր այդ տղաները կարողանան ազատ կերպով ձեզ հետ զվարճանալ, խաղալ, լերկել:

Հիշեցեք, վոր այդ ախքան ել հեշտ չի: Այդ լերկսաներն ախքան ել ասող-խոսող չեն, վորովհետև ոտար ընտանիքներում ապրած լինելով, սովորել են կոպիտ նկատողությունների և մոչ թե սիրալիր խոսքի և վարվիցողության և ամփոփում են իրենք իրենց մեջ, վոչ-վորքի չհամատալով, մարդկանց վրա չարացած, կարծելով, թե բոլորն ել այնպես գաժան են, ինչպես նրանք, վորոնց մոտ իրենք ապրում և աշխատում են:

Այդպիսի լերկույթները պետք և ձեր և ձեզ հասակակից—վորք պրոկետարների ընկերական շաղկապման վայր գառնան: Ուստի վոչ մի-այն նրանց համար խաղացեք և լերկեցեք, այլ այդ արեք նրանց հետ միասին:

Իսկ մեջընդմեջ կարելի չե նրանց հետ զրույցներ սարքել, թե նրանցից ով ինչպես ե ապրում, ինչ վիշտ և ուրախություն ունեն: Պատմեցեք նրանց լերկսաների իրավունքների մասին ըստ խորհրդալին օրենքների և դրա հետ միասին խորհուրդ տվեք, թե ումն ինչպես կարող և կողեկախիլն օգնել:

*) Իսկ այնպիսիների գեմ, վորոնք չարամտորեն փչացնում են իրենց լերկսաներին (գինի չեն խմեցնում, հորդորում են խուլիգանության) կամ նրանց շահագործում են (ստիպում են գողություն անել, մուրալ, ուժից վեր աշխատանքներ կատարել) պետք և պարզապես պայքարել կոմյերխոմիության, կուսակցության, «Յերխոտա-սարգների բարեկամների» ընկերության և վերջապես խորհրդային գաղաբանի միջոցով:

Այդպիսի ծնողների համար լերկույթներ կազմակերպելու կարիք չկա:

Վորպեսզի այդ յերեկույթները հաջողվեն, մի աշխատեք անպալման շատ մարդ հրավիրել: Լավ և ավելի հաճախ հրավիրել այդպիսի յերեկույան և առափոռյան հավաքույթներ, բայց վոչ աշխատանք բազմամարդ, վորպեսզի կարողանաք զբաղեցնել բոլոր յերեխաներին, վորպեսզի աննկատելի մնացածներ, մի կողմ քաշվածներ, այս ու այն անկյունը մտածներ չլինեն:

Յեթե ձեզ հետ ընդամենը 100 յերեխա լինի, բավական է: Այս դեպքում մենք նկատի ունենք, վոր դուք ամենքդ առանձնապես չեք զլանա ձեր վրա պարտականություն վերցնել այդ աղաներից (դասակ, փոքրիկ բաժնակ, հովվի ողնական, տնայնագործի աշակերտ) վորեւ մեկի հետ տեսնվելու, վորպեսզի նրան հրավիրեք ձեր յերեկույթին, նրանց համոզել, լեթե հրաժարվում են, տանտիրոջ համաձայնությունն առնել, լեթե նա խանգարի: Այդ բոլորը մեզնից պահանջում են մեծ ընկերական զգացմունք զիպի այդ աղաները և համառություն: Առանց այդ դուք գործ չեք կարող կատարել, իսկ կատարել պետք է:

30. Խորհուրդների վերցնույթյան համար նախապատասխան կազմակերպեցեք յերեխաների ժողովներ ձեր յերեխայական կադրերն ու զանգասներ քննելու համար, վորպեսզի խորհրդի նոր կազմի համար նակազ (հրահանգ) կազմեք: Խորհրդին ուղղված ձեր այդ խնդիրները պարունակող նակազի առթիվ մեծահասակների վերընտրական ժողովում յերեկույթ ունենալը և ձեր խնդիրները մեծահասակների նակազի մեջ մացնելու պաշտպանությունը հանձնարարեցեք ձեզնից (յերեխայական ժողովի մասնակիցներից) վորեւ մեկին:

Այդ բանը հանձնարարել կարող եք նաև մեծահասակ ընկերներին:

31. Քաղաքի կոլլեկտիվը շատ բան կարող է անել գյուղական պիոներներին ոգնելու գործում: Քաղաքի պիոներական կոլլեկտիվներից միքանիսը հետևյալ գործերն են կատարել գյուղական պիոներների համար: Դուք ել կարող եք այդ անել:

— Դնացել են գյուղ, կազմակերպել են յերեխաների համար ներկայացում, «կարմիր վզկապը» իր յերեկոյթին և ունեցել է այլն:

— Հավաքել են կարդացած լրագրերը և ուղարկել են լենինաշեֆ գյուղի խրճիթ-ընթերցարանը:

— Պատրաստել են ռադիո-ընդունիչ և նշիրել են գյուղական դպրոցին:

— Փոխանակել են պատի թերթերը:

— Հիմնարկի, ձեռնարկույթյան մեջ աշխատող կոմիտեի տական, կոմունիստ ընկերներից և բանվորներից չորքեր և դասագրքեր են հավաքել գյուղ ուղարկելու համար:

— Զմուռն, յերբ դժվար է գյուղ գնալ, նամակային ուժեղ կապ են պահպանել գյուղի պիոներների և աշակերտների հետ:

Ամառվա ընթացքում գյուղի յերեխաների եքսկուրսիա չեն կազմակերպել, նրանց քաղաքի գործարանների, թանգարանների, կոոպերատիվների հետ ծանոթացնելու նպատակով:

— Լազերի գնալիս իրենց հետ վերցրել են չենթաշէֆ գյուղից 2-3 պիտներ:

32. Հարկավոր և մեծերի ուշադրությունը հրավիրել զեպի պիտներին աշխատանքը: Ինչպես այդ անել: Ամենից լավը կլինի ցույց տալ նրանց կոլեկտիվների և ողակների կոնկրետ, կենդանի գործերը, Այդ նպատակի համար ոգսագործելով ծնողների ժողովները: Վոչ միայն պիտներները, այլև ծնողները գոհ կլինեն այդպիսի աշխատանքից: Բերենք մի որինակ. — «Անձրե ե: Պիտներները անհանգստանում են — վոչ վոր չի գալու մեր մոտ: Եթ... անձրեն ինչի՞ համար եր... պիտներները հուզված ման են գալիս ակմբում, յերբեմն նայում պատուհանից դուրս: Աստիճանաբար անձրեը դադարում ե: Պիտներների զեմքերը պարզվում են: — Մանիկ, մորդ բերեցիր: — Բերեցի, — հպարտությամբ պատասխանում ե Մանիկը: Դա՛ւիճը լցվում ե ծնողներով ու բանվորներով: Պիտներներն իրար են անցել: Բացվում ե վարագույրը: Ժողովը շատ աշխուժ և անցնում, ծնողներն իմանում են, թե ինչու իրենց չեքխաները պիտներական կոլեկտիվումն են... Թե ինչու չի կարելի ձեռնել չեքխաներին ժողովը վերջանում ե հետևյալ բանաձևն ընդունելով. «Ծնողական ժողովը գտնում ե, վոր յերեխաներին ձեռնելը, վորպես դաստիարակության միջոց, պետք ե բոլորովին մի կողմ թողնել, վորովհետեւ վատ ե անդրադառնում չեքխայի հոգեբանության և առողջության վրա: Դաստիարակության միակ մեթոդը պետք ե լինի չեքխարատե, սխտեմատիկ ազդեցությունը համոզմունքի միջոցով: Ընդունել կոլեկտիվի բարենպաստ ազդեցությունը չեքխաների դաստիարակության գործում: Պետք ե հաճախ ծնողական ժողովներ գումարել»:

Ծնողական ժողովներ գումարելիս չորաքանչուր կոլեկտիվ պետք ե հիշի.

— Ժողովներ գումարել կանոնավոր կերպով:

— Ժողովում բացի զեկուցում զնելուց, հնարավորություն ստեղծեցեք ծնողների համար կոլեկտիվի աշխատանքի թույլ և ուժեղ կողմերին ծանոթանալու նպատակով:

— Ժողովների միջոցով ծնողներին մասնակից դարձրեք կոլեկտիվին գործնական կերպով ոչնելուն (նյութական ոգնություն, աշխատանքային ունակություններ սովորեցնել և այլն):

— Լավ լսեցեք ծնողների յելույթները և կատարեցեք նրանց ոգտակար ցանկությունները:

33. Վերջերս պիտներները Թիֆլիսում, Յերևանում և ուրիշ քաղաքներում ցույցեր կազմակերպեցին: Այդ ցույցերը կատարվեցին հետե-

վյալ լողուն գների տակ. «Հալթիկ, մի խմիր», «մեզ առանձին անկողին տվեք, ամիսը յերկու անգամ բաղնիս տարեք», «ծախսելով աշխատավարձը գինու վրա, դուք թողնում եք մեզ առանց զրքերի ու թերթերի»: Այդ ցույցերը հաջողությամբ անցան:

34. Բարսեղի (Դիլիջան) «Մանոյանի» և «26»-ի կոլեկտիվները միասին գնելով 30 ուրբու ինդուստրիացման փոխառության պարտառմանը, մրցման էլին հրավիրել շրջանի մյուս պիոներկոլեկտիվներին: Պիոներները հաշվել էլին, վոր յուրաքանչյուրը սիգարի կուպեկ և տալու, և կոլեկտիվները պարտառման կունենան, պետությունն էլ ողնած կլինեն չերիբի ինդուստրիացման գործում, նույնն արել էր Քարահունջ գյուղի պիոներական կոլեկտիվը (Զանգեզուր):

Յուրաքանչյուր կոլեկտիվ պետք է փոխառությաններին մասնակցի. տանի ագիտացիա, պլակատներ գրի, զանազան միջոցներով փող հավաքի փոխառությանը բաժանորդագրվելու համար և այլն:

35. Յերբեմն մանր ձեռնարկումները, վորոնք առաջին հալացքից աննշան բաներ են յերևում, կարող են մեծ ոգուտներ տալ: Վոսկր, փալաս, յերկաթի կտրեք, անպիսի բուղբը հավաքելը կարևոր գործ է հանդիսանում:

Ինդուստրիացման համար շատ և շատ չերկաթ է հարկավոր: Մեր հանքահորերը բավարար կերպով սարքավորված չեն և պահանջված քանակությամբ չերկաթ չեն կարող տալ: Յերկրին սպասնում և «մեծադի սովը»:

Խոշ պետք է անի կոլեկտիվը:

Հարկավոր է հավաքել «սև հացը», վորը կուտակվի և ամենուրեք պատերազմական և քայքայման տարիների ընթացքում... շատ և շատ կոլեկտիվներ այդ գործին արդեն անցել են, նրանք փթելով չերկաթ են հավաքել, ոժանդակելով մեր արդյունաբերությանը և միջոցներ ստանալով պիոներական ակումբներին և կոլեկտիվների կարիքներին համար:

36. Հին որենքներով թյուրքերը պարտավոր են սովորել հին արաբական ալբուրներով: Մուլաներն ասում են, վոր արաբական ալբուրները սրբազան է, և թյուրքերը նոր ալբուրները չպետք է գործածեն, Պիոներները պիսի է բացահայտան աշխատանքի հետևեց նոր ալբուրների առավելությունների մասին, լեզուն յնվ գրելը սովորելու հետևորդան մասին հին ալբուրների հետ համեմատած:

Ձեր ողակի ուժերով

1. Ամառը լողանալու տեղ սարհեցեք, խորություները ցույց տվող նշաններ դրեցեք, կամուրջ շինեցեք, արևի վաննա ընդունելու համար տեղ հարթեցեք, ավազ ամեցեք: Լողարանին հետեցեք և աչքաթող մի անեք:

2. Դպրոցի մոտ ծառեր սնկելու աշխատանք կազմակերպեցեմ: Այդ նույնը կատարելու ոգնեցեք նաև ուրիշ չերեխաների իրենց տանը մոտ և հետևեցեք ծառերի պահպանմանը:

3. Ոգնեցեմ մանկապարտեզի յեւ մսուրի դեկավարին: Պատրաստեցեք չերեխաների համար խաղալիքներ, կարեցեք գոգնոցներ կամ ուրիշ իրեր:

4. Լազեային կամպանիայի բնագոյում կազմակերպեցեք կամուրջների, ճանապարհների, դպրոցների, խրճիթ ընթերցարանների թեթեւեւեւորողումներ գլուղայինների, գլուղի կոմիտեականների և անկազմակերպ պատանիների ոգնութեամբ:

5. Մասնակցեցեմ մանկական նրապարակի կազմակերպման գործին:

6. Յուրաքանչյուր ողակի համար հակայական աշխատանքի ապարեկ է բացվում աշխարհապաշտ, վոր ցույց է տալի «Բաշխիկ» (Մոսկվա) գործարանի կողմէկալիւ և ուրիշ շատ կողմէկալիւներ Մոսկվայում, կուրսկում և ուրիշներ: Գործարանի հետ կողք-կողքի տուն-կոմունաների մեջ ապրում են 2000 բանվոր իրենց չերեխաներով, վորոնցից շատերը նույնիսկ դպրոցում են չեն սովորում: Յերեխաներն ամբողջ օրը վազվզում են բակում ապարդու, խուլիգանութուն տեսնով և ոգտակար վոջ մի բանով չեն զբաղվում: Այդ տանն ապրող պիտանները կողմէկալիւ խորհրդի առաջ հետեյալ խնդիրն են դնում՝ չերեխաներին տեղափոխել դպրոցում: Ինչպես ասվեց, այնպես են արվում և, բաց անելն, ինքուրեւ, բավական դժվար լեղավ: Շատ ծնողներ «հենց այնպես» չերեխաներին դպրոց չեյին տալի, պարզապես այդ մասին չեյին մտածել: Մոտ հարյուր չերեխա ահա այնպես չեյին սովորում: Պիտաններն այդ չերեխաների ժողով են գումարում: Նրանք չեկան, բաց վախճալիւ: Մակալն մեծուսական գրույցի ճնորհիւ հաջողեց ընկերական միջնորդ տեղծել: Արդունքն այն լեղավ, վոր սովորեցանեկացող չերեխաներն ամբացվեցին ողակներին, վորոնք իրենց վրա խնդիր դրեցին ալ ընկերներին, այդ չերեխաներին ոգնել նախապատրաստվելու և դպրոց մտնելու: 16 չերեխա հաջողեց դպրոցում տեղավորել, չնաճաճ վոր ընդունելութեան ժամկետը վաղուց իվեր անցած էր:

Նույնիսկ այսպիսի բան լեղավ. ծնողներից հինգը առհասարակ հրաժարվեցին իրենց չերեխաներին դպրոց թողնելուց: Սակայն պիտանները նույնպես համառ դուրս չեկան և ոգնութեան կանչեցին բանվոր-կոմունիստների, վորոնք կարողացան այդ ծնողներին ընկերաբար համոզել:

Ահա այնպիսի ոգտակար գործեր կարող և գտնել իր համար յուրաքանչյուր ողակ իր ուժերի համեմատ յուրաքանչյուր քաղաքում, յուրաքանչյուր գլուղում: Միթե այդ ճիշտ չե:

7 Ահա ձեզ աշխատանքի մի ուրիշ ասպարեզ էս: Հաճախ գյուղացիները շնորհիվ անփութության, մեքենաները գնահատել և սիրել չիմանալուց, նրանց լավ չեն մտիկ անում, և մեքենաները փչանում են: Վորովհետև պիտներները չեն կարող այդպիսի աննորմալությունների կողքից սառնասիրտ կերպով անցնել, ուստի «Մաշինիստ» (Մյատակատուփի կանտոնի, Կորլիխանի պիտներական կոլլեկտիվ) ողակի պիտներները վորոշում են դործել: Բայց դրա համար համառություն և հարկավոր: Որինակ՝ նրանք անանում են, վոր դռանը ժանգոտած առամիներով մի փոցիս և վայր ընկած, ողակավորը կանչում և փոցիսի տիրոջը՝

— Ինչո՞ւ չեք փոցիսն իզուր փչացնում, անձրեկի տակ պահում:

Փոցիսի տերն, ինարկե, նեղացած և. «Ձե՛ր ինչ գործն և»: Բայց տղաները չեն վախենում և պատասխանում են. «Մենք չենք կարող հանդիստ նախել, թե ինչպես և մեքենան փչանում. մենք պիտներներ ենք»: Այս պատասխանն արդեն փոցիսի տիրոջը չի բարկացնում. տեսնում և, վոր տղաները լուրջ, ճիշտ են խոսում, ուստի և պատասխանում և. «Ծարս ինչ ե, տղերք ջան, չեկեք վերցնենք, ինչո՞ւ չվերցրնենք»: Տղաներն ունեցին: Վոչ միայն բակից փոցիսը վերցրին, այլ և չարդախի տակից գութանն էլ վերցրին և փոխադրեցին չոր՝ ծածկված շենքի մեջ: Տղաները հանձն առան փոցիսը ժանգից մաքրելու համար մատերիալ ևս գտնել:

Իսկ յեթե տղաներն ուշադրություն չդարձնեյին դեպի գյուղատնտեսական մեքենաները ցույց տրված անշնորհք վերաբերմունքի վրա, այդ մասին գյուղացուն չհիշեցնեյին, հենց տեղն ու տեղը ոգնություն ցույց տալին, հենց այնպես էլ բակում պետք և փչանար այդ թանկարժեք գույքը:

Իսկ միթե դրանով չեն կարող զբաղվել «Մաշինիստ» ողակի նման հաղարավոր այդպիսի ողակներ:

8. Քահանաներն ու մոլլաներն ասում են, թե ելեկտրական լամպը սատանի գործ և, մոռնումաներն ու ազնիվ քրիստոնյաները չպետք և նրա լուսի տակ նստեն: Պիտներները կոմիտիոականների հետ միասին հավաքում են լեռկաթալար, լամպեր, շեֆերին խնդրում են քաղաքից լամպեր բերել և չքավոր գյուղացիների խրճիթը լուսն ենանց պացնում:

9. Կարելի չե գյուղում արխերը (առուները) մաքրել, վորովհետև այդ առուները հաճախ կեղտոտում են և ցանքները մնում են առանց ջրելու:

Այս դեպքում պետք և մաքրել այն առուները, վորոնք ջրում են չքավորի արտը: Յեթե չքավորի, կարմիր-բանակալինի կնոջ արտը բոլորովին չի ջրվում, պետք և առու անցկացնել և արտը ժամանակին ջրել:

10. Գարնան համար սարեկանոցներ պատրասեցեմ, Գրի առեք, թե վորտեղ եք սարեկանոցները կախում: Այդ գործին մասնակից դարձրեք վոչ պիտներ չերեխաներին: Յեթե նրանք ձեզ հետ միասին անեն այդ, ապա սարեկանոցը ծառից չեն պցի և չեն հանի: Նրանց իրենց աշխատանքը թանգ կլինի: Յերեխաներից կազմակերպեցեմ «քոչունների բարեկամներ» խմբակ:

11. Ձեր վրա վերցրեք «Բերքի տոնի» և «Անտառի տոնի» առթիվ ցուցահանդես կազմակերպելու հոգար: Դարձյալ մասնակից դարձրեք նաև անկադմակերպ չերեխաներին: Յեթե դուք նրանց պարզ կերպով պատմեք, թե ինչ պետք և անել, նրանք սիրով կաշխատեն. կատարեցեք աշխատանքի բաժանում: Ուսուցչին ևս այդ գործին մասնակից դարձրեք:

12. Պատրաստեցեք և ալնպես կախեցեք, վոր բոլոր ծնողները տեսնեն, պլակատներ չերեխաների հետ կոպիլի վարվելու, չերեխաներին գինու ուղարկելու, չերեխաներին գինի խմեցնելու, չերեխաների քնած կամ խաղացած սննդակուս ծխելու գեմ և այլն: Հետևեցեմ այդ պլակատների անվնաս մնալուն:

13. Իմացեք, թե ձեր կոլլեկտիվի ուսուցնում և ձեր տանը ուսման վարձու չերեխաներ կան (դպակներ, աշակերտներ, տնայնագործներ, բատրակներ), մանավանդ ուսման են չերեխաները շահագործվում ազգականների անվան տակ:

Աշխատեցեմ նրանց հետ անձամբ հետևել և զրուցի ժամանակ ընկերաբար իմանալ, թե ինչպես են նրանք ապրում և աշխատում, քանի ժամ են աշխատում և ինչպիսի աշխատանք են կատարում, ինչպես են իրենց ազատ ժամանակն անցկացնում, արդյոք զբաղեւ են: Հրավերեցեք նրանց խաղալ և զբաղվել ձեզ հետ կոլլեկտիվում կամ մի ուրիշ տեղ, ուր հավաքվում և ձեր ողակը կամ ձեր ընկեր պիտներն են մի խումբ:

Ողակում խորհրդակցեցեք, թե ինչպես և ինչով պետք և ոգնել այն տղաներին, վորոնք զրա կարիքն են զգում (որինալ՝ զրել, կարգալ սովորեցնելու) և ինչպես տղաներին կոլլեկտիվի մեջ քաշել:

Իսկ չերեխաների իրավունքների և աշխատանքի որենքը խախտողներին մասին հաղորդեցեք ուր հարկն և (աշխատուսչ, պրոֆմիուժուս, լուսբաժին) և հետևաբար ոտուզեցեք:

14. Ձեր վրա վերցրեք (ավելի լավ և ավագ ողակը վերցնի) մայրերի ժողով գումարելու ձեռնեղեցութունը, ուր ուսուցչին ու բժիշկը մորը կպատմեն, թե ինչպես և աճում և զարգանում չերեխան, թե ինչ պարտականութուններ ունի մայրը չերեխայի և խորհրդային չերկրի գիմաց, թե ինչ իրավունքներ ունեն մայրերը ԽՍՀՄ-ում և ինչպես պետքե պայքարել այդ իրավունքը խախտողների դեմ: Այնպես արեք,

վոր մայրերը կարողանան ալզ ժողովում իրենց ստորյա աշխատանքից հանգստանալ: Ձեզ դրա մեջ պետք է ոգնեն կին-պատգամավորուհիները:

15. Յեթև գլուզում կանանց ժողով է հրավիրված, հաղորդեցիք ձեր մայրերին, քույրերին, նրանց ուղարկեցեք այնտեղ, իսկ ինքնիրդ ալզ միջոցին ֆեսցեք ստանը անտեսությանը հետևելու և լերեխաներին պահելու:

16. Կուլեկտիվը ծնողական ժողով է հրավիրում: Ողակին առաջադրում է բոլոր կանանց հաղորդել և մօրը կամ հորը բերել ժողով: Կարողների արհեստանոց, ձեռագործի խմբակ կազմակերպելիս հրավիրեցեք ձեր մօրը, քրոջը:

Համարյա բոլոր պիտենները սովորում են զպրոցում, իսկ շատերի ծնողներն անգրագետ են: Այստեղ դուք ահագին դործ ունեք: Նրանց գրել կարգալ սովորեցրեք, տանը բարձր ընթերցանություն կազմակերպեցեք:

ԻճԿ Կարող և աճել պիտենք մեճակ

Շատ հաճախ այնպիսի գործեր են պատահում, լերը պիտենքը կարող է և պետք է իր ուժերը մեճակ վորձի, պետք լեղած դեպքերում գրեմելով իր ողակի ոգնությունը: Ահա ձեզ պիտենբական աշխատանքի ալզպիսի մի որինակ:

1. Որչոլ քաղաքի կուլեկտիվներից մեկում կա Կատյա Նիկիֆորովա անունով մի պիտենբուհի: Դուք կարող եք հաճախ տեսնել, թե ինչպես և նա շարժական գրադարանից 20—30 գիրք վերցնում և հետը տանում: Դուք զարմացած եք, թե մի՞թե նա այսքան գիրք է կարդում: Իհարկե վո՛չ, Կատյան գրքեր է վերցնում վո՛չ միայն իր համար: Նա մեկ սրան և մոտենում, մեկ նրան, իր «սպրանքը» դարսում և և սկսում ալս կամ ալն գիրքը գովել:

Սկզբում շատ դժվար եր աշխատելը: Նրա վրա ուշադրություն չեղին դարձնում կամ պարզապես հանրակացարանի ննջարաններից նրան դուրս ելին անում: Բայց նա հույսը չեր կորում: Կատյան գիտեր, վոր ոգտակար և ճիշտ գործ է կատարում և հավատում եր իր գործի հաջողությունը և կարողացավ ալզ հաջողությունը ձեռք բերել: Ննջարաններում նա շատերին սովորեցրեց գիրք կարդալ, շատերին սեր պատվաստեց դեպի գիրքը: Յե՛վ այժմ բանվորներն ու բանվորուհիները ժպտով և հուսով են գիմավորում Կատյային: «Գիրք բերել էս, պատվերը կատարել ես»: Կատյան դարստում է նոր պահանջված գրքերը և կարգացած գրքերը վերցնելով հեռանում և:

Այսպես Կատյան համառորեն սր որի վրա պաշարում է գրքի միջոցով հանրակացարանի ձանձրությունը, արեցողությունը ղեմ:

Բուրժուական վորեն վեպի մեջ կատայային հերոսուհի կանխան-
լին և նրա վրա արտաքալ արցունքներ կթափելին: Իսկ ըստ մեզ կա-
տայան հրաշալի պիտներ և՛ արժանի մեծ հարգանքի: Կատայի նման-
ներ մեղանում տասնյակ հազարներ պիտի լինեն: Շատ աչգպիտներ
արդեն կան էլ: Ել ալիլի պետք է լինեն:

2. Յերբեք մի րույլ սալ յերեխաներին հենց յերեխաների միջոցով
հեղացել: Յեթե ձեր ներկայությամբ ուժեղ յերեխան թույլին նեղաց-
նում է, միջամտեցեք և փորձեցեք նեղացողի վրա համոզման միջոցով
ազդել: Յեթե այդ նրա վրա չի ազդում, յերբեք նրա հետ կովի չբու-
նըվելով — այդ պիտներին վաչկի չե — նեղացնողին բռնի կերպով պահեցեք,
մինչև վեր նեղացվողը վտանգից դուրս լինի: Յեթե ձեր ուժը քիչ է,
մյուսներին ոգնության կանչեք:

Վիճարանողներին «հաշտեցնելու» համար պետք է ցույց տալ նրանց,
թե ով է ճշմարտը, հարկավոր է համոզել նրանց վորեն խնդրի ճշտու-
թյան մեջ՝ և վոչ թե հաշտեցնելու ցանկությամբ տարվել: Յերեխաներ
պես է սովորեն իրար հարգել յեվ վոչ քե բեմամանալ, վոչ քե իրաք վրա
բռնանալ:

3. Յերբեք անուշագիր մի անցնեք, յերե յերեխաներն իրաք հանգի-
մանում են յրենց ազգային ծագման համար, յերե յերեխաներ հալածում
են հրա յերեխաներին կամ ցարի կողմից առաջները հեռվող ուրիշ ազգու-
րյան յերեխաներին: Դուք պետք է այդ յերեխաներին պաշտպան կանդ-
նեք և պետք է փորձեք բացատրելով նրանց վարմունքի խայտառա-
կությունը նրանց հաշտեցնել:

Իսկ յեթե այդ հաճախ է կրկնվում ձեր դպրոցական խմբում, ձեր
տան բակում, քննեցեք այդ ողակի հավաքութեում և վորոշեցեք, թե ինչ
միջոց ձեռք առնել տղաների այդպիսի խայտառակ վարմունքի դեմ:

4. Մահմեդ անունով մի պիտների մայրուժեղ գլխացավով հիվան-
դացավ: Մուլլալի վոչ մի աղոթք ու անեծք չիր ոգնում: Այն ժամանակ
Մահմեդն իր մորը տարավ հիվանդանոց բժշկի մոտ: Նա աշխույ
բժշկվելուց հետո առողջացավ, հակառակ շարիաթի (կենցաղային բրնե-
քի), վորը կանանց արգելում է բժշկի մոտ գնալ: Այժմ նրա մայրը
բոլոր կանանց պատմում է, վոր հիվանդությունների ժամանակ պետք
է գնալ բժշկի մոտ:

5. Միքանի ընտանիքներում կինը ստրկուհու վիճակի մեջ է:
Ամբողջ անտեսությունը և գլխավոր գյուղատնտեսական աշխատանքը
նրա վրա չե բարդված: Հաճախ, մանավանդ թյուրքական գյուղերում,
տարածված է վորզինների վտանքը լվալու սովորութիւն: Պիտները
պետք է դրա դեմ բողոքի և այդ սովորության դեմ պայքարի իր ըն-
տանիքում:

Այս ցանկը կարելի չի շարունակել, բայց այդ չի պահանջվում, իբրև ակիզը հերիք եւ Ազա, իհարկե, նաեւցեք ձեր շուրջը և դուք կը տեսնեք զեռ տասնյակ ոգտակար և հետաքրքիր գործեր: Սովորեցրեք, վոր պիտներն ինքը գտնի փոքրիկ հասարակական գործեր, վորոնք կատարելով նոսր գգա, վոր մասնակցում եւ սոցիալիստական շինարարութեան ընդհանուր պրոցեսսին:

II. ԿՈՒՆՏՈՒՐ-ՄԱՍՍԱՅԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ ՅԵՎ ՅԵՐԵԽԱՆԵՐԻ ՀԱՆԳՐՍՏԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ

Ամբողջ կոլեկտիվի

1. «Կարելիին պիտներներն ալցելում են Չերիկովի պիտներներին և սրանք ել նրանց: Ալցելութեան գլխավոր նպատակն աշխատանքի փորձն իբար հետ փոխանակելն եւ Որինակ՝ Չերիկովի պիտներներն իբրեւց ընկերներին մատնացույց արին, վոր նրանց մոտ պիտներները վողջույն չեն տալիս, փողկապներ չեն կրում, տարբերութիւն և դրվում պիտներների և պիտներուհիների միջև: Տղաներն աշխատում են աշխատելով պահպանութիւնները վերացնել» (Մոդիկիակի շրջան):

Այս որինակի համեմատ կազմակերպեցեք զանազան կոլեկտիվներ ի պիտներներ իրաւադարձ ալցելութիւն:

2. Պարոզների մրցում անցկացրեք: Պարերի ուսուցչին մասնակից դարձրեք պարերին՝ բալերին: Յերեկոյան և առաւոտյան ինքնադործութեան ճանապարհներում ցուցադրեցեք տղաների նվաճումներն ալգ ասպարիզում:

3. Կազմակերպեցեք կինո-առաւոտ կոլեկտիվում կամ դպրոցում: Նկարը ցուցադրելուց հետո ալգ թեմայի վերաբերյալ անցկացրեք չերգ, խաղեր: Շարժական կինոն տարեք լենթաշէֆ կոլեկտիվը:

4. Գլուղում պիտներական չերեկովներ կազմակերպեցեք: Մասնակից դարձրեք զբանց զվարճախոսների, հանարչիների, պարոզների, չերաժիշտների և լավ չերգողների: Թող չերեկովում դուրս գան կենդանի լրագիրը, չերգեցիկ խումբը և ցույց տան իրենց աշխատանքի արդյունքը:

5. Անցկացրեք չերեխաների ինքնադործութեան առաւոտներ: Առաւոտների որինակի ծրագիրը՝ ա) մենակ և կոլեկտիվ չերգեցողութիւն, բ) զեկլամացիա (արտասանութիւն), գ) չերաժշտական չերեկովներ, դ) կենդանի լրագիր, ե) խաղեր, զ) կինո-սովերներ, է) լուսավոր լրագիր:

6. Յայլաղում կազմակերպեցեք կուլտուրական աշխատանքի համար վրան անկազմակերպ չերեխաների մեջ աշխատելու համար: Նը-

րանց ներդրակցեք այդ վրանը, նրանց համար բարձր ընթերցանութլուն սարքեցեք, պատրաստեցեք ինքներդ տամաներ և տամալի մըրցում կազմակերպեցեք:

7. Կազմակերպեցեք լարային նվագախումբ, չեթե այդպիսի հնարավորութլուն կա: Յերաժշտութլան ուսուցչի կամ լավ նվագող կոմյերիտականի հետ պայմանավորվեցեք, վոր այդ նվագախումբը ղեկավարի: Կոլլեկտիվի կամ ողակի հավաքույթներից հետո կատարեցեք լարային նվագախմբի յեղութլներ:

8. Կազմակերպեցեք կոլլեկտիվում կամ դպրոցում ցուցահանդես «Պիոներների կյանքն ու աշխատանքն արտասահմանում» թեմայով: Առանձին տղաների հանձնարարեցեք լրագրերից և ժուրնալներից տեղեկութլուններ, լուսանկարներ և այլն հավաքել: Ցուցահանդիսում տեղավորեցեք ձեր կոլլեկտիվի գրագրութլունը արտասահմանյան պատանեկական կոմմունիստական խմբակի հետ: Պիոներներին հանձնարարեցեք հետեւի ուրիշ յերկրների պատանեկական կոմկազմակերպութլունների աշխատանքին:

9. «Լայխովյի գլուղում տղաներն իրենք կազմակերպել են անաստվածների միութլան ք՛իջ: Պատի թերթում անաստվածի անկուն են հատկացրել: Յուրաքանչյուր շաբաթ գրույցներ են կազմակերպում հակակրօնական թեմաների շուրջը: Դպրոցականները կազմակերպեցին առաջին կարմիր թաղումը իրենց մեռած ընկերոջ համար... վորպեսզի ցույց տան իրենց հալերին այն շարիքը, վոր նրանց բերում է կրօնը, չեկեղեցին, տոները, տղաները հաշվեցին, թե քանի ուսուցիչ և տարեկան հալերը իդուր կորցնում քահանաների և մաղթանքների համար: Պարզվեց, վոր մենակ Ուլարեսկի ծուխը ծախսում է տարեկան 6000 ուսուցիչ»:

Այդ փորձն ոգտագործեցեք նաև ձեր կոլլեկտիվում:

10. Մահարբալի ժամանակ անկազմակերպ յերեխաների մասն իրեն շղթաներով ձեծում է: Թշուրքական գլուղերից մեկի պիոներները նրանց մեջ աղիտացիա չեն տանում, բացատրում են մահարբամի վնասակարութլունը, նրանց Մահարբամի ժամանակ խրճիթ-ընթերցարանն են քաշում, իրենց ներկայացումներին, ռադիո լսելուն մասնակից են դարձնում: Պիոներները մահարբամին մասնակցող յերեխաներին իրենց պատի թերթերում անց ելին կացնում սե ցուցակների մեջ, սրա հետ կողք-կողքի տեղավորում ելին այն յերեխաների նկարները, վորոնք պիոներների ազդեցութլան տակ մահարբալից հեռացել են: Շատ յերեխաներ մահարբամի տոնին մասնակցում ելին թմբուկ նվագելու համար. պիոներներն այդպիսիներին վերցնում ելին իրենց հավաքույթը, նրանց սովորեցնում ելին թմբուկ և փող նվագելը, վերցնում ելին եքսկուրսիա քաղաք, անտառ: Մոր ազդեցութլան

տակ շատ յերեխաներ իրենց գլուխն ամելիով կտրում ելին, նույնիսկ ամենափոքր յերեխաներն ելին այդ անում: Պիոներները մայրերին բացատրում ելին, վոր այդ առաջացնում է սակավարջունութուն, հիվանդություններ և մտավոր պակասություններ (գլուզի փորձից որինակներ ելին բերում): Նրանք ագիտացիա ելին մզում, վորպեսպի այն փողով, վոր ծնողները գործածում ելին մոմի և շարքաթի համար, գործածեն յերեխաների համար պիւրք և լրագիր պնկու: Այդ պիոներները շատ բան են կարողացել կատարել:

11. «Պիոներներն ու գարոցականները պակասներով, դրոշակներով, չերգերով լերթ են կազմակերպում չերկաթուղու արհեստանոցները, ուր աշխատում են նրանց հայրերը, և այնտեղ հրապարակորեն հայրերին կոչ են անում հարեցողութունը թողնել (կալուզա):

Ինչո՞ւ ձեր կոլեկտիվն էլ մի այդպիսի մասսայական ցույց չկազմակերպի հարեցողության դեմ:

12. Կոլեկտիվում և ողակներում ջոկեցեք մամուլի լիազորներ: Բոլոր տղաներին ակտիվ մասնակցության քաշեցեք պատանեկական լրագրերի և պարբերականների տարածման մեջ:

Կոլեկտիվի ակումբի, գործարանի շենքում պակասներ և հաշտարարություններ կախեցեք պատանեկական պարբերականների բաժանորդագիրն ատցնելու ժամկետների մասին:

13. Սահմանեցեք ուսուցչի՝ կուլվարի կամ այդ նպատակով հատուկ ջոկված կոմերիտականի կոնսուլտացիա այն մասին, թե ինչ պիտի կարգա պիոները մեծահասակների լրագրերում և ժուրնալներում:

Արսեւր ողակի6

Ինչպիս ընդհանուր կոլեկտիվային գործերի ցանկում, այնպիս և ողակների համար մենք առանց ավելորդ մեկնարանությունների մի շարք նմանության արժանի փաստեր ենք բերում:

Ահա դրանցից մի քանիսը՝

1. «Նիտվա» գործարանի պիոներներն իրենց «կումբում խաղերի, չերգերի և գարմոշկայի չերկո չեն անցկացրել: Լավագուշն չերգի և գարմոշկա նվագելու համար տվել են մրցանակ՝ «Всходы коммуны» և «Пионерская правда» լրագրերը մի ամսով: Մրցանակ ստացել է 11 տարեկան մի գարմոշիստ» (Պերմի շրջան):

«Նորերա «Պրոլետար» թատրոնում պիոներների համաքաղաքային համաքույթից հետո անց և կացվել Լավագուշն արտասանողի մրցում: Մրցման պիոներներն սկսել ելին պատրաստվել դեռ մի շարք թառ՝ հայտարարում ելին, գրի առնում և այլն: Լավագուշն արտասանողներն ստացան մրցանակներ» (Չլատուստի շրջան):

...« № 5 կողմնակալի պիտոներները վաղուց արդեն միտները դրել էին «полит-дурачек» խաղալու, սակայն հարցերն իրենց ուժից վեր էին: Բայց ահա հավաքովիներից մեկում 4 ավելի ուժեղ մարդիկ ընտրեցին և նրանց գրել ավելինք պիտոներական հարցեր: Ուղի համար հարցերը զժվար Հին և հետաքրքիր խաղի ժամանակ մենք պարզում ենք չուրաքանչյուր պիտոների գիտեցածը (Չեյարենակ քաղաք):

2. Ակումբային սրերի ժամանակ մեզանում անց էր կացվում աշխատանքի մի նոր և շատ հեռաքրքիր ձև՝ կողմնակալ պատմվածքներ: Սկիզբը միշտ զժվար և և չուրաքանչյուրը հրաժարվում էր պատմություններից: Վերջապես մեկն ու մեկը սիրտ էր անում: Նրանից հետո չուրաքանչյուրն իր հերթին պատմում էր, ինքը մեկն սկսում էր, մյուսը պատմվածքի թելը վերցնում և շարունակում էր: Այստեղ չուրաքանչյուրի լիրիկականության առաջ ամենալայն ասպարեզ էր բացվում: Յուրաքանչյուրը զանազան զեպեր, պատահարներ, անցուգարձ, տրիստներ, խոսակցություններ և այլն էր մտածում: Այսպիսի պատմվածքներ տևում էին յեթու և ավելի ժամ (Մոսկվա):

3. «Մենք աշտպես էինք աշխատում, հավաքվում էր 15 մարդուց բաղկացած պիտոներների մի խումբ՝ գլխավորապես լավ լերդեր, պատմիկ, պարել խմացողներից, վերցնում էինք փող (горн), գործուկա, բալալայկա և գնում էինք աշխատեղեր, ուր շատ անկադմական լերիստ յե հավաքվում: Յեվ այստեղ մենք սկսում էինք ամբողջ ներկայացում: Հետո ամբողջ ամբոխի հետ միասին գնում էինք աշխատում (Մոսկվա):

4. «Յես տաս տարեկան եմ: Իմ հայրս ինձ պատմեց մեր զուգընթացը հեղած խնայողական գանձարկղի մասին: Յեվ ահա լես սկսեցի գնել մարեկաներ և փակցնել աշխատեղերը ձրի ստացվող քարտերի վրա: Յերբ ինձ քաղցրեղենի փող էին տալիս, լես մարեկաներ էլ գնում և աշխատեղ հավաքեցի 3 ռ. 50 կոպեկ և մի տարով բաժանորդագրվեցի «Дружные ребята» լրագրին»:

5. Մի գործարանի կից կողմնակալի տղաները փող ստանալիս բաժանորդագրություն անցկացրին «Ленинские внучата» լրագրին: գործարանի բանվորների միջև: Բաղմաթիվ բանվորներ բաժանորդագրվեցին: Աշխատեղ աշխատանք տարեք «Պիտոներ Կանչի» նկատմամբ:

6. Երազուխտ անցկացրեք կենդանարանական աշխատեղ, լերի աշխատեղի կա: Առանձին տղաներին հանձնարարեցեք գրի առնել զեկավարների լուսարանություններն առանձին կենդանիների մասին:

Հետևանքն աշխատեղի, փոր գուք կոտանաք մի տեղեկանքի տեսքով, փորը տարբեր կենդանիների մասին տեղեկություններ և պարունակում:

ՄԻՋԻՆ ԵՎ ԿԻՆ

7. «Նարիմանովի» անվան կոլլեկտիվի պիոներներն անցկացրին շախմատիստների և տամա խաղացողների մրցություն: Շախմատի մրցության մեջ մասնակցում էին 4 մարդ, տամայի՝ 9 մարդ, Մըրցումից առաջ տեղի ունեցավ զրույց շախմատի և տամայի մասին: Մրցումը տևեց 2 ժ. 10 ր.: Դրանից հետո բաժանվեցին մրցանակներ՝ զրքեր, ատամի փոշի և խոզանակ և «ЗХОДЫ КОММУНЫ» լրագիրը չեքեք ամսով (Սվերդլովսկ քաղ.):

8. «Կատվինո գյուղի պիոներները գիշերալին պահպանության ժամանակ ամեն անգամ կանոնավոր կերպով շարալին պարապմունք էլին կատարում: Առջևից գնում էր փողօրը և ընկուզենուց շինած շվի լեռ փչում, վորը փոխարինում էր փողը (Բըլանսկի նահ.):

9. Լսեցեք պիոներական ռադիո-լրագրի հաղորդում, վորը արվում է յուրաքանչյուր կիրակի առ. ժ. 11-ից: Քննեցեք այնտեղ առաջադրվող առաջարկությունները: Վորքսն կարելի է շատ անկազմակերպ յերեխաներ գրավեցեք:

10. Կոլլեկտիվում կարող և գտնվել մի խումբ, վորը հետաքրքրվում է յերկրագնդի կեղևի կառուցվածքով և պատմությամբ: Կարելի է մի շարք յերկրաբանական եքսկուրսիաներ անցկացնել ձորերի և գետի բնորոշ փլած ափերի յերկարությամբ: Պարզ յերկրաբանական գիտողություններից ցանկալի է աղաների ուշադրությունն ուղղել գեպի ոչտակար փորածոները:

11. Կազմակերպեցեք ֆիզիկական և քիմիական փորձերի յերեկո: Նախորդ ալ ժաման հայտնեցեք յերեխաներին, պատրաստեցեք անհրաժեշտ նյութ, անպայման մասնակից դարձրեք ուսուցչին կամ ալ առարկիցում սշխատող վորակալ մարդկանց:

12. «Ժամը 6-ն և Յերեկո չե: Տղաները խաղը վերջացնում են և աշխատում են հարմար կերպով նստոտել: Լիզան—ողակավարը կարգի է հրավիրում.—Տղաներ, այսոր մենք կկարդանք և կժանոթանանք «Юный пионер» լրագրին: Սկսեցին կարդալ «Աշնանային աշխատանք» հոդվածը: Պիոներներից մեկը կարդում էր, իսկ մյուսներն ուշադրությամբ լսում էին: Վորոշ բաներ քննեցին և սկսեցին կարդալ «Բերք» վոտանավորը: Տղաները գոհ մնացին ողակի ալ պարապմունքով» (Վորոշեմ):

Այդ որինակով ձեր ողակում ամեն շաբաթ մի ժամ հատկացրեք կոլլեկտիվ կերպով լրագիր և ժուրնալ կարդալուն:

13. «Յերը լրագիր է ստացվում, ամեն մեկն ուզում է կարդալ, իսկ լրագրի քիչ և: Տղաները մտածեցին, թե ինչպես ալ զրությունից կարելի է դուրս գալ: Լրագիր ստանալիս լրագիրն ակումբում

պատից կախում են և այդպիսով յուրաքանչյուրը հնարավորութիւն ունի կարգալու» (Սմոլենսկ)։

14. «Պիոներներէից մեկը մոր հետ զրուցի յի բռնվում Ամունդ-սենի մասին։ Պիոներն ասաց, վոր այդ մասին հոգիւմ կա «Юный ЛЕНИНЕЦ» լրագրում։ Մայրը ուրախացավ և կարգաց ալդ հոգիւմը, ինչպես և միքանի ուրիշները։ Այն ժամանակից սկսած նա կարգում և լրագիրը իր վորդու հետ միասին» (Դունայեցի)։

15. Ողակի անդամներէից ջոկեցեք «լիազոր ներկայացուցիչներ», վորոնց հանձնարարեցեք մամուլի մեջ հետեւել առանձին յերկրների և պարբերաբար նրանց մասին ինֆորմացիա տվեք ողակի հավաքութեամբ։

16. Ձեր պատի լրագրի խմբիչին ոգնելու համար ջոկեցեք տղաներ, վորոնք պիտի գրի առնեն պատի լրագրի շուրջը համախմբված ընթերցողների կարծիքը, մանավանդ պատի լրագրի լույս տեսնելու առաջին օրը։

17. Տղաներին սովորեցրեք տարբերել իրարից սննդամթերքներն ու նրանց վորովի (որինակ՝ տավարի միսը վոչխարի կամ խոզի մսից, թարմ միսը հին մսից, ճանաչել թարմ և փչացած ձուն և այլն)։ Այդ պարագամունքներին մասնակից դարձրեք պիոներների մայրերին։

18. Ողակի պարագամունքը նվիրեցեք տղաներին գիմում գրել, նամակ ուղարկել սովորեցնելուն։ Այդպիսի պարագամունք անցկացնելու համար մասնակից դարձրեք ծնողներին—պետական հիմնարկներում, փոստում և այլն ծառայողներին։

Ավագ ողակիք

19. «Կենտրոնական ռալոնի պիոներները կազմակերպում են պիոներական չերեկուլթներ։ Քսանական և քսանհինգական կոպիկ բերում են չերեխաները հլուրասիրության համար բան գնելու։ Յեւ յերկար սպասելուց հետո մի օր հալաքվում են կոլլեկտիվում՝ ժամանակն ուրախ և խելացիրորեն անցկացնելու համար։ Անց են կացնում խաղեր, յիւզեր, արտասանութիւն, պարեր և այլն» (Լենինգրադ)։

«Տղաները հաջողութեամբ մի տնային չերեկուլթ են անց կացնում պիոներներից մեկի տանը։ Յերեկուլթին ներկա էին բոլոր հարեանները մեծից մինչև փոքրը։ Տղաներից մեկի հայրը պատմեց, թե ինչպես և անցկացրել չերեխայութիւնը։ Դրանից հետո սկսվեցին խաղեր, հանաքներ, առանձին ողաների չելուլթներ։ Բոլորի վրա մեծ տպավորութիւն թողեց ադմիսիին նվագախումբը (шумовой оркестр)։ Հենց ադատեղ ել պատից կախվեց տնային պատի լրագիրը ծնողների և տղաների փոտանավորներով ու դիտողութիւններով» (Պոլոցկ)։

20. «Ձանձաւ ընթացքում «Треугольник»-ին կից բազայից լեռերէք անգամ կողկեկտիվ կերպով ալցելեցին թատրոնը և ձինգ անգամ կինո: Պիոներները կողկեկտիվ ալցելութիւն համար փող հալաքեցին, յերեկոները կինոներէ շուրջը քիչ քաշ լեկան: Կինոն կամ թատրոնը կողկեկտիվ կերպով ալցելելուց հետո կողկեկտիվ քննութիւն եր կատարվում: Նյութական միջոցներ հալաքելու համար ստեղծվել եր «վարկային ֆոնդ», ուր յերեխաները փողի մանր մուծումներ ելին կատարում» (Լենինգրադ):

21. «Յեկեք լարային նվագախումբ ստեղծներ: Տղաները ցնծութիւմը այդ զաղափարն ընդունեցին: Նա մոտ եր նրանց մտածմունքներին և փայլուն արդյունքներ եր խոստանում: Այդ նվագախումբը շատ շուտով հալաքվեց: Բալալայկայի, կիթառի, մանդոլինի նշանակութիւնը հանկարծ պիոներներէ աչքում չտեսնված բարձրութիւն հասավ: Շուտով լարային նվագախումբն արդեն զիտեր ծրնգացնել պիոներական և կոմյերիտակօն մարշեր և ալլն: Նվագախումբն սկսեց դուրս գալ բեմի վրա» (Նիկոլսկ):

22. «Ամառը Կոնստանտինովկա քաղաքում բացվում և պիոներների կենտրոնական պարտեզ: Նպատակն և հանգիստը, պարապմունքն ու զվարճալիքները: Պարտիզում կային ճլորթի, հսկալական քալեր, կրօկիտ, բասկետբոլ, գրադարան: Թմբեր ելին շինում, վորոնք պատկերացնում ելին պիոներական նշան, կիւմ և ալլն: Պարտիզում նախագարացական հրապարակ ստեղծեցին»:

23. «Գիշեր և Լազերը քնած և: Միայն աշխատանքով ծանրաբեռնված կովարը քնած չե: Փողոց դուրս գալով նա նկատում և մի մեծ կարմիր լույս: Կովարը տղաներին զարթեցնում և: Տղաները կաշմակի արագութիւմը հագնվում են, և ալազ պիոներներից 12 մարդ վազում են դեպի հրդեհը: Նախ ոգնում ելին հրդեհի ջրհանը տեղից տեղ քաշելուն: Ապա, չերը շուրջը նայեցին, սկսեցին ոգնել հրդեհը հանգցնելու համար ջուր հանելուն, հրդեհաշիջների համար ջուր ևլին տալիս, հրդեհվածների գուլքն ելին պահպանում, աշխատում ելին կռաձողերով» (Մոսկվա):

24. «Ձատկին պիոներները վորոշեցին հանրակացարանում ուրախ յերեկույթ կազմակերպել: Ալիլի քան 30 մարդ հալաքվեց: Դրանց բոլորին շարք կանգնեցրին և շուրջպար անցկացրին, ուր գործող անձինք ելին հանգիստանում զանազան Պիլսուզսկիներ, Ձեմբերլեններ և ալլն: Անցկացրին «վիկտորինա», չերգեցին նոր յերգեր... Այստեղ կային և զարմոնիստներ, պարողներ, ընթերցողներ. այստեղ կային և չերգիչներ—ով ինչ վոր կարող եր անել» (Մոսկվա):

25. «Շատ յերկար ժամանակ Կորեցկի շրջանի կոլլեկտիվները մտածում ելին ևսպերանտոյի խմբակներ կազմակերպելու մասին, սա-

կայն բոլոր կոլլեկտիվների համար ղեկավարները չեն հերիքում: Այն ժամանակ շրջրյուրոն կազմակերպեց եսպերանտոյի շրջանային սեմինար: Սեմինարը վերջացնելով՝ բոլոր տղաներն սկսեցին գրագրություն արտասահմանի հետ» (Կիև):

26. Կոլլեկտիվին կամ դպրոցին կից կազմակերպեցեք ոտար լեզուներ ուսուցնասիրող խմբակներ: Ուսուցիչների հետ պայմանավորվեցեք այդ խմբակները ղեկավարելու մասին: Այդ խմբակներին մասնակից դարձրեք մաքսիմալ թվով պիոներներ:

27. Յերեկոյան բաց յերկնքի տակ գրույց անցկացրեք աստղաբաշխության մասին: Թող չուրաքանչյուր պիոներ սովորի գտնել Մեծ Արջը, Փոքր Արջը, բևեռային աստղը և Ուրիճը: Կազմակերպեցեք երկուրսիս ղեկի աստղադիտարանը (ուր ալպիսին կա):

28. Տղաներին սովորեցրեք ցախ սոցեկ և կտրել: Այդ աշխատանքը կատարեցեք դպրոցի, կոլլեկտիվի, ակումբի ոգտին: Գործադրեցեք ցախ սոցեկը և կտրելը պիոներների ամենակարիքավոր ծնողների, չքավորների, կարմիր-բանակային ընտանիքների համար:

29. Հետաքրքիր և պլակատների թե հասարակական-քաղաքական թեմաների և թե պիոներական ու յերեխայական կյանքին վերաբերող խնդիրների շուրջը: Մեծ տառերով նկարվում և պլակատի անունը: Անվան վերևը 2—3 լոգունգ և գնում: Այնուհետև կանոնավոր կերպով փակցվում և տվյալ խնդրին վերաբերող թարմ նյութ: (Լոգոգրերից և ժուրնալներից կտրված նյութեր, լուսարանություններ, լուսանկարներ):

30. Գրքի կոլլեկտիվ ընթերցանությունից հետո գրույց անցկացրեք կարդացածի մասին, քննեցեք նրա արժանիքներն ու թերությունները, գրեցեք կոլլեկտիվ ռեցենզիա:

31. Կազմակերպեցեք ակումբում մամուլի յերեկո: Յերեկույթի համար պատրաստեցեք գրքի բնագրություն, կենդանի ռեցենզիաներ, գրքերի պարագ, տպագրական արտադրության աշխատողների յերթ, գրքերի գերեզմանոց, ընթերցողի կողմից քրքրված գրքերի յերթ, բերանացի և լուսավոր լրագիր և ալն:

32. Անցկացրեք գրական դատ վորեև գրքի վրա: Դատի անցկացումը հանձնարարեցեք պիոներներից և պատանիներից կազմված մի խմբակի կամ պատի թերթի խմբկոլին:

33. Դատ անցկացրեք պատի թերթի վրա: Ամենից սվելի ակտիվ պատկերներին դատի նախապատրաստման ամբողջ աշխատանքին մասնակից դարձրեք: Խմբկոլին հանձնարարեցեք լայն կերպով դատի մասին հայտարարելու բոլոր պիոներներին և անկազմակերպ յերեխաներին:

34. «Մամուլնակի նահանգի Սիլովկա գյուղի իննամյա դպրոցում

լույս և տեսնում ամենորայ պատի թերթ, ուր լուսարանվում և աշակերտների կյանքը, ինքնակազմակերպման և խմբակների աշխատանքը: Լրագիրը լույս և տեսնում սովորաթղթի մի մեծ թերթի վրա, վորի վրա անցքեր են կտրատվում: Այդ անցքերի մեջն ել գրվում են գրված հոգվածները: Փորձեցեք ձեր կոլլեկտիվում կամ դպրոցում նման պատի թերթեր ստեղծել:

III. ՊԻՆԵՐՆԵՐԸ ԴՊՐՈՑՈՒՍ

Նյութի այս մասում ինչ-վոր սպասելի խորհուրդներ մի սպասեք կոլլեկտիվների և դպրոցների կապի մասին: Մի կարծեք նաև, թե ներքեր թված գործերով վորևե չափով անգամ սահմանափակվում և պիտենք աշխատանքի բովանդակություը դպրոցում: Նա շատ ավելի բազմատեսակ և: Յեվ այն, ինչ վոր մենք սկզբում ասացինք նոր սիւշ տեմի ամբողջ նյութի ուրիշակելիությամբ մասին, վերաբերում և նաև դպրոցական գործերին: Հանրոգուտ գործերի կիրառումը պարտադիր և նաև պիտենքների միավորություն համար դպրոցում: Պետք և նաև հաշվի առնել, վոր աշխատանքի մի մեծ քանակ, ինչպես լեռնխալական հանգստի կազմակերպման ասպարիզում, այնպես և բնագրիտություն, յերկրագրիտություն և այլն դժով միևնույն հաջողությամբ կարող են կիրառվել թե կոլլեկտիվում և թե դպրոցում:

Այդ հանգամանքը թույլ և տալիս մեզ ներքեր բերվող դպրոցում իրագործելի պիտենքական գործերի շրջանը նեղացնել:

Սկսենք մի շարք կենդանի փաստերից, վորոնք վերցրած են «Պիտենքական Պրագագի» և «Պիտենքի» 1928 թվի սեպտեմբերի միջանի համարներին:—

«Յերկար մենք մտածում եյինք, թե ինչպես բարձրացնել պիտենքների ուսման մակարդակը... Մի պիտենք առաջարկեց հետևյալ տրիմեստրին կազմակերպել լավագույն աշակերտի մրցում: Շեֆից միջոցներ ստացանք մրցանակների համար: Հետևանքն այն յեղավ, վոր յետ մնացողների թիվը շատ քիչ դուրս յեկավ» (Բրյանսկ):

«Ֆորպոստի նախագահություը վորոշում և՛ «պիտենքները պետք և հնարագետ լինեն»: Կազմակերպում են հնարագետների կուրսերի նման մի բան: Այստեղ տղաները կովարի ղեկավարություն սովորում են նոր յերգեր, խաղեր, վորոնք հետո դպրոցականները մեծ դասամիջոցին կատարում եյին» (Նիժնի-Նովգորոդ):

«Աշակերտները վորոշում են լրագրի կոլլեկտիվ ընթերցանություն և հոգվածների ու ակնարկների քննություն կազմակերպել: Աշխատանքն աշխուժացնելու համար կոլլեկտիվ կերպով տանում են լրագրում ղեկողած ուրուսներ, շարագներ, խնդիրներ» (Ռոստով-Դոն):

«Պիոներ ֆորպոստի նախաձեռնությամբ ազիտացիա չե տարվում ինչուստորիացման փոխառությանը կողլեկտիվ բաժանորդագրվելու: Ակմբային որերից մեկի ժամանակ ֆորպոստի ղեկավարը և հասարակագիտության դասատուները խմբերում զրույցներ անցկացրին փոխառության նշանակության մասին: Սահմանվում և մուծումի կողլեկտիվ դումար՝ 5 կոպեկի չափ յուրաքանչյուր զպրոցականից: Հետեանքն ալն չեղավ, վոր զպրոցը գնեց չերեք պարտատոմս» (Տուլա):

«Անցյալ դարուն գավրչուրոն զպրոցներին և կոլլեկտիվներին ուղարկում և առաջադրութիուն՝ «Մեզ համար նախաճաշ բուսցնենք»: Կոլլեկտիվներն ու զպրոցները հանձն առան բանջարանոցներ շինելու: Սերմերը վերցվում էլին կոոպերատիվներում և վարկային ընկերություններում: Միքանի պիոներներ և զպրոցականներ ինքնուրույն թմբեր են շինում տանը: Բանջարներ են տնկվում, վորոնք անհրաժեշտ են տաք նախաճաշի համար՝ կարտոֆիլ, կաղամբ և ալն» (Վոլոգդայի նահանգ):

«Մեր զպրոցականները վորոշեցին մասնակցութիուն ցույց տալ անգրագիտության դեմ մզվող պայքարին: Մենք բաժանվեցինք չերեք փողոցի, վորոնք ընկել էլին մեր զպրոցին, և բոլոր անտեղ ապրողներին հարցուփորձ արինք ու բոլոր անգրագիտներին հաշվի առանք» (Ի.-Վոլոգդայի նահանգ):

«Դպրոցականների ժողովում մենք վորոշեցինք ոգնել հարեան գյուղերին: Փոստը ալնտեղ ժամանակին չեր ստացվում, իսկ ալժմ մենք ինքներս հերթով նրանց լրագրեր ու նամակներ պիտի տանենք» (Սարին գյուղ):

Կարելի չե դեռ անհամար թվով ալգպիսի դրական փաստեր բերել, և, ալնուամենայնիվ, պետք ե նշել, վոր պիոներական ֆորպոստների առաջ մեծ խնդիրներ են դրվում իրենց ամբողջ աշխատանքն աշխուժացնելու և լավացնելու ասպարիդում:

Բերենք ալգպիսի խնդիրներից թեկուզ միքանիսը.

1. Բազմակողմանի կերպով լուսարանեցեք աշխատանքային գործի գրութիունը զպրոցում: Կազմակերպեցեք նյութական միջոցների հանգանակութիուն ծնողների շրջանում, ներկայացուցներ, գտնադան չեկուլթներ աշխատանքային արհեստանոցների և խմբակների ողաին: Պիոներների ծնողներին՝ վորակալ բանվորներից մասնակից դարձրեք ալգ ասպարիդում ոգնութիուն ցույց տալու համար:

2. Բոլոր պիոներներին ալտիվ կերպով մասնակից դարձրեք զպրոցական կոոպերատիվի աշխատանքին: Ֆորպոստում լսեցեք ինֆորմացիա կոոպերատիվի գրության մասին, միջոցներ նշեցեք նրա հետագա աշխատանքի վերաբերյալ:

3. Կազմակերպեցեք պայքար զպրոցում ձխելու դեմ: Կախեցեք

պակասներ: Ծխող դպրոցականներին քննադատեցեք պատի թերթում:

4. Բոլոր Զանքերդ զործադրեցեք աջակցութիւն ցույց տալու խորհուրդներին աշխատանքն աշխուժացնելուն: Որակարգում դրեք դպրոցական կյանքի հուզող հարցերը: Ծնողների առաջ ցուցադրեցեք կենդանի լրագրի, յերգեցիկ խմբի, խմբակների և կենդանի աշխատանքի ալլ տեսակները:

5. Կազմակերպեցեք հետամնաց ընկերներին ոգնող խմբակներ:

6. Այնպես արեք, վորպեսզի չքավոր ծնողների բոլոր զավակները տարվա կեսին դպրոցից չհեռանան: Ապահովեցեք նրանց ուսումնական պիտույքներով, վտանաման, հագուստ առնելու միջոցներով և այլն:

7. Դպրոցական ինքնավարութիւնների հետ միասին կազմակերպեցեք ինքնագործունելության առավոտներ, յերաժշտական չելույթներ և յերեխաների հանգստի կազմակերպման ուրիշ ձևեր: Դասամիջոցներին զանազան խաղեր սարքեցեք:

8. Լայն կերպով տարածեցեք դպրոցում «Պիոներ Կանչը», «Պիոները» և այլ լրագրեր և պարբերականներ: Կանոնավոր կերպով բարձր ընթերցանութիւն անցկացրեք:

9. Կազմակերպեցեք ձեր դպրոցի կողմից գրադրութիւնն արտասանման պատանեկական կոմիտեի արտական խմբակի կամ դպրոցի հետ Սօացվող և ուղարկվող նամակները քննեցեք սովորողների ժողովում:

10. Դպրոցում կազմակերպեցեք հակակրօնական խմբակ և անկլուն: Հակակրօնական թեմաների շուրջը զրույցներ սարքեցեք: Կրօնական տոնի որը կազմակերպեցեք մասսայական յերեխայական տոն դպրոցում, բոլոր անկազմակերպ յերեխաներին դրանով ընդգրկեցեք, կրօնամոլ յերեխաներին ամբարքեք պիոներներին՝ նրանց համոզելու համար:

11. Ինչ գնով ել ուզում և լինի, մտցնել ամեք ակմբային որ կամ ակմբային ժամ: Դպրոցական ինքնավարութիւնն հետ միասին այդ ժամերին կազմակերպեցեք մասսայական կուլտուրական աշխատանք:

12. Իրոք վոր յեղեք դպրոցի հասարակական տշխատանքի նախաձեռնողներ: Կապվեցեք տեղական կազմակերպութիւնների հետ, պարզեցեք, թե տեղական շինարարութիւնն վոր տեղամասում կարող են դպրոցականներն ոգտակար լինել:

13. Ֆորպոստի պարտականութիւնն և դպրոցում ինտերնացիոնալիստական դաստիարակութիւնն անցկացնել. զրույցներ կատարեցեք անկազմակերպ յերեխաների հետ, կապ հաստատեցեք քաղաքի կամ ուրիշ հանրապետութիւնների ազգային դպրոցների հետ: Կապվե-

ցեք արտասահմանյան պիտներական վորեւ կազմակերպության հետ և գրազրություն ունեցեք նրա հետ:

14. Աշխատեցեք, վոր դպրոցը վերակազմվի իսկական աշխատանքային դպրոցի: Մանկավարժական խորհրդի առաջ դրեք արհեստանոց, կոլլեկտիվ բանջարանոց կազմակերպելու խնդիրը, ուր պետք է աշխատեն բոլոր դպրոցականները:

IV. ԲՆԱԳԻՏԱԿԱՆ, ԳԱՎԱՌԱԳԻՏԱԿԱՆ ՅԵՎ ԵՔՍԿՈՒՐՍՈՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Ձմբացք կոլլեկտիվի

1. «Կոլլեկտիվում աշխատող գավառագիտական խմբակն իր յերկրի մի փոքր թանգարան է կազմում: Թանգարանում կան տեղական վայրի լուսանկարներ ու քարտեզներ, հին զգեստների և գլուզացիական զլխարկների հետաքրքիր կոլլեկցիաներ և այլն: Ուսումնասիրում են յերկրի բնական հարստությունները, գետերը, անտառները և այլն» (Տոմսկի շրջան):

2. «Պատանի նատուրալիստների պիտներական խմբակը մեծ հաջողությամբ անց է կացնում «թռչունների շրջ»: Տղաները սողոցում, տաշում, շինում են ին թռչունների տնակներ, և հետևանքն այն լիզավ, վոր 12 սարեկանոց շինվեց: Խմբակի մյուս մասը նկարում էր, կտրատում էր լրագրերից և ժուրնալներից հոդվածներ և զիտողություններ թռչունների մասին» (Մոսկվա):

3. Տղաների առանձին ողակների կամ խմբակների հանձնարարեցեք զանազան կոլլեկցիաների հավաքումը: Կազմակերպեցեք ողակների մրցում, թե վորի կոլլեկցիան ամենալավը կլինի: Ակմբում հատուկ սենյակ կամ անկյուն հատկացրեք կոլլեկցիաների համար: Ֆոտո-խմբակը մասնակից զարձրեք կոլլեկցիաներ, լուսանկարներ, կենդանիներ և թռչուններ հավաքելուն:

4. Կազմակերպեցեք եքսկուրսիաներ դեպի սարի գագաթը բնագետ-ուսուցչի ղեկավարությամբ, հավաքեցեք լեռնային բույսեր և կոլլեկտիվում ստեղծեցեք «ալպյան սարեր», վորոնց մեջ տնկեցեք հավաքած լեռնային բույսերը:

5. Եքսկուրսիաներ անցկացրեք դեպի արտադրություն, ֆարրիկաներն ու գործարանները, բանջարանոցներն ու դաշտերը, ուր աշխատանք է կատարվում: Նախորոք պայմանավորվեցեք, վոր ձեզ եքսկուրսիայի ղեկավար տան: Տղաներին հանձնարարեցեք գրի առնել կամ լավ միտքը պահել եքսկուրսիայում լսածի և տեսածի առանձին մասերը: Եքսկուրսիայի և ընդմիջումների ժամանակ կազմակերպեցեք առանձին տղաների՝ բնության այս կամ այն չերևույթների (ճահիճ և

խողան, դաշտերի փնասատուներ, հող, փորոմներ, թռչուններ, անասուն) գիտումը: Գործադրեցեք երակուրսիաներ թված թեմաներից միայն վորեն մեկն ուսումնասիրելու համար: Երակուրսիա սարքեցեք զեպի լիճը, հավաքեցեք ջրաշին բույսեր, ջրաշին կենդանիներ, կրիաներ և ստեղծեցեք ակվարիում:

6. Կազմակերպեցեք տենդի մոժակների ձմեռոցների մասնաշաղկան հետազոտություն, իսկ զարնանը վարակված լճակների, ճահիճների վրա նավթ ցանելը:

7. Դպրոցի հետ միասին կազմակերպեցեք մասնաշաղկան տուն, թռչունների որ, մասնակից զարձրեք նաև անկազմակերպ տղաներին: Պատրաստեցեք սարեկանոցներ և փչակներ: Կազմակերպեցեք ցուցահանդես: Թռչունների փնասատուների վրա դատ կազմակերպեցեք:

8. Ընդհանուր ուժերով կահավորեցեք ողերևութարանական կաշան: Կապկեցեք այդ աշխատանքի ընթացքում զպրոցին կից պատանի նաուարալիստների հետ: Պատրաստեցեք մի հողամաս ցանքսերի համար զանազան ժամկետներով փորձեր կատարելու համար:

9. Յեթև ձեր կոլեկտիվը հնարավորություն ունի, կազմակերպեցեք երակուրսիա զեպի Թիֆլիս, Բաղու, Բաթում՝ այնտեղի պիտանիների հետ կապն ամրացնելու և գործարաններին, ֆարրիկաներին, թանգարաններին և այլն ծանոթանալու նպատակով:

10. Բնագետ-ուսուցչի՝ զեկավարությամբ բարձրացեք լեռան դադաթը (որինակ՝ Արագածի), հավաքեցեք լեռնային բույսերը և նրանցից կոլեկցիա կազմեցեք:

ԿԵՏԱՆԵ ՈՂԱԿԻՑ

1. «Տղաներն ուսումնասիրում են ճահիճը, նրա բուսական և կենդանական աշխարհը: Հավաքում են բույսերի հերբարիում, միջատների կոլեկցիա, զրի յին առնում գիտողությունները: Տղաներին հետազոտական աշխատանքը շատ և հետաքրքրում: Մերով կոլեկցիաներ են հավաքում» (Սվերդլովսկի):

2. «Մենք այժմ սնց ենք կապում մեր յերկրի ուսումնասիրության մեծ աշխատանք՝ հետազոտում ենք պարտեզներն ու բանջարանոցները, թե՛ այնտեղ ինչ ծաղիկներ ու բանջարներ են բուսում, այնուհետև մենք հետազոտում ենք մեր Ուվոդ գետը: Այս հետազոտության ժամանակ մեզ հետաքրքրում է՝ զեաթ ուղղությունը, նրա ավերի կտրտվածքը, ջրի հոսանքի արագությունը և այդ գետում բնակվող եյակների կյանքը» (Իվանով-Վոդնեսենսկի):

3. Դիտողություններ կատարեցեք բնության մեջ կատարվող սեզոնային փոփոխությունների մասին (յերբ և գալիս թռչունների

չվելու ժամանակը, տերեւներէ անկման, գետերի սառչելու, առաջին ձնի և ալլն ժամանակը)։

Ամեն որ կատարեցեք ամենահասարակ դիտողություններ յեղանակի փոփոխման մասին, նշանակեցեք ամպամածութիւնը, անձրերը, ձյունը, ամպրոպը, բուքը, քամին։

4. Միտներդ պահեցեք և նկարեցեք այն թռչուններին, վոր գալիս են կերակրվիլու ձեր ամաններից։ Յեթի նրանց ճիշտ անունը չգիտեք, անվանեցեք ձեր կոչած անուններով։

Թռչուններին կերակրելու ամաններ շինեցեք, կախեցեք ձեր տների մոտերքը և կազմակերպեցեք թռչունների կանոնավոր կերակրում աշնան և ձմռան ընթացքում։

5. Ամառը հետազոտեցեք մոտակա լճակները, հավաքեցեք մոծակների թրթուրներ։ Տանը սովորեցեք տնդի մոծակի թրթուրը տարբերել սովորականից։ Մոծակի թրթուրների հետ միասին գրեք ջրամբարների ուրիշ բնակիչների և տեսեք, թե վորն և նրանցից փոշնացնում թրթուրներին։

6. Զմեռը շրջեցեք միքանի նկուղներ և հավաքեցեք մոծակներ, վորոնք աշնանդ պատահում են։ Ողակում քննեցեք զրանց և գրեք, թե ինչ տարբերութիւն կա տնդի և սովորական մոծակի միջև։

Միջիճ ողակիճ

7. «Պիոներները տախտակների վրտ գրել են տեղեկութիւններ ողտակաւ և ֆնասակաւ թռչունների մասին։ Ալգալիսի ութը տախտակ պատրաստելով՝ տղաներն այդ տախտակները խփեցին ցցերի և տնկեցին դեպի Յերմովինո գյուղը տանող ճանապարհներին։ Յուրաքանչյուր ցցի մօտ պիոներները մի ծառ տնկեցին, վորոնք «կիլումետրների հալիտնական ցուցիչ պիտի լինեն»։ Որագրում ողակը նշանակում և թռչունների գալուստը, թե չերբ են նրանք սկսում բներ հյուսել, ձու ածել, ձագ հանել և ալլն» (Վլադիմսկի գալ)։

8. «Յերբ գարնանալին առուները ներս են հոսում՝ գեպի բակը, ալստեղ անանցանկի ճահիճ և կազմվում։ Յեվ տասնյակ չերխաներ ճահճի նեխած հոտից խեղդվելով գնում եյին հարևան պարտեզները մաքուր ող ծծելու։ Պիոներներն իրենց նախաձեռնութեամբ տանը կոպեկ առ կոպեկ հավաքելով փողի բավական գումար հավաքեցին սերմեր գնելու համար։ Ծաղկի կոպեքատիվը սերմեր և տնկիներ բաց թողեց, և դործն առաջ գնաց։ Այժմ ամեն որ սեկցիաները հերթով գալիս են, հետևում և դիտում են տնկիներին» (Մոսկվա)։

9. Կազմակերպեցեք առացվածների, հորդորակների և առածների գրանցում տեղական ազգաբնակչության մեջ։ Հրավիրեցեք մի փորձված չերկրագետ դրույց անցկացնելու չերկրի անցյալի մասին, ողտա-

գործերով ձեր հավաքած նյութը: Գրի առեք տղաների տպավորութիւնները տեղանքը շրջելիս, հավաքեցեք լուսանկարներ և նկարներ, վորոնք բնութագրում են տեղական չերկիրը:

10. Ողակի պարապմունքի ժամանակ ձեռք բերեք զանազան տեսակ ծառերի տերևներ և իրօր հետ համեմատութեան դրեք: Ուսումնասիրեցեք ծառերի յուրաքանչյուր տեսակի ընդհանուր տեսքը, վորպէսզի կարողանաք այդ ծառերն իրարից տարբերել հոովից վոչ միայն ամառը, այլ և ձմեռը: Թող յերկրանները նկարեն հավաքած տերևների ուրվագիծը և ներքեր գրեն, թե ինչ ծառից և այդ տերևը վերցրած:

11. Հանձնարարեցեք պիտիւնների մի խմբի գիտել և փորձեր կատարել բույսերի կլանքի շուրջը (բողբոջի, տերևի, ծաղկի աճումն ու զարգացումը, բույսերի ծաղկումը, սերմերի տարածումը և այլն): Կազմակերպեցեք դպրոցի կամ ջոկատի հրապարակում ծաղկանոցներ, թմբիւր:

12. Կազմակերպեցեք տղաների մեջ յեղանակի գիտողութիւն: Առանձին տետրակում պիտք է գրի առնել ամենորոյա յեղանակը: Ուսումնասիրեցեք յեղանակի նշանները ըստ թռչունների, բույսերի, ծառերի և այլն:

13. Թրջեցեք տենդի մոծակների թրթուրները և վորեւ անոթի մեջ լցրած՝ ջրի չերեսը շաղ տվեք նավթով և կերոսինով. պարզեցեք, թե թրթուրի համար վորն և լավ:

Հավաքեցեք մոծակների ձմեռոցներում և մի շարք փորձեր կատարեցեք, թե ինչ միջոցներով կարելի չի նրանց զեւ պայքարել: Դրա համար փորձեցեք վորեւ անոթի մեջ, ուր նստած են մոծակները, վառել ծխախոտի փոշի, ծծումբ և այլն: Վճր ծռելն և ավելի շատ ներգործում:

14. Հետեցեք 3—4 վորեւ ծառաբույսի լիակատար զարգացման՝ ձեր ընտրութեամբ՝ սկսելով բողբոջների բացվելուց և վերջացրած տերևների ընկնելով:

15. Հավաքեցեք յեղանակի ժողովրդական նշաններ և նախագուշակութուններ և փորձեցեք այդպիսիներն ստուգել:

16. Ինքներդ շինեցեք և դրեք Ֆլյուգեր (հողմացույց):

17. Թռչունի ձագերը կերակրելիս կազմակերպեցեք հերթափոխութիւն ամբողջ որվա ընթացքում զբաղված սարեկանոցներից մեկն ու մեկի մոտ և գիտեցեք, թե մի գույզ թռչունն որական վորքան միջատներ ու վորդեր կրերի: Հաշվեցեք, թե այդ գույզը վորքան միջատ կվոչնչացնի թռչունի ձագերը մեծացնելու միջոցին: Ձեր գիտողութիւնների հիման վրա կազմեցեք մի պլակատ:

18. Հաշվի առեք, թե «թռչունի որը» կախված սարեկանոցներից քանիսն են թռչուններով զբաղված և ինչպիսի թռչուններով:

Ավագ ողակիք

19. «Համարչա ամեն որ—գրում ե մի պիտներ—յես աշխատում եմ պարտիզում ե բանջարանոցում: Պարտիզում յես հետևում եմ փոքրիկ խնձորենիներին ե ուրիշ ծառերի: Հենց վոր ծառերի շուրջն սկսում են խոտեր բուսնել, յես ամբողջ այդ խոտը քաղհանում եմ ե ապա թի-ակով շուրջը չեղած խոտը հավասարեցնում... բացի այդ չես աշխա-տում եմ փեթականոցում: Ոգնում եմ ճանճերի չերամը հանելու կամ դնելու, մեղուներին փեթակում կապելու, ինչպես ե մոմաթերթերից մեղրը ծորացնելու» (Որոյլի շրջան):

20. «Արեամուտին ձկնորսների խմբակն իր տեղումն եր, հարմար կերպով տեղավորված գիշերոթի համար: Արևը մայր մտավ, ե տղա-ները պառկեցին վառվող խարույկի շուրջը: Կեսգիշերին քնեցին, խարույկի մոտ թողնելով մի հերթապահ: Զարթնելով տղաներն ու-րախութեամբ տեսան, վոր որը նպաստավոր ե հետևանքն այն չեղավ, վոր բռնվեց 11 ձուկ: Առավոտյան ժամը 6-ին նախաճաշեցին, ապա լողացան, մրցեցին ցատկելու, սուզվելու հմտութեան մեջ ե այլն» (Դնեպրոպետրովսկ):

21. Կազմակերպեցեք տղաների խմբեր պտուղներ, սունկեր հավաքելու, ձկնորսութեան, կթոց գործելու համար: Նախորոք պարզե-ցեք, թե վորքան հնարավոր ե աչսպիսի աշխատանքների կազմակերպել: որինակ՝ իմանալ, թե ով ե խոտեր գնում, թե տեղական առևտրականն ինչ խոտեր ե պահանջում, այդ խոտերից տվյալ վայրում կա թե վոչ ե այլն:

22. Տղաներին ներգրավեցեք միջատների հետ աշխատելու գործին: Կազմակերպեցեք դիտողութուններ միջատների առանձին խմբերի մասին, վորոնք իրենց ապրելու ձևով (հասարակական միջատ-ներ, մրջյուններ, բոսեր, մեղուներ) հետաքրքիր են: Մեղուներին դի-տելուց կարելի չե անցնել մեղվարուծութեան գործնական աշխատանքի (այնտեղ, ուր պայմանները թույլ են տալիս): Նույնը պետք ե անել նաև պարտեզի, բանջարանոցի, անտառի փաստառու միջատների վերա-բերյալ: Իրրե դիտողութունների հետևանք կարելի չե նրանց դեմ պայքար սկսել:

23. Կազմակերպեցեք տղաների խմբեր գեղորայքի խոտեր հավա-քելու համար: Թող տղաները միասին սովորեն խոտերը ճանաչել, այն մի ընդհանուր մասսայի մեջ հավաքել, միասին չորացնել, կազմակերպված ձևով դեղատանը ծախել:

24. Կազմակերպեցեք յերեխաներին գարնանը վարակված լճերը հետազոտելու համար: Գտեք տենդի մոծակի ձմեռոցը ե կանոնավոր կերպով, ամբողջ ձմեռվա ընթացքում 10 որը մի անգամ այցելելով

այդ ձմեռոցները, դիտեցեք, թե ինչպես և մոծակն անցկացնում ձմեռը, թե ձմեռոցների վրա տոկոսն և դուրս գալիս, վորը վռչնչանում, թե ինչպես են ձմեռն անցկացնում եգերն ու վորձերը:

25. Գարնանը փորձեր կազմակերպեցեք ցանքսերի զանազան ժամկետների առթիվ, այդպիսիները շատ ժամանակ բնության առանձին լերևույթներին հարմարեցնելով, և վռչ թե սրբերի տոներին, ինչպես այդ անում են գյուղացիները:

26. Կանոնավոր դիտողություններ սահմանեցեք ոգի ջերմատիճանը, քամին (ըստ ֆլյուզերի), ոգի ճնշումը (լեթե ծանրաջափ գտնվի), տեղումները և այլն փոփոխվելու առթիվ: Փորձեցեք ոգի կանխագուշակությունը կանոնավորել:

27. Փորձեցեք ինքներդ ոգերևութաբանական բուզկա շինել (համաձայն Չիկինի «Սիրողի ոգերևութաբանական կաշանը» գրքում բերված գծանկարներին):

28. Ինքներդ չիճեցեք թռչուններ վորսալու վորոգայթներ, փոքրիկ նետ ու աղեղ և ուսկանս Կապվեցեք պատանի նստուրայիտների կենտրոնություն հետ, ստացեք նրանցից ողակներ և կազմակերպեցեք թռչունների վորսում և ողակում:

V. ՊԻՈՆԵՐՆԵՐԻ ՌԱԶՄԱԿԱՆԱՑՈՒՄԸ ՅԵՎ ՖԻԶԿՈՒԼՏՈՒՐԱ

Թ. ԲՐՈՂՋ ԿՈՂԵԿՏԻՎԻՑ

1. «Մի անգամ, բազալին հաժաքույթի ժամանակ, տղաները լսելով բժշկի գրույցը այն մասին, թե ինչպես պետք է ձմեռն առողջությունն ամրացնել, վորոշեցին կառուցել սահելու վայր, վորի շուրջը և ծափալել ձմեռային առողջապահական աշխատանքները: Նախապատրաստական աշխատանքը կայանում էր թիակներ, արկղներ, սահնակներ և այլն հաժաքելու մեջ: Փոքրիկները սահնակների մեջ ձուռն ելին բարձում, ձուռնը քերելով կույտեր ելին կազմում, ափելի մեծ պիոներները ջուր ելին կրում, ջրում ելին: «Աշխատանքն ընթանում էր ուրախ և միասնաբար: Մի քանի ուր հետո դպրոցական բանջարանոցում բարձրանում էր սահելու վայր: Սկսեցին կազմակերպված սահել դպրոցի ֆիզկուլտուրայի դասի ժամանակ» (Սվերդլովսկ, Լենինի անվան փորձնական դպրոց):

2. Սպարտակիադան առաջին ստուգումն էր, թե վոր չափով հազմականացումն ու ֆիզկուլտուրան մուտք են գործել զեպի պիոներ կազմակերպությունը:

Նա բոլոր պիոներական կոլեկտիվները ցնցեց, տղաների մեջ հետաքրքրություն դարձեցրեց և նրանց ստիպեց պատրաստվել մերցումների համար, գարադով, բասկետբոլ վոլեյբոլ, առաջին ոգնու-

թիւնն և աշին անցկացնելու շուրջը: Սպարտակիտդան տեկց 7 որ և վերջացավ կաթանդալի գորահանդեսով և ավարտական մրցումներով»:
(Կուրսի քաղաք):

3. Գլուխական պիոներներն ստեղծեցին քիմիական խմբակ, ուսումնասիրում եկին քիմիալի գործադրութիւնը գլուխատնտեսութեան մէջ:

4. Յայաղի պիոներները հանձն են առնում գամփոներ գաստիարակիլու գործը: Սովորեցրին պահնորդական և կրելու ծառայութիւն՝ պետինը դրած ծրարը պահպանելը, ծրարը մի ուրիշ հարեան լալլադ փոխադրելը, Կոլլեկտիվն սկսեց գրադվելադալնու սպորտով՝ եքսկուրսիա լեր վերջնում միջանի ազալնի և նրանց հետ նամակներ եր ուղարկում ջոկատում մնացած պիոներներին:

5. Զրույցներ անցկացրեք Կարմիր բանակի զենքի զանազան տեսակների, գործասի կշանքի և կինցաղի մասին: Հրավիրեցեք հին կարմիր-բանակայինների անցած հեղափոխական կռիւները մասին իրենց հուշերը պատմելու: Կազմակերպեցեք բնթերցանութիւն Կարմիր բանակի և քաղաքացիական պատերազմի մասին:

6. Կազմակերպեցեք Կարմիր բանակի չերեկուլթ: Հանձնարարեցեք առանձին ողակների և խմբակների չերեկուլթի ժամանակ ցուցահանել նվաճումները (կենդանի լրագիր, մոդելներ և աշին):

Հանձնարարեցեք յուրաքանչյուր պիոների մի մեծահասակ գրավել Պաշլը-Ավիաքիմի շարքերը: Կազմակերպեցեք Պաշլը-Ավիաքիմի անկուրն կոլլեկտիվում, դպրոցում: Անկուրնը զարդարեցեք պրակատներով, լողունգներով, լուսանկարներով, մոդելներով և աշին:

6. Տղաներին սովորեցրեք միջանի չերթի կարմիր-բանակային չերգեր, մանավանդ շարժման ժամանակ:

7. Ողակում կազմակերպեցեք ձեռքի գիպուկութեան և ամբութեան մրցում աղեղից, ռազատկալից, ինքնարձակից արձակելու և պնդակով նշանին խփելու ժամանակ:

8. Կազմակերպեցեք մրցութիւններ ողակների միջև տեղագրութեան, կապի նվաճումների շուրջը և նույն առարկաներից գծանկարներ, գործիքներ և մոդելներ (արանսֆորմատոր, եկկեր, պանտոգրաֆ, կամերա-օրսկուրա, երկտրական տարր, ռադիո-ընդունիչ և աշին) ցուցադրելու շուրջը:

9. Ամբողջ կոլլեկտիվով փոստատար ազալնիներ պահեցեք, վարժեցրեք նրանց, նրանց միջոցով նամակներ ուղարկեցեք:

10. Յուցադրական դատ անցկացրեք կիզոտտ պիոների վրա: Դատին մասնակից դարձրեք բժշկին: Դատից կազմակերպեցեք ֆիզկուլտուրային չերեկուլթներ: Բժշկի հետ պաշմանավորվեցեք, վարձրի բժշկական կոնսուլտացիա հալթայթի ձեր ռաւոնի չերեխաներին:

ԿԵՐԱՆԵՐ ՈՂԱԿԻԾ

1. «Յուրաքանչյուր յերկուշարթի, առաջնության ժամը 9-ին, պիտի ներսերը հավաքվում են կողմերներով, պաշտասաններով և ալլին Շարվելով նրանք գնում են զեպի մոտորը, վորը փոխադրում և կղզին: Ռեզլամենտը հետևյալն է՝ 5 բուպե լողանալ, 10 բուպե մարմինն արևի տակ պահել, իսկ վորոշ ժամանակ ել ուտել: Այսպես շարունակվում և մինչև չերեկոյան ժամը 5-ը: Այս բոլորը կատարվում և ազդանշանով: Տղաները մեծ սիրով են վերաբերվում ալգպիսի գործի» (Մոսկվա):

2. Վերցրեք շեֆուխյուն կարմիր-բանակայինի փոքրիկ տղայի կամ աղջկա վրա: Նրանց հետ կազմակերպեցեք գրագրութուն, խաղերի և գրքերի առաքում: Յեթե նրանք հենց նույն քաղաքումն են, ապա ամրացրեք տղաներին, վորպեսզի նրանց այցելեն, գրել-կարդալ սովորեցնեն և ալլին:

3. Սովորեցրեք յերեխաներին տողան կազմել, թմբուկի և փողի նվագածությամբ քալել, մեկ-յերկու համբել, շուռ գալ, տեղում շարափոխվել, հրահանգ, ազդանշան իմանալ: Դրա համար ոգտագործեցեք ինչպես ողակի հավաքութեններ, ալլնպես և զբոսանքները:

4. Սովորեցրեք յերեխաներին չերգել միքանի կարմիր-բանակային յերգեր, մանավանդ շարժման ժամանակ:

5. Կազմակերպեցեք ողակում նետ-աղեղ, ռազատկա, ինքնարձակ արձակելու և զնդակով նշանին խփելու մրցում:

6. Ծանոթացրեք տղաներին ամենից ավելի գործածվող պայմանական տեղագրական նշաններին, քարտեզին, պլանին և ճանապարհային նշաններին: Սովորեցրեք տղաներին՝ չափել մետրով սենյակի և բակի մակարդակը:

7. Ուսումնասիրեցեք և գործածեցեք «Մորզելի» ալբուրենով ազդանշան տալը գրոշակների, լուսի և ձայնի միջոցով: Զբոսանքի և խաղերի ժամանակ կապ կազմակերպեցեք տղաների խմբերի միջև «Մորզելի» ալբուրենի միջոցով:

8. Կազմակերպեցեք ողակային «շղթա»:

9. Ծանոթացրեք տղաներին հակազագերից ոգտվելու, ողա-քիմիական վտանգ ազդարարող տազնապի պայմանական նշանների հետ: Կազմակերպեցեք՝ հակազագերի մոզելներ, ողապարիկներ և թռչող մոզելներ պատրաստելու մրցում:

10. Կազմակերպեցեք պայքար առանձին ափսե, գլալ, յերեսարբիչ, իսկ վորտեղ ալգ հնարավոր է՝ նաև առանձին մահճակալ ունենալու համար: Աշխատեցեք, վոր ամեն տեղ սենյակների ողը մաքրվի:

11. Սովորեցրեք պիտեններին հանգույց կապել, ցույց տվեք նրանց հանգույց կապելու զանազան ձևեր: Թող տղաները փորձեն հանգույց կապել տանը:

ՄԻՋԻՃ ՈՂԱԿԻՃ

12. «Բժիշկին առողջապահության մասին զրույց և անցկացնում և հիշատակում և, վոր՝ չիբկար մազեր կրելը խորհուրդ չի տրվում: Տղաները վորոշեցին մազերը խուզել: Մի մազ խուզելու մեքենա ձեռք բերին և մյուս որը, դասերից հետո, զպրոցը հետաքրքիր տեսարան եր հերկայացնում: Բոլոր տղաները հերթով մազերը խուզում էին: Մեր խմբակում «մազերը չիբկարներ» մնացին 4 (Սարատովի նահ):

13. «Ողակը վորոշում և լաստանավով գնալ Մոսկվա գետի վրայ: Տղաները լաստանավի համար նյութեր են գտնում, լավ հարցութորձ են անում ճանապարհի մասին, և ամեն ինչ արդեն պատրաստ եր ճամպա ընկնելու համար: Ամբողջ կոլլեկտիվի ցնծագին աղաղակների տակ լաստանավն ավից հեռացավ: Ընդամենը մենք ջրի վրա անցկացրինք 5 որ: Այդ միջոցին մենք յեղանք 4 գլուղում: Տղաներն ամբողջ ժամանակ աշխուժ էին տրամադրված» (Մոսկվա):

14. Սովորեցրեք տղաներին վազվազքով շարժվել, տեղանքին հարմարվելով և տեղում ու շարժման ժամանակ շարափոխվելով:

15. Շինեցեք ամբողջ ողակի համար արբալետներ և տեղեր և սովորեցրեք տղաներին նրանցից արձակել և նշան խփել: Ծանոթացրեք տղաներին մանր տրամաչափի զենքի հետ, առանձին մասերին, բանդել և հավաքելուն, մաքրելուն, լուղելուն և պահելուն:

16. Կազմակերպեցեք ողակում հեռավորութունը նորմալ պայմաններում մինչև 600 մետր աչքաչափով վորոշելը: Ծանոթացրեք տղաներին թվական և գծային մասշտաբի հետ և մասշտաբի միջոցով քարտեզի վրա մի կետից մինչև մյուս կետը հեռավորութունը նշելու հետ:

17. Տղաներին սովորեցրեք դիմակներ պատրաստել խոտից և ճյուղերից և իրենց քողարկել բանջարանոցում, դաշտում, անտառում տերոպլաններից և այլն: Ծանոթացրեք թունավոր գաղերի միջից շարժվելու յեղանակներին:

18. Կատարեցեք ձեր բակի, դպրոցի, մանկական հրապարակի հանութը, ապա անցկացրեք կոլլեկտիվի առաջադրած պլանիրովկան:

19. Բժշկին հրավիրեցեք զրույց անցկացնելու աշն մասին, թե ինչպես պետք և պալքարել տնային պարագիտների դեմ (բաղլինջ, ճանճ, լու և այլն):

20. Կազմակերպեցեք յերեխաների վարժություն դիտողական ընդունակության շուրջը: Դրա համար մի փոքր զրոսանք կատարեցեք քաղաքի շրջակայքում: Տղաներին անցկացրեք խանութի պատահանների մոտից և ապա լսեցեք առանձին պիոներների հաղորդումը տեսածի մասին: Մեկ-չիբկու բոպկի ընթացքում տղաները նստում են

վորեն առարկայի կամ տեղանքի մի մասի, ապա յետ դառնալով կամ աչքերը փակելով տալիս են նրա նկարագրութիւնը:

21. Առաջարկեցեք ամեն մի պիտոների պծագրելու ալն տեղի պլանը, ուր նա ապրում է: Պլանի վրա բացի նրա տունը նշանակել մոտակայքում գտնվող հեռագրատունը, փոստը, միլիցիայի բաժինը, խորհուրդը, հիվանդանոցը, ջուկատը:

Ավագ ողակի6

22. «Զմեռն ամբողջ կռլեկտիվը կռլեկտիվ կերպով գնում եր «Հոկտեմբերյան չերկաթուղու» սահելու տեղը: Ալն տղաները, վորոնք սահել չգիտեյին, սովորում եյին ողակավարի ղեկավարութեամբ: Կռլեկտիվ կերպով սահելը շատ ուրախ է անցնում: Ողակի հավաքուլթը ձմառն թարմ ողում կատարելը շատ ավելի լավ է, քան փոշոտ է խեղդուկ ող ունեցող ակումբում: Ալն տղաները, վորոնք սահելու չերկաթներ չունեյին, հենց նույն տեղում սահնակներով սահում եյին բարձր դարից» (Լենինգրադ):

23. «Վերջերս «Смена» ողակի առջև խնդիր է ծագում, թե ինչպես անցկացնել ամառը: Վորոշվում է չերթ կազմակերպել ղեպի Մոսկվա վոտով: Հունիսի առաջին թվերին ամենաառողջ, ավագ տղաներից 10-ը դուրս են զալիս Նիժնուց և գնում են Մոսկվա: Գլուղերում տղաները ծանոթանում եյին զպրոցի և կռլեկտիվներին աշխատանքին և նրանց ծանոթացնում եյին իրենց աշխատանքի փորձին» (Նիժնի-Նովգորոդ): Մոտենում է ընկ. Կրուպկայայի անվան կռլեկտիվի և կարմիր-բանակային զորամասի կապի տարեկարձը: Այդ որը վորոշվել եր յենթաշեֆ կարմիր-բանակայիններին մի նվեր մատուցել: Սակալն պետք է վոր նվերը վոչ միայն ախորժելի լինի, այլ և ոգտակար: Հավաքված փողերով տղաները գնեցին խոզանակներ և սապոն: (Դնեպրոպետրովսկ):

24. «Կռլեկտիվին կից կազմակերպված է առաջին ողնութեան խմբակ: Տղաները սովորում են, թե ինչպես պետք է վիրակապ, կոմպրեսս և դիմակ գնել: Խմբակի անդամները միքանի անգամ զործնական աշխատանքի յեն յեղել ամբուլատորիալում, հիվանդների վիրակապ են դրել, սանիտարներին ողնել են: Խմբակն եքսկուրսիա չե կազմակերպել առողջապահական ցուցահանդեսը» (Տոմսկ):

25. Կազմակերպեցեք վարժություններ հեռավորութիւնը վորոշելու համար: Առջեր վորեն առարկա յե նշվում: Տղաներն աչքաչափով ասում են, թե քանի քայլ կլինի մինչև այդ առարկան, և հետո ստուգում են:

26. Գիշերով հանդերձ կատարված զբոսանքի ժամանակ կամ լագերում տղաներին հանձնարարեցեք, վոր իրենք կերակուր պատ-

բասանն, ինչպես հարկն և խարույկ վառեն, գործածելով դրա համար վոչ ափել քան 2 լուցկի:

27. Սովորեցրեք պիտոներներին արշավանքի ժամանակ կամ լապերուծ արևով վորոշել ժամանակը, սովորեցրեք ժամացույցի և ուրիշ նշանների միջոցով վորոշել աշխարհի կողմերը:

Գ Լ ՈՒՆ II

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԻՆՖՈՐՄԱՑԻՆ ԿՈԼԼԵԿՏԻՎՈՒՄ ՅԵՎ ՊԻՈՆԵՐՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՇԵՂԱՓՈՒԱԿԱՆ ՏՈՆԵՐԻՆ ՅԵՎ ԿԱՄՊԱՆԻԱՆԵՐԻՆ

Քաղաքական ինֆորմացիան կոլլեկտիվում

«Հարկավոր և յերեխաներին հասկանալի, հարազատ դարձրենել ընդհանուր ալն նպատակները, վորոնց համար պայքարում են ՀամԿ(Բ)Կ, ՀամԼԿՅԵՄ և կոմմունիստական կուսակցություններն ամբողջ աշխարհում, յերեխաների մեջ ցանկություն արթնացնել մասնակցելու պրոլետարիատի շինարարությունն ու պայքարին. անհրաժեշտ և յերեխաների մեջ դարգացնել միջազգային համերաշխությունը զգացմունքը, վճռական կերպով բուժելով ազգային տարբերություն արտահայտությունները:

Թույլ չտալով, վորպեսզի պիտոներական կազմակերպությունները հեռու կանգնած լինեն ընդհանուր քաղաքական կյանքի կարևորագույն դեպքերից, անհրաժեշտ և քաղաքական դաստիարակություն տարրերը դարձնել միայն մասնիկը ամբողջ դաստիարակչական աշխատանքի և տալ մանկական հասակին համապատասխան ձևով, չի կարելի թույլ տալ չոր քաղուսուցումն, յերեխաների ծանրաբեռնվածությունն իստեղծով ու ժողովներով, ուժերից վեր աշխատանք քաղաքական և տնտեսական կամպանիաների հետ կապված:

Պիտոներները պետք և պայքարեն յերեխաների մեջ նկատվող կրոնական նախադաշարումների դեմ, իսկ մեծահասակ պիտոներները (14—16 տարեկան) նաև մեծերի մեջ, յերբեք թույլ չըտալով կոպիտ մեթոդներ (ծաղր և ալլն):

(ՀամԿԿ ԿԿ Կազմբյուրոյի վորոշումներից)

Վոչ միայն չուրաքանչյուր կովմար, ալև և յուրաքանչյուր պիտոներ գիտե,վոր կոմմունիստական դաստիարակություն ամենապլիսավոր և ամենաճիշտ միջոցը հանդիսանում և անքակտելի կապը հասարակական

Պիտոներ աշխ. ուղին.—5

կյանքի հետ և ակտիվ կերպով նրանում մասնակցելը: Ահա ինչու մենք այդպես ընդգծում ենք հասարակական կյանքին ամենալայն կերպով մասնակցելու անհրաժեշտությունը:

Մենք լավ գիտենք, վոր չերեխաները կարող են ակտիվ և ինքնագործունյա կերպով այս կամ այն գործով զբաղվել միայն այն ժամանակ, չերք նրանց բոլորովին պարզ և, բոլորովին հասկանալի այն գործը, վորը նրանք ձեռնարկել են և չերք նրանք տարված, շահագրգռված են այդ գործով:

Անհրաժեշտ և, վորպեսզի պիտենքները հասկանալին, թե ինչու նրանք հասարակական աշխատանք են կատարում, ինչ նշանակություն ունի սոցիալիստական շինարարություն համար այդ աշխատանքը, ինչու առաջին հայացքից այդ աննշան գործը, վորը նրանք կազմակերպում են, ունի, համենայն դեպս, խոշոր նշանակություն մեր յերկրի համար:

Այդ նպատակին մասնավորապես ծառայում և քաղինֆորմացիան կուլեկտիվում: Կանգ առնենք հիմա թեկուզ այն հիմնական պայմանների վրա, վորոնք անհրաժեշտ և ինկատի ունենալ այդ աշխատանքը կազմակերպելիս, չսպառելով, իհարկե, հարցն ամբողջովին:

Առաջին պայմանը.—Իրեն կոլվարի տարրականապես քաղաքական գրագետ լենենն և և նրա տեղակ լինելն և ընթացիկ կարևորագույն դեպքերին ընդհանրապես և իրենց շրջանի դեպքերին մասնավորապես:

Միաժամանակ պետք և հիշել, վոր չի կարելի լավ կոլվար լինել, չլինելով լավ կոմյերիտական:

Յերկուրդ պայմանը.—Հոգ տանել այն մասին, վորպեսզի պիտեներական ակտիվը և առաջին հերթին ողակավարները լավ կապված լինեն կոմյերիտական ըջիջի հետ: Այդ ժամանակ կոլվարը լավ հենարան կունենա կուլեկտիվում, վորը կոզնի նրան շրջապատի հասարակական կյանքի մասին ինֆորմացիա տալուն պիտենքների համար:

Յերրորդ պայմանը.—Լավ իմանալ, թե շրջապատի կյանքից ինչն և շատ հուզում պիտենքներին: Յերբեք չի կարելի մոռանալ՝ ամեն ինչ տեսնում ու լսում են (բայց վոչ յերբեք ճիշտ աղբյուրներից), շատ հաճախ չհասկանալով տեսածն ու լսածը: Յեթե կոլվարն այդ կիմանա, նշանակում և հեշտանում և նրա համար չերեխաներին հետաքրքրող նյութ ընտրելը:

Յորրորդ պայմանը.—Հիշելով, վոր առաջին հերթին հարկավոր և դուրս գալ նրանից, թե ինչն և հուզում չերեխաներին, իսկ այդ ճիշտ նշանն և նրա, վոր տվյալ դեպքը հասել և չերեխաներին, չմոռանալ չերեխաներին հուզող հարցերում ճիշտ կողմորոշում տալու անհրաժեշտությունը: Որինակ, դժվար չե չերեխաների հետ ունենալ գրույց գյուղական տնտեսության կուլեկտիվացման մասին:

Բայց չի թե յերեսաները ձեզ այսպիսի հարց կտան.—կոմյերիտ-
ախուժուներ դաստիարակում ե կուսակցութեանը փոխարինողներ, իսկ
մենք, պիտոներենքս՝ կոմսոմոլին փոխարինողներ, մենք ամեն մի կոմ-
յերիտականի մեջ ցանկանում ենք տեսնել կենդանի որինակը նրա,
թե ինչպես պիտի լինենք մենք՝ ինքներս, բայց շատ կոմյերիտական-
ներ խուլիգանութիւն են անում, պախարակում են իրենց կոմյերի-
տական պատիւը և այլն, իսկ կոմսոմոլից նույնիսկ չեն հեռացնում:
Կենսական հարց ե և հարկավոր ե նրան պատասխանել: Բայց չե՞ վոր
դուք չեք կարող պատասխանել, վոր նրանց հարկավոր ե վզին տալ ե
հեռացնել կոմյերիտմիութեանից: Պահանջվում ե բացատրել, թե ին-
չու այդպիսի յերեւելիքներ տեղի ունեն, վորն ե նրանց պատճառը:
Բայց այդ քիչ ե: Դուք պետք ե կարողանաք կատարել և ուրիշ բան:
Զգցել յերեսայի աչքից կոմյերիտմիութեան հեղինակութիւնը ամբող-
ջովին վերցված, արթնացնել նրա մեջ ցանկութիւն կոմյերիտական
հասկութեաններով մեկ զուլա բարձր լինել շրջապատի կոմյերիտա-
կաններին:

Կարելի՞ յե արդյոք ձեզ ճիշտ խորհուրդ տալ՝ ինչ պատասխանել
այդպիսի զեպքերում: Իհարկե վոչ: Զեր անձնական պրակտիկան, յե-
րեսաներին մոտենալու ձեր ընդունակութիւնը ձեզ դրան կսովորեցնի:
Հարկավոր ե հիշել հետևյալը. պիտոները տեսնում ե, որինակ, ինչ-
պես են չարհարվում գլուղացիները ճանապարհների բացակայութեան
պատճառով, չարհարում են իրենց անասուններին, փչացնում են ի-
րենց սալը, անիծում ճանապարհը, բայց և այնպես վոչինչ չեն ձեռ-
նարկում այն նորոգելու համար: Դուք բացատրում եք, թե ինչու յե
այդ այդպես, ինչն ե դրա պատճառը: Կամ մեկ ուրիշ որինակ: Պիտ-
ոները տեսնում ե՞ ինչպես լավ ե ապրում կուլակը՝ խորհրդային իշխա-
նութեան վոխերիմ թշնամին, և վորքան վատ ե ապրում դեռ չքավո-
րը—խորհրդային իշխանութեան գլխավոր հենարանը գլուղում: Այդ-
պիսի որինակ կարող ե լինել և քաղաքում: Դուք պետք ե պարզաբա-
նեք մեր հասարակական կյանքի այդ ազդեցիկ հակասութեանը:
Դուք պետք ե յերեսաների մեջ ջերմ ցանկութիւն առաջ բերեք վե-
րակառուցելու խորհրդային գլուղը այն միջոցներով և ուժերով, վո-
րոնք մատչելի յեն յերեսաների համար, վորոնք յերեսաների մեջ
դասակարգային ատելութեան զգացմունքը պիտի բորբոքեն:

Ահա ինչու աշխատանքի հաջողութեան նիւթերով պայմանը հան-
դիսանում ե հետևյալ խորհուրդը. ինչքան կարելի յե յերեսաների
հետ քիչ գրույցներ ունեցեք քաղաքական հարցերի շուրջն «ընդհան-
րապես», այլ տարեք այն կապված նրա հետ, վոր հասնում ե յերե-
սաներին շրջապատի կյանքից և կապված գործնական հասարակական
այն աշխատանքի հետ, վորը տանում են պիտոներները: Այս զեպքում

ձեր գրույցներն ավելի հաճախ կանցնեն ողակներով, վորը բավականաչափ կողմնի ձեզ լուծելու տարրեր հասակներին մոտեցում ունենալու խնդիրը:

Վորոնք են լինելու այդ աշխատանքի ձևերը պիտներական կոլեկտիվում:

Յերևի դուք բոլորդ հիշում եք այն ժամանակները, յերբ աշխատանքը տխուր դասախոսութիւնու գեկուցումներէց անցնում էր ավելի տխուր գրույցներին: Դրանից մենք համարյա թե ազատվել ենք: Սակայն պետք է խոստովանել, վոր իրենց դարն ապրած, քաղղաստիւրակութիւն հին ձևերին փոխարինելու համար մասսայական տարածում դեռ չեն գտել քաղաքական ինֆորմացիայի այն առանձին կենդանի ձևերը, վորոնք գործադրվում են արդեն մի շարք կոլեկտիվներում: Նրանց մասին ե լինելու հիմա խոսքը:

Մենք չենք ժխտում գրույցները կոլեկտիվում, բայց առաջարկում ենք անցկացնել նրանց ավելի աշխուժ և գլխավորապես հիմնվելով բոլոր պիտներների ակտիվութիւն վրա: Այն մասին, թե ինչպես անցկացնել գրույցը կոլեկտիվում, մանրամասն կարող եք կարդալ Բ. Սմիրնովայի և Ժելյուովսկու «Զրույցը և պատմելը կոլեկտիվում» գրքույկում:

Կոլեկտիվում մեծ հաջողութիւն են վայելում ընթերցումները և պատմութիւնը: Հեղափոխական պայքարի հերոսական պատմութիւնը, սոցիալիստական շինարարութիւն առորջան գեղարվեստական արտացոլումը գրականութիւն մեջ — միշտ կգրավեն յերեսաների ուշադրութիւնը: Կարելի չէ լավագուցն և նպատակահարմար կերպով ոգտագործել մանկական, այլև հասակավորների թերթերն ու հանդեսները:

Կոլեկտիվներում շատ քիչ ե ոգտագործվում քաղաքական ինֆորմացիայի խաղի մեթոդը, վորը պակաս կերպով չի ներգործում պիտներների վրա: Այստեղ կարեորը սահմանափակվելը չի միայն մեկ վորեւ խաղով, այլ միշտ պիտի փոխել այն, թույլ չտալով, վորպեսզի խաղերը ձանձրացնեն յերեսխաներին: Անվանենք թեկուզ մի քանիսն այդ խաղերից. քաղմարտ, վիկտորինա, քաղտիր, քաղֆանտ և այլն:

Կենդանի լրագիրը, բանավոր լրագիրը, լույսե լրագիրը պետք ե շնորհքով ոգտագործվեն քաղինֆորմացիայի համար: Նրանցում, ինչպես ե քաղինֆորմացիայի մյուս ձևերում, պետք ե, իհարկե, առաջին հերթին իրենց արտացոլումն ունենան շրջապատի հասարակական-քաղաքական կյանքի ընթացիկ դեպքերը:

Իսկ միջին չի կարելի ոգտագործել այդ նպատակի համար նաե եքսկուրսիոն մեթոդը: Իհարկե կարելի չե ԶԷ վոր շատ կոլեկտիվներ կան, վորոնք չգիտեն հեղափոխական այն դեպքերը, վորոնք կասցված են իրենց վայրի հետ:

Մենք խոսում ենք եքսկուրսիաների մասին վոչ միայն զեպի թանգարանները, այլև իրենց գործարանի, շրջանի, քաղաքի հեղափոխական անցյալի ուսումնասիրության մասին իրենց՝ պիոներների կողմից:

Հասակավոր պիոներներին նկատմամբ վերևում թված ձևանարկումներից պիտի անցնել նրանց քաղաքական գիտելիքների մակարդակի բարձրացմանը, ԼԿՅԵՄ Բջիջներին կից գոյություն ունեցող քաղաքագիտության նախնական դպրոցներին կամ ընթացիկ մոմենտի խմբակների մեջ ընդգրկելով: Դա մեծապես կմոտեցնի պիոներներին Բջիջին և կհնչտացնի նրանց անցումը կոմյերխտիստիկյան մեջ:

Թեմաներն ընտրելիս և նրանց պիոներներին տարբեր հասակներին հարմարեցնելիս պիտի հաշվի անեն այն քաղաքական գիտելիքները, վերոգր մատնանշված են ուսակություններին և գիտելիքների ծրագրում, վերոնք պետք է ստանան պիոներները զանազան ողակներում լինելու ժամանակամիջոցում:

Հեղափոխական տոների մասին

Ինք կարգացիք պրակտիկ գործերի ցանկը. հավանական է՝ նրկատեցիք այն, վոր նրանում բացակայում են հեղափոխական տոների և քաղաքական կամպանիաների հետ կապված գործերը:

Բացատրվում է այդ նրանով, վոր յերբք չի կարելի ինչ-վոր շրջանակների մեջ տունել հեղափոխական տոներին և քաղաքական կամպանիաներին պիոներներին մասնակցելու ձևերը: Կյանքն ամեն տարի և նույնիսկ ամեն ամիս տոաջադրում է նոր և նոր լուղունգներ, նոր և նոր քաղաքական խնդիրներ: Բայց ինչպես կազմակերպել այդ կարևոր աշխատանքը:

Պիոներական կոլլեկտիվներին շատերը բացարձակապես տոնում են որացուլցում նշանակված ըոլոր հեղափոխական տոները, այնպես վոր նրանց գործունեյությունը մի տոնից մյուսն է անցնում: Հեռեվանքն այն է լինում, վոր կազում է կոլլեկտիվների և ողակների աշխատանքը:

Մենք գտնում ենք ամենից նպատակահարմար՝ ծավալել մաս-սալական մեծ աշխատանք միայն աչնպիսի հանդիսավոր որերին, վորպիսիք են՝ 1) Լենինի մահվան և բանվորներին 1905 թվին գնդակահարելու որը, 2) Միջազգային սլոլետարական տոն—Մայիսի 1-ը աչն հաշվով, վորպեսզի ավարտվի նա Միջազգային Պատանեկական Շաբաթվա անցկացումով, 3) Միջյերիտորը, 4) Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը, 5) Կոպերացիայի և ԽՍՀՄ Սահմանադրության որը:

Թված, յերեխաներին ավելի մոտ խոշոր տոներին պետք է նախապատրաստական լուրջ աշխատանք տանել:

Հարկավոր և ոգտագործել այդ տոները վորեւ խոշոր հասարակական գործ կատարելու համար (ինչպես, որինակ, կուլտարաշարը), վոչ միայն կոլլեկտիվով, այլև ամբողջ ռայոնի, շրջանի կազմակերպությունով, յերեխաներին լայն կերպով պիտներական կոլլեկտիվներէ մեջ ընդգրկելու համար:

Բայց այդ չի նշանակում, վոր հարկավոր և մյուս տոների կողքով անցնել, ինչպես, որինակ, աշխատավորուհիների միջազգային որն և, Պարիզյան կոմմունան և, փետրվարյան հեղափոխությունը և Կարմիր բանակի տարեգարծն և: Այդ տոների շուրջը պիտներների համար ողակների միջոցով և անկազմակերպ յերեխաների մեջ բացատրական աշխատանք պիտի տանել:

Անհրաժեշտ և տոներն անցկացնել յերեխաների ինքնագործունելության և աշխատանքի գունեղ ու գրավիչ ձևերի միջոցով և վոչ թե չոր ճառախոսությամբ: Լավ կլինի տոների որերին ցուցադրել կոլլեկտիվի առորդա աշխատանքը՝ կազմակերպվելով ստուգատես մրցումներ, ցուցահանդես և այլն:

Ահա ձեզ յերկու որինակ, թե ինչպես պիտի անցկացնել հեղափոխական տոները կոլլեկտիվում:

1. 26 ԿՈՄՄՈՒՆԱՐՆԵՐԻ ՈՐԸ (20 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ)

Կոլլեկտիվն այդ տոնի համար նախապատրաստական աշխատանք և տանում սկսած ոգոստոսի 20-ից: Բոլոր պիտներներին իմաց և տալիս, հարցը դնում և կոլլեկտիվի խորհրդում, ուր կազմվում և ընդհանուր-կոլլեկտիվային և ողակային գործերի կոնկրետ որացուցային պլան: Որինակ՝ 1) ընդհանուր կոլլեկտիվի համար գրույց անցկացնել «26»-ի մասին, վորի համար հրավիրել կուսքջիջի անդամներից մեկին: 2) Կոլլեկտիվում կազմակերպել յերեկույթ «26»-ի զնդակահարության բեմադրությամբ, ուր հրավիրել անկազմակերպ յերեխաներին և գործարանի բանվորներին (գյուղում՝ գյուղացիներին): 3) Պատի թերթի հերթական համարը նվիրել «26»-ի հիշատակին, լրագիրը լույս ընծայել սեպտեմբերի 15-ին: 4) Կոլլեկտիվի ակումբը զարդարել, կախել Շահումյանի, Չափարիձիլի և այլոց նկարները: Ողակներին տալ ցուցմունքներ՝ կրսսեր ողակին՝ լողունդներ գրել կոլլեկտիվի ակումբի համար «26»-ի որվա առթիվ, միջին ողակին՝ անցկացնել գրույց 26-ի տոնի նշանակության մասին անկազմակերպ յերեխաների հետ. զարդարել ակումբը: Անկազմակերպ յերեխաներին իմաց տալ անցկացվելիք ներկայացման մասին: Ավագ ողակին՝ պայմանավորվել գործարկումի (գյուղխորհրդի) հետ անցկացվելիք յերեկույթի մասին: Մասնակից անել ներկայացմանը և դեկավարության կանչել կոմիերիտականներին և մանկավարժներին: Մոտակա գրադարանում կոնկրետ

գրականություն գտնել «26»-ի մասին, կոլլեկտիվի պիոներները մասին և կազմակերպել լուրաքանչյուր ողակում բարձր ընթերցանություն:

Պետք է, տղաներ, տոնն այնպես կազմակերպել, վոր բոլոր պիոներները մինչև վերջինը աշխատանքին մասնակցություն ցույց տան: Չէ վոր աշխուժ աշխատանքի ժամանակ վոչվոքի հետաքրքիր չե ձեռքերը ծալած նստել և նայել, թե ուրիշներն ինչպես են աշխատում: Պետք է միայն կարենալ բոլորին տալ հետաքրքիր և վոչ դժվար առաջադրույթներ: Այդ պետք է անի կոլլեկտիվի խորհուրդը և ողակները:

2. ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱՅՄԱՆ ՈՐԸ

(Վրաստան—25 փետրվարի, Ադրբեջան—28 ապրիլի,
Հայաստան—29 նոյեմբերի):

Կոլլեկտիվն սկսում է տոնի համար նախապատրաստվել խորհրդագայնացման որից մի ամիս առաջ: Դարձյալ այդ հարցը դնում է կոլլեկտիվի խորհրդում, ուր մշակում է կոլլեկտիվի և ողակների ամբողջ աշխատանքի ճիշտ որացուցային պլանը: Հանրոգուտ աշխատանք և նշվում խորհրդայնացման որվա համար: Որիննալ՝ հարձակում գործել գյուղացիական խրճիթների ազտոտության վրա, կամ կոմյերիտականի ոգնությամբ չքավորի համար խրճիթ շինել, կամ գործարանի ակումբը և խրճիթ-ընթերցարանը կարգի բերել, նայած թե ինչ և պահանջվում քաղաքի և գյուղի պլաններին համեմատ: Տոնից մի շաբաթ առաջ անց է կացվում ընդհանուր կոլլեկտիվ գրույց, թե ինչ և տվել խորհրդայնացումը հանրապետությանը, հանրապետության խորհրդայնացման պատմությունը: Լավագույնն և այդ գրույցը հանձնարարել կուսակցականի: Դրանից հետո ողակներին առաջադրում է տրվում հավաքել անկազմակերպ յերեխաների մի խումբ և նրանց հետ անցկացնել գրույց այն մասին, թե ինչ և տվել խորհրդայնացումը յերեխաներին: Այդ գրույցից հետո ողակն անկազմակերպ յերեխաների հետ մասսայական խաղեր և յերգեր և անցկացնում, ծանոթացնում է կոլլեկտիվի աշխատանքի հետ, ցույց է տալիս և բացատրում է կոլլեկտիվի ակումբը և արհեստանոցները (կոլլեկտիվ բանջարանոցը):

Տոնի նախորդակին անց է կացնում յերեկույթ, կամ տոնի որը առավոտյան հավաքույթ անկազմակերպ յերեխաների համար, մի փոքրիկ պիեսալով, բեմադրությամբ, խմբովին յերգեցողությամբ, սպորտային բուրգերով և այլն: Պետք է այնպես անել, վոր յերեկոյթներին մասնակցություն ունենան բոլոր պիոներները: Տոնի որը պետք է ջուկատի մեջ քաշել միքանի փոքրահասակ բատրակ, դալակ, տնայնա-

դործի աշակերտ: Իսկ զրանից հետո ողակն ընդհանուր ջանքերով վերադառնում են րանց անգրագիտությանն ու կիսագրագիտությանը: Յեթե կատարվում է ընդհանուր ցույց կամ հանդիսավոր ժողով՝ հանրապետության խորհրդայնացմանը նվիրված, կոլեկտիվը պետք է մասնակցի:

Մասնակցություն քաղաքական կամպանիաներին

Կոլեկտիվների ամենակարևոր քաղաքական կամպանիաներին մասնակցելու մասին ամեն մի առանձին ղեկավարում պիտենքների կենտրոնական բյուրոն կամ ստորև կանգնած բյուրոները կմշակեն առաջադրություններ, այնպես վոր նրանք կոնկրետ լինեն և կիրառվեն առանձին հասակների համար: Սակայն ինչպես ամենից ավելի լավ կազմակերպել այդ աշխատանքը կոլեկտիվում, ինչպես անել, վոր այդ ըստ էության ամեն մի պիտենքի և կոլեկտիվի համար պարտադիր աշխատանքը կատարվի՝ հետաքրքրությամբ, մեծ հետաքրքրություն և ակտիվություն առաջացնի:

Այդ խնդրի լուծման հաջողությունն, իհարկե, ամեն մի առանձին ղեկավարում, կախված է կոլվարից: Այնուամենայնիվ մենք խորհուրդ ենք տալիս կոլվարին այսպես վարվել. հրավիրել կոլեկտիվի հավաքույթ, ինքը կամ մի ուրիշին հրավիրելով մի կարճ քաղաքական ինֆորմացիա տալ տվյալ կամպանիայի մասին, պտտմել, թե դրա մեջ ինչ մասնակցություն պիտի ցույց տա կուսակցությունը, կոմսոմոլը, և թե ինչ առաջադրություններ և տալիս կոլեկտիվին այդ կամպանիայի աթիվ պատանի պիտենքների բյուրոն: Իսկ զրանից հետո խնդրեցնք պիտենքներին արտահայտվել, թե իրենք ինչ աշխատանք կուզենային կատարել: Կարելի չե վստահ կերպով ասել, վոր հավաքույթում տասնյակ խելոք առաջարկություններ կարվեն, վորոնք և պետք է հիմք ընդունել տվյալ կամպանիան անցկացնելու համար: Շատ կարևոր է թե կամպանիաները և թե ատներն անցկացնել վոչ թե չոր խոսակցությամբ, այլ կոլեկտիվի ամենուրյա աշխատանքից բղխող կենդանի, գունազեղ գործերով:

Այսպիսի մոտեցումը կոլեկտիվի մասնակցությանը քաղաքական կամպանիաներին, կառավարելի լուրաքանչյուր պիտենքի ավելի մեծ պատասխանատվության ղգացմունք իրեն հանձնած գործի համար: Կոլվարը չպետք է ատիթ բաց թողնի՝ ընդհանուր հավաքույթում քաղինֆորմացիա տալու նաև այն ժամանակ, չիրը կոլեկտիվը մեծ աշխատանք չի ծավալում: Յուրաքանչյուր քաղաքական ղեկվք, անտեսական ղվավարություններ կամ հաջողություններ արագ կերպով պետք է կոլեկտիվում արտացոլվեն:

Գ Լ ՈՒՒ III

ՊԻՆՆԵՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ՄԵԶ ՄՏՆԵԼՈՒ ԿԱՐԳԸ

Յեթե մի պատանի ցանկանում է անցնել պիոներական կազմակերպության մեջ, այդ բանի համար նա լուրջ կերպով պիտի նախապատրաստվի. նա պիտի աղացույցի, վոր այդ բանը նա կատարում է անկեղծությամբ և գիտակցելով: Խնչպես է կատարվում ընդունելությունը: Մի պատանի գիմում է տալիս վորեք պիոներական կոլեկտիվի կազմակերպության մեջ անցնելու մասին: Այդ կոլեկտիվն իր ընդհանուր հավաքությունում քննում է նրա խնդիրը և ընդունում կոլեկտիվի մեջ: Նրան ժամանակ են տալիս պատրաստվելու հանգիսավոր խոստման համար, վորից հետո միայն կատարվում է պաշտոնական ընդունելությունը, և նա հաշվվում է այս-ինչ կոլեկտիվի պիոներ: Նորեկը պատրաստվում է հենց կոլեկտիվում, աշխատանքի ընթացքում, մասնակցելով այդ աշխատանքին այն ողակի պիոներների հետ, վորի կողմի մեջ լինելու չե և ինքը: Ողակն ողնում է նորեկին, վորպեսզի նա ձեռք բերի այն գիտելիքները և ունակությունները, վորոնք անհրաժեշտ են նրան կազմակերպության մեջ մտնելու համար: Պիոներները նորեկին պիտի բացատրեն պիոներական որենքներն ու սովորությունները, պիոներական կազմակերպության կառուցվածքը, ընկերաբար ուղղեն նրան, յեթե պիոներին վայել քայլեր չի անում: Մի խոսքով՝ նորեկին պիտի շրջապատել ընկերական ջերմ վերաբերմունքով:

Ժամանակը լրանալուց հետո, կամ նրանից առաջ, ողակի հավաքությունում, գրույցի միջոցով պարզում են նորեկի պատրաստակունությունը հանգիսավոր խոստման համար:

Նորեկը հանգիսավոր խոստումը տալիս է ամբողջ կոլեկտիվի առաջ, վորից հետո նա դառնում է սովալ կոլեկտիվի պիոները, այս-ինչ ողակի անդամը:

Պիոներական կազմակերպության մեջ մտնողից պահանջվող գիտելիքների այն ցանկը, վորն այստեղ բերված է, տեղական պայմանների (աղդալին մոմենտը, գյուղը և այլն) թելադրանքով կարելի չե պահասեցնել կամ լրացնել:

Կազմակերպության մեջ նոր մտնողն ընդունվում է իր հասակին համապատասխան ողակը:

Նոր մեծողիճ ցերկայացվող պահանջների միճիմումը

1. Իմանալ և բացատրել կարողանալ, թե ովքեր են պատանի պիոներները, նրանց որենքներն ու սովորությունները:

3. Բացատրել կարողանալ վոլջույնի, նշանի, փողկապի նշանակութունը և ինչպես նրանցով ոգավելը:

3. Գրադետ լինել կամ պարտավորվել գրագիտութուն սովորել պիտե՞նք կոլեկտիվի միջոցով:

Հանգիստվոր խոսուում՝ ճալու ժամանակ պահանջվող միջոցներ

Կ Ր Տ Ս Ե Ր Ո Ղ Ա Կ Ո Ւ Մ

1. Մաքրասեր և ճշտապահ լինել:

2. Գինի չխմել, չծխել և չհաչոյել:

3. Ներկայացնել վորեն ոգտակար առարկա, վորը սեփական ջանքերով և շինված (զպրոցում, տանը, կոլեկտիվի արհեստանոցում կամ մի ուրիշ չեղանակով: Գյուղում կարող ե լինել նաև վորեն գյուղատնտեսական գործ):

Մ Ի Ջ Ի Ն Ո Ղ Ա Կ Ո Ւ Մ

Նույնը, ինչ վոր կրտսեր ողակում, և բացի այդ՝

4. (Ունակություններ աշխատանքից և տեխնիկայից համեմատ կրտսեր ողակներին):

5. Իմանալ ազդանշաններ տալու չեղանակները. իմանալ խաբույկ կպցնելը և տաղավար շինելը. իմանալ փոքրիկ յերթի համար հանդերձվելը. իմանալ յերկու պիտներական յերթի յերգ:

6. Իմանալ, թե ինչպես պետք և վիրավորման, այրվածքի, ուշաթափության, սառչելու, արևահար կամ շոգահար լինելու դեպքում առաջին ոգնությունը հասցնել, իմանալ վիրավորներին փոխադրելու կանոններն ու չեղանակները:

7. Իմանալ շարալին հրահանգը:

Ա Վ Ա Գ Ո Ղ Ա Կ Ո Ւ Մ

Առաջին պահանջները և բացի այդ՝

8. (Համապատասխան ունակություններ աշխատանքից և տեխնիկայից):

9. Մասնակցել մի պիտներական յերթի գիշերոթով և իրեն պատրաստ ցույց տալ այդպիսի յերթի համար (համենայն դեպս յերթի ժամանակ ցույց տալ իրեն վոչ պակաս պատրաստված, քան միջին ողակի պիտներները):

10. Մասնակցել թեկուզ մի պիտներական հանրոգուտ գործի, զրա հետ կապված աշխատանքը կատարելով միջին ողակի պիտներից վոչ պակաս:

11. Լինել «Пионерская Правда» և «Пионер» լրագրերի բա-

ժանորդ և պիտոներին արատավորող վորեն գործի մեջ խառնված չլինել վերջին ամիսները կոլլեկտիվ մտնելուց առաջ:

12. Գիտենալ խեղդվողներին փրկելու կանոնները և նրանց առաջին ոգնութուն հասցնելը: Նույնը և ելեկտրականության խփածոների վերաբերյալ:

ԾԱՆՈԹ. — Յուրաքանչյուր նոր մանող ընդունվում է ողակը համաձայն իր հասակի, անկախ իր գիտելիքների և կարողությունների մակարդակից:

ԽՈՅԱԿԱ ԱՊԱՏԱՍԵԼԻ ԿՈԼԼԵԿՏԻՎՈՒՄ ԸՆԴՈՒՆՎՈՂՆԵՐԻՑ ԽԱՆԳԻՍԱՎՈՐ ԽՈՍԱՄԱՆ ԽԱՄԱՐ

Կոլլեկտիվ ընդունվող յուրաքանչյուր պատանի կամ փոքրահասակ պետք է ապացուցի, վոր այդ նա անում է անկեղծ և լուրջ կերպով: Նրան այդ հնարավորությունը տալու համար մենք նրան առաջարկում ենք մի փոքրիկ ստուգում. յեթե նա շատ ջանել և և շատ լուրջ է ստուգումը, մենք նրան թույլ ենք ստուգում, յեթե նա մեծ ուժերի և ընդունակությունների տեր է, մենք նրանից շատ ենք պահանջում (տես նոր ընդունվողից պահանջվող միներմումը):

Չկա ափելի լավ միջոց պատանի պիտոներ լինելու իր մտադրության լրջությունն ապացուցելու, քան զրա համար իր ջանքերով վորոշ զգվարություններ հաղթահարելու պատրաստակամությունը:

Յեթե նոր ընդունվողը կոլլեկտիվի խորհրդի կողմից առարկությունների չի հանդիպում (վորը կարող և պատահել, յեթե, որինակ, մտնողը վորեն բանով արատավորված է), ապա նրան տրվում է վորոշ ժամանակամիջոց նրա համար, վորպեսզի պատրաստվի վերջնականապես կոլլեկտիվ մտնելու և հանդիսավոր խոստման համար: Այդ ժամանակամիջոցում նա պիտի սովորի այն բոլորը, ինչ վոր նրանից պահանջվում է համաձայն իր հասակի: Նախապատրաստումը պետք է կատարվի հենց կոլլեկտիվում, նրա ամբողջ աշխատանքին մասնակցելու պրոցեսսում, այն ողակի պիտոներների հետ, վորի մեջ նա պիտի ընդունվի իրեն պատանի պիտոներ — հանդիսավոր խոստումից հետո: Ողակը պետք է նրան ոգնի այն դեպքերում, յերբ այդ պահանջվում է: Որինակ՝ բացատրել ՊՊ որենքներից և սովորություններից, պիտոներ կազմակերպության կառուցվածքից անհասկանալի տեղերը, ընկերարար նրան ուղղել, յեթե նա ինչպես պիտոներ չի պահում իրեն, ոգնել նրան, յերբ նա աշխատում է արհեստանոցում, յերբ նա աշխատում է ողակի հետ միասին կամ առանձին իր մտածած վորեն բանը կատարելու համար և այլն:

Ստուգման ժամկետն անցնելուց հետո ողակի հավաքութեմ, զրուցաբարության միջոցով տալիս են նրա ամբողջ վարքի գնահատա-

վանքը կողլեկախում, դարբնոցում, ընտանիքում, նրա մասնակցութիւնը կողլեկախի ամբողջ աշխատանքին, ինչպէս և գնահատում են նրա շինած իրերը և ստուգում են նրա գիտելիքները (համաձայն «պահանջ-ված միներմութիւն»): Նոր մտնողը պետք և շրջապատով ընկերական հոգացողութեամբ, ջերմ վերաբերմունքով դեպի ինքը:

Յեթի ողակի ընդհանուկ գնահատականը դրական և, նոր մտնողը հանդիսավոր խոստում և ապիւս իր կողլեկախի առաջ և դառնում և իրավագոր պիտներ և իր ողակի անդամ:

Յեթի նոր մտնողը շատ վատ կամ բոլորովին չկարողացաւ ստուգումը տալ, ուրեմն նշանակում և՛ կամ նա առհասարակ չի ցանկանում պիտներ լինել (վորովհետեւ նա այդ չի ապացուցել), և այն ժամանակ նա կողլեկախի չի ընդունվում, կամ յեթի նա, այնուամենայնիւմ, ջերմ վերաբերմունք ցանկանում և պիտներ լինել, ոակայն դժբախտաբար չի կարողացել պահանջվածը կատարել, ապա նրան պետք և լրացուցիչ ժամկետ տալ, վորովհետեւ մեր խնդիրն և ամեն կերպ ոգնել նրանց, վորոնք ուղում են պիտներ, դառնալ: Ստուգման ժամկետ կարող և իր համար նշանակել ինքը մտնողը, բայց, այնուամենայնիւմ, վոչ ավել, քան յերեք ամիս:

Այն դեպքերում, յերբ նոր մտնողները շատ են, նրանցից կարելի չէ ստեղծել առանձին ժամանակավոր ողակներ:

ԳԼՈՒԽ IV

ՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՅԵՎ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ ԾՐԱԳԻՐ*

ԻՆՁ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ ՅԵՎ ՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՊԻՏԻ
ՍՏԱՆԱՆ ՊԻՈՆԵՐՆԵՐԸ

ԿԵՐԱՆԵՐ ՈՂԱԿՈՒՄ

Աւելանալից յեւ սեխնիկայից

Կարողանալ մշակվող մասերը ճիշտ չափել և նշան անել:

Կարողանալ ճիշտ սղոցել:

Կարողանալ մեխերը ճիշտ խփել:

Կարողանալ դանակով ճիշտ տաշել:

Կարողանալ տախտակը ճիշտ ունդել:

Կարողանալ ճիշտ կերպով կոճակը կարել:

Կարողանալ քանդված կտրը կամ պատուվածը կարել:

Կարողանալ հագուստին կախարան կարել:

Կարողանալ չափրաստ և մերք կարել:

*) Ինչպէս վերոհիշյալ նյութերը, այնպէս էլ ունակութիւնների և գիտելիքների սույն ծրագիրը կարող և փոփոխվել և լրացվել տեղական պայմանները նկատի առնելով:

Բացի այդ գլուղում

Իմանալ^{*)}, թե ինչպես պետք է վորոշել զանազան բանջարանոցային սերմերի բունելու հատկությունը: Բանջարանոցում վորեւ բանջարանոցային բույս աճեցնել իր սեփական ֆանքերով, հետեւելով գյուղատնտեսի ցուցմունքներին և զրի առնելով իր զիտողությունները: Կարողանալ ծագիկներից, տերեւներից, պտուղներից ճանաչել տվյալ սայրնի 4—5 կարեւորագույն ծառի տեսակներ և իմանալ նրանց արնտեսական նշանակությունը: Պատկերացում ունենալ տնային թռչունների ամենաձեռնտու տեսակների և նրանց խնամելու յեղանակների մասին:

Սերմերից աճեցնել մետաքսի վորդեր և կոկոնները հավաքել կամ ճիշտ կերպով տանել հավաքուծությունը (նայած թե գլուղում տնտեսության վոր ճյուղն է զարգացած): Իմանալ, թե վորտեղ է աշխատում գյուղատնտեսը (մեր կամ հարեան գլուղում), կարենալ նրան տեղեկանք կամ խորհուրդ հարցնել: Իմանալ, թե ինչ բան և գլուղացիների կողմեցով տնտեսությունը:

Իմանալ յեղանակը վորոշելու միջանի նշաններ:

Ռազմականացումից յեւ ֆիզիկուլուրայից

Իմանալ և կարողանալ լավ կատարել շարային հրահանգը:

Իմանալ, թե ինչ բան է ողակի և կողմեցութի շղթան:

Իմանալ իր տեղն այդ շղթայում:

Կարողանալ կողմնացույցով վորոշել աշխարհիս կողմերը:

Կարողանալ ճանապարհի նշաններից գտնել հարկավոր տեղը:

Կարողանալ ազդանշաններ ընդունել սուլիչով և դրոշակով:

Իմանալ, թե ինչպես պետք է ծածկվել և թաղուն մոտենալ թրչնամուն՝ հարմարվելով տեղանքին:

Կարողանալ ճիշտ հանգերձվել (ճիշտ հագնվել), կոշիկ հագնել, ճանապարհորդական պայուստակ պատրաստել, իմանալ, թե ինչ պետք է իր հետ վերցնել վորաքով 10—15 կիլոմետր հեռավորության եքսկուրսիայի համար:

^{*)} Այստեղ մենք տալիս ենք այն բոլորն, ինչ վոր հարկավոր է, վոր գյուղական պիտեւորները կարողանան անել, պլուս դրա վրա այն, ինչ վոր գործնականապես (բոտ գյուղական պայմաններին) կարող է և պետք է յուրացվի նաև ունակությունների և գիտելիքների ընդհանուր ծրագրից:

Առանձին գնելով գյուղական պիտեւորների միջանի ունակություններ և գիտելիքներ, մենք ինքներս էլ գիտենք դրա ամբողջ պայմանականությունը և ձեզ ել նախողգուշացնում ենք այդ մասին: Իսկ իրոք այնպես կլինի, վոր այս հատվածից այն բոլորն, ինչ վոր գործնական արժեք ունի նաև քաղաքի պիտեւորների համար, նրանք, անշուշտ, կյուրացնեն, այնպես վոր ունակությունների և գիտելիքների ծավալը վերջին հաջով նույնը կլինի և քաղաքի, և գյուղի համար:

Կարողանալ խարույկ կպցնել: Կարողանալ ջրի վրա մի բոպե ձենալ:

Կարողանալ գերանի վրայով անց կենալ, ճիշտ, ուղիղ, կողմնակի վոտոյուն գործել իր հասակի կեսից վոչ պակաս բարձրությամբ:

5 մետր տարածությունից ղիլյել փոքր գնդակով աջ ու ձախ ձեռքով 1 և կես քառակուսի մետր վահանի:

Ճիշտ խաղալ խտալական լապտա և 3—4 շարժական խաղեր, իր ընտրությամբ, սակայն իր հասակի համեմատ:

Իմանալ իր հասակն ու քաշը և, վոր գլխավորն է, իր առողջության և մարմնի կազմվածքի առանձնահատկությունները (համաձայն բժշկի յեղրակացության):

Իմանալ մարմինը ճիշտ պահելը քայլելիս, նստած և կանգնած ժամանակ:

Ամեն որ, չմոռանալով սկանջները և վիզը, լվացվել և ատամները մաքրել:

Յեթն բժիշկը թույլ և տալիս, սովորել առավոտյան շփումներին, գոնե մինչև գոտին:

Անկողինը թափ տալ քնից հետո և սովորել ամեն որ հագուստն ու հոշիկը փոշուց մաքրել:

Ամեն շաբաթ լվացվել գոլ ջրով և սապոնով, կարճ խուզել մագերն ու յեղունգները, հատակը չկեղտոտել և ուր պատահեց չթքել:

Հասարակական կողմնորոշումից

Իժանալ շարժման կանոնները մեծ քաղաքում:

Կրտսեր ողակում յեղած ժամանակի ընթացքում իր ընկերներինց վոչ պակաս քան յերկուսին պիտոնեղադմակերպության մեջ քաշել և վոչ պակաս յերեքին «Պիտներ Կանչին» և «Պիտներին», բաժանորդագրել:

Ունենալ իր մոտ մոտակա հիվանդանոցի, ամբուլատորիայի կամ գեղատան, հրգեհաշիջ խմբի, միլիցիայի բաժանմունքի, իր կողմարի և ՊՊ բյուրոյի նախագահի հեռախոսներն ու հասցեները:

Իմանալ, թե ինչպես պետք է կանչել արագ բժշկական ոգնություն և հրգեհաշիջ խումբը: Կարողանալ մի բոպեյի ընթացքում հեռախոսային գրքում գտնել հարկավոր հեռախոսի համարը:

Կարողանալ ճիշտ հասցե գրել և նամականիշ փակցնել ծրարին: Իմանալ, թե ինչ գնանոց նամականիշ և հարկավոր հասարակ և պատվիրված, տեղական և ուրիշ քաղաքներ ուղարկվող նամակներին և քացիկներին համար: Լինել գրագետ:

Իմանալ և կարողանալ բացատրել, թե ինչ բան է Միջազգային Պատանեկական Շաբաթը:

Իմանալ, թե ինչ բան և Կոմյերիտմիությունը:

Իմանալ, թե ով և Լենինը:

Իմանալ իր կողմնակալի պատմությունը:

Նասուրալիսական աշխատանքից

Իմանալ ձեր շրջակայքում ամենից շատ հանդիպող բույսերի, թռչունների և միջատների տեսակները և կարողանալ գիտել նրանց:

Կարողանալ առանց գործիքների բնության պարզ գիտողություններ կատարել:

Թռչուններին կերակրելու համար պատրաստել կերակրման ամաններ:

Իմանալ, թե ինչու յե անհրաժեշտ պաշտպանել թռչուններին:

Կարողանալ տարբերել ջերմի մոծակին հասարակ մոծակից:

Իմանալ այն մասին, թե ինչպես են վարակվում ջերմով:

Միջին ողակում

Այն բոլորն, ինչ վոր գիտեն և կարող են կատարել կրթսեր ուսուցիչ պիոներները, և բացի այդ՝

Աշխատանքից յեվ սեխնիկայից

Իմանալ նշան անելը (разметка):

Իմանալ իզմիրով և դուրով աշխատելը:

Իմանալ հասարակ սիայտե գղեհներ պատրաստել:

Իմանալ շաղափով ծակելը:

Իմանալ սիայտը ներկելը:

Իմանալ թուղթ կպցնելը:

Իմանալ թուղթ կարելը և դանակով կողերը կտրելը:

Իմանալ հասարակ տարր պատրաստելը:

Իմանալ ելեկտրական զանգակի կոճակի և տարրի միացում կատարելը:

Իմանալ թղթից, կարտոնից և սիայտից ավիոխաղաղիքներ և հասարակ մոդելներ պատրաստելը (թռչող սլոպակներ, թղթե պլաններ, պարաշյուտ, վերանիշ և այլն):

Բացի այդ գյուղում

Կարողանալ ակոսներ անել, տնկիները պատրաստել տնկելու և տեղից հանել ուրիշ տեղ տնկելու համար:

Աճեցնել չերկու-յիւրեք բանջարաբույսեր և նրանց բերքը ճիշտ պահել իմանալ:

Մի բանջարաբույս աճեցնել ջերմոցում:

Իմանալ սերմեր զտելու չեղանակը:

Սերմագործի հետ վարվելը և զտած սերմերի մասին գրանցումներ անելը:

Կարողանալ գյուղատնտեսական մեքենաների դանազան տեսակները և նրանց գործածութունը տարրերել:

Իմանալ գյուղատնտեսության գլխավոր ֆնասատունների հատկությունները և նրանց դեմ պայքարելու չեղանակները:

Իմանալ անտառալին հրդեհների առաջացման պատճառները և այդ հրդեհները հանգցնելու չեղանակները:

Կարողանալ բամբակի, թելի կամ բանջարների պլանտացիա ըստեղծել:

Իմանալ, թե ինչպես պետք է բամբակը շարքերով տնկել, ինչպես պայքարել չորի և բերքն ուտեցնելու դեմ և ճիշտ հավաքել բերքը:

Իմանալ, թե ինչու խորհրդային իշխանութունը զարգացնում և կոլլեկտիվ տնտեսութունը, և կարողանալ ալը պատմել: Իմանալ, թե տնտեսության վեր ձևերը պիտի տարածվեն գյուղում (շրջանում) խորհրդային մարմինների նշած պլանի համաձայն:

Կարողանալ սոուզդոդական բներ շինել, հավերի ձու բերելու ընդունակութունը հաշվի առնող բանկները լցնել. կարողանալ թուխս և ճաշեր խնամել:

Կարողանալ ճիշտ կերպով կով և ձի մաքրել. իմանալ կերի դանազան տեսակների սննդյան արժեքը տնային կենդանիների համար:

Իմանալ ծառատունկի համար հողը մշակելու ձևերը:

Իմանալ, թե գյուղում, ձեր թաղում քանի անհամահաս բաժնուհիներ, տներում վարձու աշխատանք տանողներ, տնայնագործների աշակերտներ կան և ինչպիսի պայմաններում են նրանք աշխատում: Կարողանալ դիմել աշխատանքի տեսչին կամ գյուղխորհրդին, չեթե նրանց շահագործում են:

Իմանալ, թե ինչպես պետք է ամենապարզ ողբերութարանական գիտողութուններ կատարել և իր գիտողութունները գրի առնել:

Ռազմականացումից յեւ Ֆիզկուլտուրայից

Կարողանալ շարային պարապմունք կատարել ողակի հետ:

Կարողանալ հանդերձվել զիշերոթով յերթի համար:

Կարողանալ 2-3 մարդու համար վրան լափել և հավաքել (կարողանալ հանգուցյներ կապել) կամ տաղավար շինել:

Կարողանալ յերթի անկողին պատրաստել. կարողանալ չերթի ժամանակ 1—2 տաք կերակուր—ուտելիք պատրաստել (որինակ՝ մաքրած կարտոֆիլ յեփիլ ձվաձեղ պատրաստել, չուղով պաքսիմաթ տապակել, կարտոֆիլը չուղով կամ դեմակով (խոզի ճարպով) տապակել և այլն):

Կարողանալ անծանոթ տեղում կողմնացույցով, աստղերով, ծամացույցով կողմորոշվել:

Կարողանալ կարդալ և գրել տեղագրական նշանները:

Կարողանալ դրոշակով ազդանշան ընդունել և տալ Մորզեյի այբուբենով (լուպեն 10—15 բառ):

Կարողանալ ազդանշան ընդունել փողով, սուլիչով և ծխով:

Կարողանալ, ինչ վոճով ուզում ե լինի, լող տալ վոչ պակաս քան 15 մետր:

Կարողանալ մեկ և չերկու թիակով թիավարել և ղեկ կառավարել:

Իմանալ մի քանի ուղղող վարժություններ, վերին ուսի գոտին, վողները և փորի պրեսը:

Կարողանալ վոլեյբոլ խաղալ և խաղական լապտան պարել:

Կարողանալ աղեղ արձակել և նշանին խփել:

Կարողանալ իր և ընկերոջ գարկերակը հաշվել, իմանալով գանազան հասակի չերեխաների և մեծահասակներին նորմալ գարկերակի միջին նորմաները:

Կարողանալ չերեխաների հետ կազմակերպել վոչ պակաս քան 3 մասսայական խաղ:

Մասնակցել վոչ պակաս քան 4 ջոկատային կամ ողակային դահուկային յեղույթների մի ձմեռվա ընթացքում և 4 յերթի մի ամառվա ընթացքում:

Կարողանալ ուժեղ արնահոսությունը կանգնեցնել:

Կարողանալ լուրջ վերքը կպել և առաջին ոպնությունը ցույց տալ լուրջ ուգարի, այրվածքի, ուշաթափության, սառչելու, արեգակը կամ շոգը հարվածելու դեպքում:

Իմանալ, թե ինչպես պետք ե փայտերից և շապիկներից պատգարակ շինել:

Իմանալ ծանր վիրավորներ փոխադրելու կանոնները, մանավանդ չեթե մի տեղը դուրս ե ընկած կամ վոսկրը կոտրված ե:

Իմանալ թունավոր գազերի գլխավոր տեսակների հատկությունները և այդպիսի գազերով թունավորվելուց պահպանող միջոցները:

Հասարակական կողմորոշումից

Իմանալ բանգյուղտեսչության մարմիններին գանդատ գրելը:

Կարողանալ բացատրել, թե ինչ գործով տեղական խորհրդի վոր բաժինը պետք ե գրմել:

Կարողանալ կազմել և մոտակա հեռագրատանը հեռագիր հաճանել, իմանալ հեռագրական տարիֆը:

Կարողանալ փոքրահասակներին գրել-կարդալ սովորեցնել:

Կարողանալ ողակի աշխատանքի շարաթական ծրագիր կազմել,
Կարողանալ ողակի մի շարաթում կատարած աշխատանքի մո-
սին համառոտ հաշվետվութուն կազմել:

Իմանալ խորհրդային դպրոցների ընդունելութան պայմանները:
Իմանալ, թե ինչու յե ֆնասակար հեֆիմին դիմելը, և ինչու հի-
վանդության դեպքում պիտի դիմել դժշկին:

Իմանալ պիտներական կազմակերպության պատմութունը մեզ
մոտ և արտասահմանում:

Կարողանալ բացատրել հեղափոխական տոներին—Հոկտեմբերյան
հեղափոխության, Կարմիր բանակի որվա, Աշխատավորուհիների որ-
վա, Մայիսի 1-ի բացատրութունը:

Իմանալ ՀամԼԿԶեՄ համառոտ պատմութունը:

Յերեսանցի իրավունքների պաշտպանությունից

Իմանալ, թե քանի տարեկանից և ինչ պայմաններով ե ԽՍՀՄ-ում
թուղթատրվում վարձու չերեսխական աշխատանքը. ովքեր են «վոր-
դեգրվող» չերեսաները, ում և ինչ պայմաններով կարող են նրանք
հանձնվել:

Իմանալ մոտակա աշխտեսչի հասցեն ու հեռախոսը և ինչ դեպ-
քերում պետք է նրան դիմել չերեսանների իրավունքների պաշտպա-
նության գործերի առթիվ:

Իմանալ, թե գյուղում վորքան փոքրահասակ բատրակներ կան,
վարձու փոքրահասակ դաշակներ և տնայնագործի աշակերտներ կան
քո փողոցում կամ գյուղում և ինչ պայմաններում են նրանք աշխա-
տում: Կարողանալ աշխատանքի տեսչին կամ գյուղխորհրդին դիմել,
չերք նրանց շահագործում են:

Նաևուրալիսական աշխատանքից

Կարողանալ բնության դիտողություններ կատարել և նախագու-
շակել լեղանակը գործիքների միջոցով:

Իմանալ, թե ինչու չի կարելի ցանքսերի համար որացուցային
ժամկետ սահմանել, Իմանալ ջերմի մոծակի կլանքը:

Կարողանալ կազմակերպել չերեսանների պայքար ջերմի մո-
ծակի դեմ:

Իմանալ, թե ինչու յե հարկավոր թոշուններին ողակելը, կարո-
ղանալ վորոգալթ պատրաստել, կերի տեղ ընտրել, ցանցը հաստատել,
թոշուններին բանելու աղեղ պատրաստել:

Ավագ ողակում

Այն ամենը, ինչ վոր դիտեն և կարող են պիտներները կրտսեր և
միջին ողակում, բացի աղ:

ԱՇԽԱՏԱՑՈՒՄԻ ԵՎ ՏԵԽՆԻԿԱԿԻ

Կարողանալ կտրել չերկաթը կորամուր սղոցով: Իմանալ հատիչով կտրելու նախնական չեղանակները:

Կարողանալ մետաղի մասերը միացնել զոդումով, զուրգամեղով, պտուտակելով:

Կարողանալ կարկատել հագուստը:

Իմանալ տրուսիկներ, անդրավարտիկ, շրջագրեստ և շապիկ կարելը:

Իմանալ շորերը լվանալը և արթուկելը:

Իմանալ պատրաստի մասերից ղեղեկտրային ընդունիչ հավաքելը:

Կարողանալ նկարել ռադիո-ընդունիչի սխեման պայմանական նշաններով:

Իմանալ ռադիո-զործիրի գլխավոր մասերի անունները, իմանալ նկարներում նրանց տարբերելը և գիտնալ, թե ինչի համար են ներանք գործածվում (կոնդենսատորը, ինքնախնդուկայան, ղեղեկտրը, վարիոսետորը, կատողային լամպան, ռետատատը, մարտկոցը և այլն):

Կարողանալ նորոգել անջատիչը (выключатель):

Իմանալ լարերը զոգելը և մեկուսացնելը:

Իմանալ լցնել «պատրոն» և լերկճեղը:

Իմանալ ելեկտրալարերի հետ վարվելը, ինչպիսի վտանգ կարող են լինել ելեկտրական հոսանքից:

Իմանալ հասարակ աշխատող մոդելներ պատրաստելը. ջրանիվ (մետաղից կամ փայտից), քամաղաց, լողացող նավի ժողելներ:

Իմանալ միքանի պլաստիկներ պատրաստելը քիմիայից փորձեր կատարելու համար (չեռտանի չերկաթալարից, շտատիվ, գորելկա, իմանալ ապակի խողովակները ծռելը և այլն):

Իմանալ վրձին պատրաստելը, կավիճը կամ կիրը լուծելը և փելը սպիտակացնելը:

Իմանալ լուսամուտի ապակիները մաքրելը:

Բացի այդ գյուղում

Իմանալ բանջարանոց վարելը, ճիշտ թմրեր շինելը և ցանկապատելը:

Կարողանալ ջերմոց պատրաստել:

Իմանալ սերմերը վարակից ազատելը. իմանալ ձեր գյուղում յեղած գյուղատնտեսական մեքենաները խնամելու կանոնները:

Կարողանալ շենքը հավաքնի հարմարեցնելը կամ նորը շինելը:

Իմանալ հավի կարեորագույն հիվանդությունները և կարողանալ հիվանդ հավերին բժշկել:

Իմանալ, թե ինչպես են կազմակերպւում հաժարուծական ընկերությունները, և ուր պետք է դիմել տեղեկանքներ ստանալու:

Կատարել կովի փորձնական կերակրում ըստ նորմաների գոնե կես տարի շարունակ (գյուղատնտեսի ղեկավարութեամբ) և հետևանքները հաշվի առնել (կերի վոր տեսակից և ինչ քանակից ինչ կիթ և ստացվում ամսե-ամիս):

Կարողանալ կովը ճիշտ կերպով կթել, սեփական ջանքերով մի հորթ մեծացնել, հետևելով գյուղատնտեսի ցուցմունքներին:

Իմանալ գյուղատնտեսական կոոպերացիայի զանազան տեսակների տարբերութունը և իմանալ նրանց կանոնադրությունը:

Կատարել ողերևութաբանական դիտողություններ և այն գրի առնել, կարողանալով ինքդ շինել դրա համար հարկավոր ամենազործածական գործիքները:

Կարողանալ կոմսերիտականներին ոգնել կուլիկտիվ տնտեսություն ստեղծելու, պատմել նրա ոգտակարությունը գյուղացիներին: Իմանալ, թե գյուղացիութեան վոր խավերը պետք է քաշել դեպի կուտնտեսությունները:

Ռազմականացումից յետ. Ֆիզկուլտուրայից

Կարողանալ կուլիկտիվը կանգնեցնել և հրահանգել:

Իմանալ 3—5 լիցքային մարզանք և կարողանալ այն ողակի և կուլիկտիվի հետ կատարել:

Կարողանալ ողակը դուրս բերել մի որով եքսկուրսիայի առանց գիշերոթի:

Իմանալ, թե ինչպես պետք է լերթի ժամանակ ողակի համար կախան պատրաստել (վրաններ կամ տաղավարներ, անկողին, խոհանոց, արտաքնոց):

Իմանալ, թե ինչպես պետք է գետի կամ փոքրիկ ճահճի վրայով կամուրջ գցել, լեթե ճահճը շուրջանց անել չի կարելի:

Կարողանալ բոլոր տեսակի աղանաշաններ տալ և ընդունել (գրքողանքով, ծխով, լուսով, սուլիչով, փողով):

Կարողանալ տեղանքի պլանի աշքաչափային հանութ կատարել, նշանակելով տեղանքի և անցած միքանի կիլոմետր մարշրուտի բնութքը:

Կարողանալ զանազան առարկաների յերկարությունը և բարձրությունը հեռվից, տարբեր լուսավորութեան և տեղանքի տարբեր բնութքի պայմաններում վորոշել:

Կարողանալ առանց հատուկ գործիքներ ոգապործելու վորոշել գետի լայնությունը:

Ինքնուրույն կերպով կամ պիտներների մի փոքրիկ խմբի հետ

կատարել զոնե մի ճանապարհորդութիւն մի փոքր զետի ահունք գտնելու կամ վորեւ ուրիշ նման նպատակի համար:

Ինքնուրույն կերպով կամ պիտոներների մի փոքրիկ խմբի հետ կատարել թեկուզ մեկ լուրջ հետախուզութեան առաջադրում (նախորոք ծանօթ լինելով հետախուզողի պարտականութիւնների և հետախուզութեան լեղանակների հետ):

Իմանալ ժամապահի պարտականութիւնները և ինչ պետք է աշխատանքի ժամանակ:

Իմանալ ինքնատուգման հիմնական կանոնները մարզանքի, սպորտ-խաղերի և այլն ժամանակ:

Ինչ վոճով ուղում ե լինի, կարողանալ վոչ պակաս քան 25 մետրը լողալ:

Իմանալ ճիշտ կերպով պարանի վրա բարձրանալ:

Կարողանալ բասկետբոլ, վոլեյբոլ, խալաական լապտա և դարադպի (աջ և ձախ ձեռքով) խաղալ, կազմակերպել և դատել այդ խաղերը:

Կարողանալ փոքր տրամագծանի հրացանից կրակել 25 մետր հեռավորութեան վրա 50 հնարավորից 35-ը. կարողանալ հրացան մաքրել:

Կարողանալ խեղդվողին փրկել և նրան առաջին ոգնութիւն ցույց տալ:

Իմանալ արհեստական շնչառութեան լավ լեղանակ և ունենալ լավ գործնական վարժութիւն:

Կարողանալ վոսկրը դուրս ընկնելիս կամ կոտրվելիս առաջին ոգնութիւն ցույց տալ:

Իմանալ, թե ինչպես պետք է հանգցնել բռնկված և արագ կերպով տարածվող բոցը (շորի կտորներից, թղթից, տաշեղից, վառվող պրիմուսից և այլն):

Իմանալ, թե ինչպես պետք է վարվել պրիմուս կամ այնպիսի բռնեք պայթելիս, ինչպիսին է բենզինը, յուղը և այլն:

Իմանալ, թե ինչպես պետք է փրկել ելեկտրական հոսանքի հարվածից:

Իմանալ, թե ինչի համար է գործածվում յոդը, նաշատիրը, տլեքսանդրյան տերեւը, ասպիրինը, խինինը և ուրիշ դեղեր, վորոնք դեղատնից բաց են թողնվում առանց դեղատոմսի. կարողանալ սանիտարական կապոցով ոգտվել:

Հասարակական կողմորոշումից

Իմանալ պիտոներ-կազմակերպութեան կանոնադրութիւնը:

Իմանալ ՀամԼԿՅԵՄ կանոնադրութիւնը:

Իմանալ դպրոցական ինքնավարութեան մարմինների իրավունքներն ու պարտականութիւնները:

Իմանալ հիմնական տեղեկութուններ խորհրդային սահմանադրությունից (խորհրդային իշխանության կառուցվածքի սկզբունքները, ինչ պետական միավորություններ են մտնում ԽՍՀՄ-ի մեջ և ինչ իրավունքներով, ինչ ժողովուրդներ և միացնում ԽՍՀՄ և ինչպես և խորհրդային իշխանությունը լուծում ազգային փոքրամասնությունների և ազգային կուլտուրայի զարգացման հարցը ի տարբերություն ցարական և բուրժուական հասարակարգից. ով և վայելում ընտրական ձայնի իրավունք և ով վոչ, ինչպես են ընտրվում տեղական և ալիելի վերև կանգնած խորհուրդները)։

Իմանալ հիմնական տեղեկութուններ գյուղատնտեսական և յեկամտային հարկի մասին և ալդ հարկերը հավաքելու կարգի մասին։

Իմանալ, թե ինչ հաշվով են վերցնում յերկաթուղում կոշտ վագոնում ճանապարհորդելու վարձը։

Իմանալ, թե ինչ դեպքերում միլիցիան իրավունք ունի տուգանք վերցնել վարչական կարգով յերեխաների իրավունքների պաշտպանության գծով։

Իմանալ ամենահամառոտ կերպով ՀամԿ(բ)Կ խնդիրներն ու գերը։

Նույնը պրոֆմիությունների մասին։

Յերեխաների իրավունքների պաշտպանությունից

Իմանալ, թե ինչ միջոցներ պետք և ձեռք առնել ողնելու այն յերեխաներին, վորոնց ծնողները միշտ ծեծում են, սովորեցնում կամ հարկադրում են հակահասարակական վարմունքների (զողության, մուրացկանության, հարբեցողության, խուլիգանության և ալլն)։

Իմանալ, թե ինչպես և կուլեկտիվ պայմանագիր կնքվում վարձավող փոքրահասակի և վարձողի միջև։

Նասուրալիսական աշխատանք

Թոշուններին գրավելու համար իմանալ բներ պատրաստելը։

Կարողալու ձայնից և փետուրների գույնից վորոշել ձեր շրջանի հիմնական, հաճախ պատահող թոշուններին։

Իմանալ ջերմի մոծակի դեմ պայքարելու հիմնական միջոցները և կարողանալ գործադրել նրանց։

Կարողանալ առանց գործիքների, գիտականորեն ստուգված նըշաններով (քամին, ամպերը, ծուխը և ալլն) գուշակել յեղանակը։

Կարողանալ գիտողություններ կատարել կենդանիների և բույսերի առանձին տեսակների վրա։

ՄԱՍՆ ՅԵՐՐՈՐԴ

ԳԼՈՒԽ I

ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ոգտագործելով լերեխանների հետաքրքրությունը դեպի աշխատանքը, անհրաժեշտ է նրանց սովորեցնել համայնական աշխատանքի, նրանց մեջ աշխատանքը կազմակերպելու և պլանաչափ կերպով աշխատելու կարողությունը դաստիարակել (նախապես հաշիվներ և գծանկարներ պատրաստել, խնամոտ վերաբերմունք դեպի գործիքները, նյութերը և այլն)։ այդ աշխատանքը պետք է լաշն կերպով կիրառվի ամեն տեսակ խմբակների զարգացնելու գծով, ինչպիսիք են՝ պատանի տեխնիկների, ռադիո-սիրողների, ֆիզիկոսների, երկտրո-տեխնիկների, ֆուսսատուների դեմ կռիվող ջոկատների խմբակներ և այլն)։

(Համկոմկուսի կազմբյուրոյի վորոուսմերից)

Մի քանի ընդհանուր դիտողություններ

Յերեխանների առաջ պարզել աշխատանքի և տեխնիկայի հսկանական դերը լերկրի տնտեսական շինարարության և ինդուստրիացման մեջ և ոգնել այդ գործում լերեխայական կուլեկտիվի և ամեն մի առանձին պիոների ցույց տալիք մասնակցության ձևերը զանելու,— ահա պիոներական կազմակերպության աշխատանքային դաստիարակության ինդիերը։

Հարկավոր է իմանալ, թե ինչպես պետք է յերեխաններին ցույց տալ, վոր հենց այժմ նրանք կարող են մասնակցել ընդհանուր աշխատանքին, ոգնել մեծահասակներին։ ցույց տալ թեկուզ փոքր գործեր, վորոնք յերեխանների համար հետաքրքիր են և նրանց ուժերից վեր չեն, բայց վորոնց կատարումը, վերջին հաշվով, տանում է դեպի մի ընդհանուր նպատակ՝ դեպի սոցիալիզմի կառուցումը։

Կուլվարների, ղեկավարների վրա կարևոր խնդիր է զրված յերեխաններին սովորեցնել ճիշտ մոտեցում դեպի աշխատանքն ու տեխնիկան, տալ նրանց զրա համար անհրաժեշտ աշխատանքային ունակու-

թիւռները և ընդլայնել նրանց տեխնիկական մտքի հորիզոնը: Պետք է ցույց տալ, թե ինչպե՞ս մայրենի շրջանում, քաղաքում, գործարանում, գյուղում, խորհրդային տնտեսութեան մեջ կարելի չե և պետք է կոլլեկտիվ կերպով կաշի կյանքի վերակառուցման և լավացման գործին: Պատանի պիոներները կոլլեկտիվը պետք է ոչնի փոքրահասակներին հետագա պրոֆեսսիայի ընտրութեան մեջ:

Այդպիսով աշխատանքի և տեխնիկայի դրույթի նպատակը պիոներկոլլեկտիվում վճել թե արհեստային ունակութեաններ պատվաստելը կամ այս ու այն մասնագիտութեանը սովորեցնելն է, այլ ամբողջ կյանքում գործի դաստիարակչական կողմի մեջն է, այն է՝ պատանի տեխնիկին, պատանի արհեստավորին նրա աշխատանքի մեջ հասարակական ջիղ պատվաստել, սովորեցնել աշխատանքը գիտակցականորեն կատարելուն, նպաստել պոլիտեխնիկական դաստիարակութեան:

Պիոներները վրա մի մեծ խնդիր է դրված՝ իրենց որինակով և ունակությամբ միասնաբար և աշխուժ կերպով աշխատել, շրջապատող հասարակական կյանքին մասնակից դարձնել ԽՍՀՄ-ի լեռնաշների և փոքրահասակների ամբողջ մասսան: Ով վոր ուզում է պիոներ լինել, պետք է կարողանա կուլտուրական ձեւով աշխատել, պետք է աշխատի իր և ընկերների մեջ զորագցնել ամեն ինչ լավ, ժամանակին կատարելու, ընկերներին իր գիտելիքներից բաժին հանելու ընդունակություններ:

Դեպի փողոց, գպրոց յեվ ընթանիք

Վատ է պատանի պիոներների այն կոլլեկտիվը, վորը փակվում է կոլլեկտիվի պատերի մեջ: Կարելի չե, վոր տղաներն իրենց մոտ, ներսում կարողանում են աշխատել, բնութիւնը դիտել, փորձեր են կատարում, արհեստանոց են կազմակերպել, զանազան իրեր են պատրաստում: Յեւ այդ վատ բան չե: Բայց պատանի պիոներների կոլլեկտիվից պահանջվում է ավելին, կարելի է, վոր նրանք իրենց գիտելիքներով յեվ ունակություններով դուրս գան փողոց, դպրոց, ընթանիք, վոր իրենց գիտելիքները հաղորդեն նաև ուրիշ կոլլեկտիվներին:

Այդ բոլոր խնդիրները կարելի չե կատարել ամենահասարակ նյութի միջոցով, գործադրելով ամենահասարակ գործիքներ, պատրաստելով ամենահասարակ իրեր, վորոնք հարկավոր են կոլլեկտիվի, դրոշմների, ընտանիքի առօրյա կյանքում: Ամբողջ խնդիրն այն է, թե ինչպե՞ս յեվ ինչի վրա պետք է աշխատել, ինչպե՞ս պատրաստել և ինչպե՞ս սովորել աշխատել:

Կոլլեկտիվներից մեկում պատանի պիոներները վորոշեցին անցնել նոր ձևի աշխատանքի: Բոլոր պիոներները հավաքվեցին և պայմանավորվեցին, վոր ամենակարևոր խնդիրն աշխատանքի և

տեխնիկայի ասպարիզում աշխատանք կազմակերպելն եւ Նրանք վորոշեցին այդ մասին խորհրդակցել տեղական հասարակական կազմակերպութիւններին ներկայացուցիչներին հետ՝ կովկասական քիմիկ, գործարկումի (տեղկումի), կին-պատգամավորուհու, ւսուցչի հետ:

Նախ և առաջ գնացին գործարկում:

Գործարկումում հյուր

«Ի՞նչպէս եք դուք կարծում,—հարցրին տղաները,—Քնչպէս մտնեալ աշխատանքի և տեխնիկայի շուրջը կատարվելիք աշխատանքին: Մենք կցանկանայինք հենց սկզբից ոգնել մեր շրջանի բարեկարգութեան և լավացման գործին: Դուք միգնից լավ եք ճանաչում այս շրջանը, ի՞նչ պետք և անել առաջին հերթին, վոր մեզ մատչելի և մեր ուժերից վեր չլինի»:

Բանվորներն ի պատասխան ասում եյին, թե շրջանում շատ բան պետք և վերաշինել: Խորհուրդներում հաճախ խոսում են կեղտոտութեան, հիվանդութիւնների, անգրագիտութեան, հնի մնացորդների դեմ կովկու և նոր կուլտուրայի համար պայքարելու մասին: Պիտներները պետք և կովն հանուն կուլտուրայի իրենց տների յետները, բակում, ընտանիքում և դպրոցում:

Այ հենց յեկեք միասին աշխատենք մեր կյանքի կուլտուրական վերաշինութեան շուրջը: Թող ամեն մեկն ընտրի իր համար վորեւ գործ, սովորի այդ գործը ճիշտ կազմակերպել և դրա համար անհրաժեշտ տեխնիկական գրագիտութիւնը: Թող ամեն մեկն իր վրա վերցնի հասարակական կյանքի վորեւ տեղամասի հոգսը և ալն ժամանակ միասնաբար, իւր-իւր-խումբ մենք կպայքարենք շրջապատող կյանքի վերութիւնների դեմ:

Մյուս պիտներները գնացին կին-պատգամավորուհու մոտ:

Ի՞նչ ասաց կին-պատգամավորուհին

«Մեր կովկասիւմը կցանկանար իր աշխատանքով ոգնել շրջանին: Ի՞նչ պետք և անել»:

Նախնք մեր շուրջը: Մեծահասակները գնացել են աշխատանքի, իսկ փոքրիկները մնացել են տանը: Ահա աղջիկներից մեկը խաղալու բան և փնտռում: Գտնում և միայն մի կեղտոտ շորի կտոր և կոխում և բերանը: Կամ փոքրիկ տղաները կեղտոտ առվի մեջ տաշեղներ, փայտի կտորներ են հավաքում և դրանցով բան են շինում: Իսկ մի քանի որ հետո հիվանդանում են: Ի՞նչ և պատահել. յերեխայի ձեռքը վարակված շոր և ընկել: Իսկ չեթե աղջիկը չի չել հիվանդացել, մթթե կարելի յե նման դրութեան հետ հաշտվել, վարտեղ են տղաները: Փոքրոցում: Ի՞նչ են անում: Վոչինչ՝ իրենց զրազեցնել չեն կարողանում:

«Դուք անազին գործ ունեք անելու, ընկերներւ Ձեր կողակտի-
ներում և ձեր ակմբում դատարկ ե ու անհրապույր, և բացի պիո-
ներները, ձեր ակումբը վոչվոք չի գնում: Հետամուտ չեղեք, վոր ձեր
ակումբը սիրուն և կոկիկ լինի. հետամուտ չեղեք, վոր ձեզ մոտ գան
անկազմակերպ ու հակողութունից զուրկ տղաները: Հետամուտ չե-
ղեք, վոր տղաներից ամեն մեկը ձեր ակմբում վորեւս ոգտակար պա-
րապմունք գտնի»:

«Այդ շատ դժվար ե, — պատասխանեցին պիոներները, — մեզ մոտ
չկան խաղեր, մեզ մոտ չկան նույնիսկ պատկերներ շենքը զարդարելու
համար, չկան բավականաչափ գործիքներ, վոր բոլորին հերիք անի»:

«Հենց բանն ել այն ե, սասաց կինրաժնի պատգամավորուհին,
վոր դուք իճԳՆԵՐՊ փորձեք խաղեր սարքել փոքրահասակ յերեխաների՝
հոկտեմբերիկների համար: Փորձեցեք պատրաստել դանազան ինքնա-
գործ խաղալիքներ և դուք կտեսնեք, վոր նրանք վոչնչով յետ չեն մը-
նում և նույնիսկ ավելի լավ են, քան գնած խաղալիքները: Յեւ աշ-
խատեցեք դժվարություններից ինքներդ դուրս գալ. բաս ել ինչի՞ հա-
մար եք պիոներներ»:

Կողակտիվում տղաներից շատերն ալդ մտքով հետաքրքրվեցին.

«Յեկեք հոկտեմբերիկների համար ինքնագործ խաղալիքներ շի-
նեք, — վորոհեցին նրանք, — յեկեք մեր ակմբի պատերը զարդարեմք:
Յեկեք միտք անենք, թե ել ինչ պարապմունքներ կարելի յե սար-
քել չերեխաների համար»:

Պիոներների չերրորդ մասը գնաց դպրոց ուսուցչի մոտ:

Ուսուցչի խորհուրդները

«Մենք՝ պիոներներս կուզենայինք ոգնել դպրոցին, բայց չգի-
տենք, թե ինչպես Մենք փորձեցինք անցկացնել ակմբային ուր, բայց
ալդ շատ դժվար եր. դպրոցի շենքը բոլորովին լիքն եր ե, վոր գլխա-
վորն ե, բոլոր տղաները կամենում են վորեւս բան անել կամ խաղալ,
իսկ ի՞նչպես խաղալ և ի՞նչ տնել. մենք փորձում ենք, բայց բան չի
դուրս գալիս»:

Ուսուցչիչը սրտասխանեց. «Դուք, ընկերներ, կարող եք շատ քանով
ոգնել դպրոցին և լրացնել այն, ինչ վոր դպրոցում պակասում ե:
Մենք՝ ուսուցչիներս կցանկանայինք չերեխաներին պատմել այն
մասին, թե ինչ ե կատարվում աշխարհիս յերեսին վոչ միայն դասի ժամա-
նակ, ալ և դասերից հետո. կուզենայինք, վոր տղաներն ավելի շատ
կարդան, ավելի շատ գիտեն կյանքը. կուզենայինք, վոր նրանք ի-
մանան, թե ինչ անսովոր զարաշրջան ենք ապրում մենք ձեզ հետ:
Այժմ, որինակ, այնքան զեպքեր են պատահում, վորոնց հետ դպրոցը
պիտի ծանոթացնի և նա ալդ չի կարողանում անել»:

Դուք, իհարկե, գիտեք «Կրասին» ստոցանատի, Սամոյլովիչի և Ձուխնովսկու մասին: Յերբ դպրոցում պատմում էյինք հյուսիսային ծովերում, սառուցների վրա կորած մարդկանց փնտռելու մասին, պատմում էյինք, թե ինչպես է գործում ռադիոն, վորի սիջոցով փնտռում էյին մատախուղների մեջ կորած մարդկանց, ամբողջ դասարանը շտպուկոյուն եր դարձել: Ամեն մի ուսուցիչ տեսնում է, վոր տղաներն ուղում են այդ մասին ավելի շատ բան իմանալ: Այստեղ պատանի պիոներները կարող էյին մեզ մեծ ոգնություն հասցնել: Հանձն չի առնի արդյոք ձեր կոլլեկտիվը դպրոցի համար «Կրասինին» նվիրված ցուցահանդես սարքել: Յուցահանդեսի համար դուք կարող եյիք շինել «Կրասին» և «Մալիզին» ստոցանատների մոդելները: Աշակերտներն ինձ հարցնում են, թե ինչ տարբերություն կա սովորական նավի և սառցահատի միջև. հարգում եմ, թե ինչու սառցահատն ավելի չե ցնցում: Յերբ դուք մոդելներ կսարքեք, դուք կողներ աշակերտներին, կպատասխանեք նրանց այդ հարցերին: Բայց արդյոք անչե են միայն հարցնում տղաները:

Ահ, Տղաները հարցնում են հյուսիսափայլի մասին, Ամունդսենի մասին, այն թռչող նավիկի մասին, վորով Ամունդսենը թռել է: Բոլորն ել կուզենային այդ տեսնել, պատկերացնել: Ձե՛ վոր այն, ինչ վոր այսօր ապրիլ են «Կրասինի», արշավանքին մասնակցողները, հնարավոր է, վոր վիճակիի դանազան ձևերով նաև ձեզնից շատերին: Յե՛վ ահա բացի մոդելները դուք կարող եյիք սարքել հյուսիսափայլի տեսարանը, կարող էյիք վորոնել և գտնել թռչող նավակի նկարներն ու լուսանկարները և Ամունդսենի պատկերները, լրագրերից կտրվածքներ անել և այդպիսով չերեխաներին ոգնել նրանց մեֆի հոդզոնն ընդարձակելու:

Յեթե այդ հանձն առնի դպրոցը, այն ժամանակ նույնիսկ բոլոր ուսուցիչները միասին, առանց չերեխաների ակտիվ մասնակցության, այդ գործի հախից զալ չեն կարող: Բացի այդ ուսուցիչները ծանրաբեռնված են իրենց դասատուական պարտականություններով: Այն-ինչ չեթե դուք, պիոներներդ, հաշտարարեյիք, թե այդպիսի ցուցահանդես եք սարքում և բոլոր տղաներին հրավիրեյիք դրան մասնակից լինելու, չես հավատացած եմ, վոր շատերը կարձագանդեյին և իրենք կդառնային այդպիսի մեծ և հետաքրքիր գործի կազմակերպիչ:

Դուք ինքներդ կհասկանաք, վոր մեկ կամ չերկու շաբաթվա ընթացքում հետաքրքրությունը դեպի ձեր ցուցահանդեսը շատ մեծ կլինի, և դուք մեծ ոգուտ բերած կլինեք վոչ միայն դպրոցին, այլ և դպրոցից դուրս գտնվող չերեխաներին, չեթե դուք նրանց ևս կանչեք ցուցահանդես և նրանց ձեր բացատրությունը տաք:

Այդ դեռ քիչ է: Դուք պետք է ցուցահանդես զրավեք՝ նաև ծնողներին, բանվորներին, նրանց ևս պատմեք «Կրասինի» մասին, մեր շերերի գեղեցիկ նվաճումների մասին:

Սակայն արդյո՞ք միայն այդ կարող եք դուք անել... Գլխավոր խնդիրներից մեկն այժմ այն է, վորպեսզի մի այնպիսի տեղ լինի, ուր չերեխաները կարողանային դպրոցից հեռ գալ խաղալ և զրոտնել: Միթե դուք չե՞ք կարող ոգնել հրապարակ սարքելուն, արհեստանոց սարքելուն:

Մեզանում փող չկա: Պետութունը չի կարող լուրաքանչյուր դրպրոցին կից արհեստանոց կազմակերպել: Պետք է, վոր իրենք պիտներները և դպրոցականներն ոգնեն այդ արհեստանոցները կազմակերպելուն: Գործարկումի ներկայացուցիչը ձեզ խոստացել է գործիչներով ոգնել: Վարպետներից և բանվորներից վոմանք չին հրաժարվի ղեկավարել ձեզ և այն տղաներին, վորոնք կգան ձեզ մոտ արհեստանոցը: Յեւ չեթե դուք սկսեք հրապարակ կառուցելուց, սահելավայր կառուցելուց, այն ժամանակ դուք այնքան գործ կունենաք, վոր թե՛ յուրաքանչյուր պիտներիկ և թե՛ չեկած ամեն մի չկազմակերպված չերեխա կարող են ամբողջ որն աշխատել: Սահելավայրում կամենում են բուլորն ել սահել, իսկ սահմուչկ գնել կարող են վոչ բոլորը: Սովորեցրեք տղաներին սահմուչկ շինել փայտից, իսկ ավելի լավ սահելու համար հարկավոր է փայտի տակը չերկաթե մի շերտ կպցնել: Ձեր արհեստանոցում ցույց տվեք, թե ինչպես պետք է այդ անել: Յեթե ինքներդ չեք իմանում այդ անելը, հարցրեք ձեր հայրերին, մեծ չեղբայրներին: Ձեզ ցույց կտան, և դուք կտեսնեք, վոր ձեզ մոտ, ձեր արհեստանոցում հերթ կկանգնեն, այնքան կլինի իրեն համար սահմուչկ շինել ցանկացողների թիվը:

Իսկ շատերն ել դեռ սահմուչկներով պտտել չգիտեն: Պետք է նրանց ոգնել այնպիսի սահնակ պատրաստելու, վոր նրանցով հեշտ և ուրախ կերպով սահել կարելի լինի: Ձեր արհեստանոցը դրան ել կարող է ոգնել:

Կոմյերիսական բջիջում

«Արդյո՞ք միայն այդ է: Անհրաժեշտ է վերակառուցել ամբողջ կենցաղը,—ասաց կոմյերիտական բջիջի քարտուղարը, վորին դիմեցին ժյուս տղաները:—Նայեցեք, թե ինչպես ձեր մայրը, ձեր քույրերը տնային աշխատանքի մեջ են թաղված: Սովորեցեք, թե ինչպես պետք է ոգնել մորը, ինչպես նորոգել պրիմուսը, հարթուկը, ինչպես պետք է թեթևացնել լվացքը, ինչպես թեթևացնել կերակուրը տաք պահելու գոթը: Տեխնիկան հնարել է մի շարք հարմարություններ, վորոնցով կարող է ոգտվել յուրաքանչյուր տանտիկին: Իմացեք այդ տեխնիկա-

կան նվաճումները, ցույց տվեք ձեր քույրերին, մայրեք այդպիսիները ձեր ընտանիքի, ձեր կոլլեկտիվի առջև կյանքի մեջ: Այդ դեպքիչ եւ Ձեզնից ամեն մեկը գիտե, թե վորքան կարևոր ե ճանապարհ փնտոել դեպի ԸՈՒ Կենցաղը, կյանքի հասարակական կառուցվածք: Մտածեցեք, թե արդյոք դուք չեյիք կարող սկզբում թեկուզ շաբաթ մի որ հասարակական նախաճաշ կամ հասարակական ճաշ պատրաստել, վորպեսզի ձեր մայրիքին ազատեք կաթսաներից, պղինձներից ե սամավարներից, իսկ դուք ինքներդ միասնաբար աշխատանքի տնցնեք ե ճաշ պատրաստեք վոչ թե մի ընտանիքի, այլ ամբողջ բակի համար:

Դուք մի ուրիշ խնդիր ես ունեք — ոգնել դպրոցում տաք նախաճաշեր պատրաստելու գործին: Մենք պետք ե պայքարենք բոլոր զբարոցականների առողջության համար:

Ահա ձեզ մի քննություն ձեր կոլլեկտիվի կազմակերպվածության ե միահամուռ աշխատելու ընդունակության. փորձեցեք դպրոցում տաք նախաճաշեր սարքել, փորձեցեք հետամուտ լինել դրան: Յեվ այն ել այնպես սարքել, վոր ամեն մեկը կարողանա նախաճաշից ոգավել, վորպեսզի դպրոցականներից վոչ մեկը, շնորհիվ չքավորության կամ նեղ դրության, առանց նախաճաշի չմնա:

Իսկ չեքք դուք այդ գործերը կկատարեք, ձեռք զարկեցեք ավելի բարդ գործերի, որինալ՝ հերթապահություն սարքեցեք ջրհորի կամ տաշտակի մոտ, վորտեղից ջուր են վերցնում. հերթապահություն սահմանեցեք բակում. հետամուտ չեղեք, վորպեսզի բակում մաքուր լինի, իսկ ընակարաններում մաքուր ոգ լինի: Ձեռք զարկեցեք յերեխաների դրությունը լավացնելուն, ձեզ վրա վերցրեք տղաների համար մահճակալներ շինելու ե այդ մահճակալները նրանց ընակարաններում դնելու, բակում յերեխաների անկյուն կահավորելու խնդիրը: Յեվ դուք կտեսնեք, վոր հանուն կուլտուրայի մղված պայքարում ձեր առաջ կծառանան շատ խնդիրներ, վոր դուք ինքներդ ձեր ուժերով կարող եյիք լուծել: Ամբողջ խնդիրն այն ե, վոր դուք միասնաբար ե սիրով աշխատեք:

Նազմեցեմ աշխատանքի պլան

Պատանի պիտոներների կոլլեկտիվի խորհուրդը, լսելով այս բոլոր խորհուրդները, վորոշեց հրավիրել տղաների ընդհանուր ժողով, մասնակից անելով հոկտեմբերի լիններին ե ծնողներին: Ժողովում լսեցին հասարակական կազմակերպությունների բոլոր ցանկությունները ե աշխատանքի պլան մշակեցին այդ ասպարիդում առաջիկա ժամանակաշրջանի համար:

Պլանը մշակեցին այսպես. նեցին ընդհանուր խնդիրներ ամբողջ կոլլեկտիվի համար — կոլլեկտիվին կից կազմակերպել արհեստանոց,

ուր կարող ելին աշխատել վոչ միայն պիտներները, այլ և չկադմակերպած տղաները. այդ արհեստանոցի շխարարության մասնակից դարձնել հմուտ մարդկանց՝ գործարանի բանվորներին, վարպետներին և տեխնիկներին:

Յերկրորդ աշխատանքն է՝ դպրոցում տաք նախաճաշեր պատրաստելը:

Յերկրորդ աշխատանքն է՝ ցուցահանդես կազմակերպել տնային տնտեսության շուրջը:

Չորրորդ աշխատանքը՝ ցուցահանդեսի պատիվ «Կրասին» և «Մալիզին» ստուցահատներին:

Ապա քննության առան գործեր նաև առանձին ողակների համար կամ ողակների առաջադրութունները այս ընդհանուր կոլլեկտիվային աշխատանքները կատարելու համար:

Ահսեցին միաժամանակ ի պատիվ «Կրասինի» ստեղծող ցուցահանդեսից և դպրոցում տաք նախաճաշի համար մղվող պալքարից: Արհեստանոց վորոշեցին պարքել ամբողջ տարվա ընթացքում, շարունակ ալգպիսին լավացնելով, իսկ տնային տնտեսության ցուցահանդեսը ըստ հնարավորին դարձնել մշտական, վորպեսզի դրանով ցույց տրվեն վոչ միայն յեղած նվաճումները, այլ և լավացումները:

Պատանի պիտներների ավագ ողակներին հանձնարարված էր զբաղվել այդ գործի առավելագույն կազմակերպական կողմով և կըրտսեր տղաներին ակտիվ աշխատանքի մասնակից անելով:

Շատ կարևոր մոմենտ է, թե ինչպես պետք է բաշխել իրար մեջ աշխատանքը, վորպեսզի ամեն մեկին աշխատանք հասնի, վորպեսզի յուրաքանչյուրն իր մասի համար պատասխանատու լինի բոլորի առաջ, վորպեսզի ավելի ուժեղն ողի թուլին: Այն ժամանակ քո վրա վերցրած գործի հասարակական հետևանքներն ահագին նշանակութուն կունենան:

Բացի այդ ավագ տղաները միանում են խմբակների մեջ, վորպեսզի աշխատեն պիտելիքներ ստանալու վրա՝ ելեկտրոտեխնիկայից, ռադիոյից, քիմիայից և ավիոգործից: Հենց այդ խմբակներում էլ նրանք ստանում են այս կամ այն վարպետութունը:

Այսպես էր մշակվում աշխատանքի շուրջը լեղած պարագմունքները պլանը, վորը իբրև մի բաղկացուցիչ մաս մտնում է կոլլեկտիվի ընդհանուր պլանի կամ ողակի պլանի մեջ:

Այս դեպքում ևս դարձյալ պետք է սկսել հենց տղաների պահանջներից, վորի մասին կխոսվի ստորև:

Մենք տեսնում ենք, այսպիսով, թե ինչպես է ծագում պլանը իբրև կոլլեկտիվի միասնական աշխատանքի հետևանք հասարակական կազմակերպությունների հետ: Հազարանգամ իրավացի է Ն. Կ. Կրուպսկայան, յիբր զրոււմ է՝

«Վորպեսզի ճիշտ կազմվի դպրոցի (գործարանում) ծրագիրը, անհրաժեշտ է ամենից առաջ գիմել ալն գործարանի բանվորներին, ուր կազմակերպվում է դպրոց, և նրանց հետ միասին քննել դպրոցի ծրագիրը»*):

Գլխավորը ձեռնակված գործը լավ ճախարհածելն է

Յերբ մենք կատարում ենք նույնիսկ ամենափոքր գործ, որինակ՝ պատրաստում ենք սերմերի կամ մեխերի արկղ, մեր առաջ ծագում են աշխատանքային պրոցեսսի բոլոր բարդությունները: Իսկապես վոր՝ լճնչպես շինել այդ արկղը:

Սերմերի համար կարելի չե շինել թեթև և վոչ աչքաքան մեծ արկղ, նախած աչն սերմերի քանակին, վոր պետք է պահել. մեխերի համար պետք է ավելի ամուր արկղ: Փորձված վարպետը մեխերի համար շինվող արկղում կնշի բաժիններ՝ մեծ մեխերի (10 սմ), մանր և պատասախ մեխերի համար: Վատ է, չերբ տարբեր մեծություն մեխեր իրար հետ խառնվում են. այն ժամանակ պետք չեղած մեխերը դժվար կլինի գտնել, բացի այդ, մեխերն ել հանելիս կարելի չե ձեռքը ծակել:

Իսկ լճնչպես պետք է արկղ պատրաստեն պիոներներն իրենց արհեստանոցում:

Աշխատանքի ձևից, գործին մտեցնալուց է կախված, թե ինչ կսովորեն սղաններն արհեստանոցում:

Յերկու տղա յեն գալիս: Կովարը նրանց ասում է. «Պատրաստեցեք մի արկղ մեխերի համար»:

— Մեխերի համար... Այս բոպելիս: Սղոցն առ, չես կպահեմ: Տախտակի մի կտորը սղոցված է:

— Իսկ լճնչպես շինենք արկղի հատակը, — հարցնում է նրանցից մեկը:

— Վերցրու տախտակի ամբողջ լայնքովը, հետո կհավաքենք: Կարևոր գործի համար հո չի, մեխերի համար է: Մի կերպ կկաշի, և բավական է:

Պարզ է, վոր աշխատանքի այսպիսի ձևով մի աչնպիսի արկղ դուրս կգա, ուր չեղած բոլոր մեխերը մի կույտ կկազմեն: Որինակ՝ բոլորը գիտեն, վոր կուլիկտիվում փոքր մեխեր կան, բայց լճնչպես աղ մեխերը հանել արկղից: Դրա համար հարկավոր է նախ արկղից հանել բոլոր մեծ մեխերը, ապա ավելի մանրները, և մեկ ել տեսնես՝ միայն աղ բոլորի տակը մեկ հարկավոր միքանի մեխեր են ընկած: Վերջան ավելորդ աշխատանք է հարկավոր լինում կատարել մեխերը փնտռե-

*) Н. К. Крупская «Школа II ст. на Бондюжском заводе». «Народное просвещение», 1919.

իս շնորհիվ նրա, վոր արկղը շինելիս այս բոլորը հաւաքի չի առնված, արկղը մի կերպ շինած է:

Ինչ կսովորեն տղաները, չերբ արկղը շինում են այնպես, ինչպես այստեղ նկարագրված է:

Կսովորեն աշխատանքին մոտենալ առանց մտածելու, առանց հաշիվ անելու, «յա ըստի»։ Իսկ չեթե նրանք արհեստանոցում ձեռք բերած այդ ունակութունները փոխադրեն նաև ուրիշ գործերի վրա: Յեթե նրանք հետագայում պրոֆեսսիոնալ աշխատանքի ժամանակ ևս նույնպես առանց մտածելու վարվեն, ինչպես այստեղ արկղի հետ: Իհարկե, այդպիսի պիտոներները դուրս կգան կլանքին, աշխատանքային գործունեություն չհարմարված մարդիկ:

Ահա թե ինչու, չեթե մենք պետք է մեխերի համարարկը պատրաստենք, այդ աշխատանքը տվող կովարը կամ ղեկավարը պետք է պիտոներների առջ ուղղակի հարց դնի՝ իսկ ի՞նչպես էք դուք, տղաներ, մտածում այդ արկղն ավելի լավ չի՞նել:

— Ապա փորձեցեք նկարել, թե ինչպես ձեզ մոտ արկղում կտեղավորվեն մեխերը, և իդեպ չափեցեք, թե կտեղավորվեն արդյոք մեր մեծ մեխերը ձեր արկղում:

— Բայց մենք նկարել չենք իմանում, — կասի պիտոներներից մեկը:

— Մենք լավ չենք չափում, կասի մյուսը:

— Ապա յեկեք միասին սովորենք, — կասի նրանց կովարը: Կվերցնի մատիտն ու թուղթը, ցույց կառ, թե ինչպես պետք է բռնել, նշել, ինչպես պետք է մեխերը չափել, ինչպես պետք է նկարում իրեն պատկերացնել յենթադրած արկղը, և կխնդրի պիտոներներին, վոր նրանք այդ անեն:

Տղաները սիրում են նկարել և սիրում են վարպետություն, և չկա այնպիսի պիտոներ, վորը ասեր՝ «Յես չեմ ուզում չափել» կամ «Յես աչքաչափով կշինեմ, և իմա լավ դուրս կգա»:

Յեմ հենց այստեղ ակմրում կամ արհեստանոցում 10 բոպիլից հետո և գուցե կես ժամից հետո, պատրաստ կլինի պիտոներների ձեռքով կատարված արկղի առաջին նկարը:

Այդ շատ կարևոր է, վորովհետև նկարն ու արկղի արտադրություն ձևի քննությունն են, վոր հենց սովորեցնում են աշխատանքին ճիշտ մոտենալ:

Կարլ Մարքսը, վորին պիտոներները ճանաչում են համաձայն նրա մասին պատմածի, և վորի անվանը չուրաքանչյուր պիտոներ վերաբերվում է ահագին հարգանքով, գրում էր.

«Մեղուն իր բջիջների արտադրություն չեղանակով լավագույն ճարտարագետներին իր ջիւրը կդնի: Բայց լավագույն սեղովի և ամենավատ ճարտարագետի միջև այն տարբերությունը կա, վոր ճարտարա-

պետը նախքան իր բջիջը բնականում շինելը, այդպիսին կշինի իր գլխում»:

Յուրաքանչյուր պիոներ նույնպես պետք է սովորի շինել իր գբը՝ խում այն արկղը կամ յուրաքանչյուր ուրիշ առարկայի արտադրութեան յեղանակը և ապա միայն՝ այդպիսին շինի բնականում:

Բայց վատ կլինի, յեթե ազանները, նկարելով արկղը, սկսեն ազդպիսին շինել, առանց խորհրդակցելու ուրիշների հետ այն մասին, թե նկարը ճիշտ է կատարված թե սխալ, առանց նախապես մտածելու, թե ինչպես պետք է գործին մտանալ: Թե կովարը և թե ընկերները, հավանական է, միքանի դիտողութուններ կանեն, որինակ՝ մեծ մեխերը ձեր արկղի մեջ կտեղավորվեն, բայց ահա փոքր մեխերի համար պետք է ավելի փոքր բաժանմունք շինել. իսկ վորեւ մեկն էլ կառի:

«Յեւ մի պատկերի վրա տեսել եմ ամերիկական մի հրաշալի մեխերի արկղ: Այդ արկղի մեջտեղը մի կոթ է հարմարեցված, այնպես վոր շատ հեշտ է կոթից բռնել և արկղը վորեւ տեղ փոխադրել: Կարելի է մի ձեռքը վերցնել արկղը, իսկ մյուս ձեռքին էլ մի ուրիշ բան: Իսկ չեթե այդպիսի կոթ չլինվի, ապա պետք կլինի արկղը վերցնել յերկու ձեռքերով կամ արկղը թևի տակը դնել: Այդ անհարմար է»:

Առարկայի արտադրութեան ձևի այդպիսի քննությունը այն հետևանքը կունենա, վոր տղաները կսովորեն միասնաբար մտածել, միասնաբար փնտսել մշակման լավագույն յեղանակներ:

ԽՈՑ, ԵՅՈՒՔ ԵՎ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ ԵՆ ԱՊԱԽԱՆՉՎՈՒՄ

Կատարված է արկղի հաշիվը, կատարված է արկղի նկարը, և տղաներն ուղում են գործի անցնել: Յեւ ահա ծագում են նոր հարցեր՝ թիչ տախտակներ ավելի լավ է դրա համար վերցնել՝ հաստ թե բարակ, կոտորածի թե անկոտոր, ճեղքրտված թե առանց ճեղք, թիչպիսի մեխերով փակցնել արկղը, վորպեսզի լավ կպչի:

Ուրեմն պետք է կարողանալ նաև համապատասխան նյութ գտնել, այսինքն ուշադրութուն դարձնել նյութի տեխնոլոգիայի վրա: Շատ ճիշտ վարված կլինեն պիոներները արհեստանոցում, չեթե նրանք ժամանակի ընթացքում նույնիսկ մի հավաքածու կազմեն փայտի այն տեսակների, վոր նրանք գործածում են, և այդ դեռ քիչ է, հավաքածու անպետք համարված նյութի, լավ նյութի, և մակագրութուններով ինչպես հարկն է ցույց տան, թե ինչի համար կարող է պետք գալ տվյալ նյութը, վորոնք են նրա տեխնոլոգիական առանձնահատկութունները:

Պիոներներն ընտրել են նյութը և պատրաստ են աշխատանքի անցնելու: Նրանց հարկավոր են համապատասխան գործիքներ՝ սղոց և մուրճ: Սղոցի և մուրճի միջոցով կարելի չէ տախտակները կտրել և

արեղ շինել մեխերով: Շատ ակումբներում պիտներները սղոցելու ձեռք դարձած յեղի են և կարծես թե համարյա բոլորը սղոցել գիտեն:

Բայց արի տես, վոր չերբ ուշադրութեամբ հետեում ես նրանց աշխատանքին, ապա տեսնում ես, վոր պիտներները սղոցել գիտեն, բայց այստեղ մի բան պակաս եւ Որինակ՝ սկսում ես սղոցել, իսկ տախտակը ձեռքիդ տակից դուրս ե գալիս, պետք ե ընկերոջը խնդրել, վոր տախտակը բռնի, իսկ սղոցողն ել պետք ե ծունկը դնի կամ մարմնով ընկնի տախտակի վրա և ապա սղոցի:

Ճիշտ ե արդոք աշխատանքի աչպիսի յեղանակը: Վոչ, ճիշտ չէ: Քնդիրն այն ե, վոր մարդ սովորի սղոցել և աշխատել առանց չափից դուրս լարվածութեան, ապա թե վոչ աշխատանքից տուղջութեան համար ստացվում ե փնաս և վոչ թե ոգուտ: Իսկ կարելի՞ յեարդոք այնպիսի ծանր գործիքով, ինչպիսին սղոցն ե, սղոցել առանց ուժերը չափից դուրս լարելու: Կարելի չէ, դրա համար անհրաժեշտ ե սովորել աշխատանքի ճիշտ շարժումների և դիրքի, պետք ե կարենալ սղոցն ամբացնել, տախտակն ամբացնել, վոր չշարժվի: Յիմ այդ կարելի չէ տեսնել ամենահասարակ միջոցներով:

Կրկնաբար կամ դեկավարն այդ թեմայի շուրջը կարող եր գրույց անցկացնել տղաների հետ աշխատանքի շարժումների և աշխատանքի ճիշտ գիրքերի մասին:

Այսպես, ուրեմն, հարկավոր ե տիրապիտել նաեւ գործիքներին: Քո վերաբերմունքը դեպի գործիքը, քո վարմունքը նրա հետ, քո խնամքը — այս բոլորը ցույց են տալիս, թե լավ աշխատող ես դու թե վատ: Մենք պետք ե սովորենք աշխատանքի կուտուրականութեան նուսիսկ այդ տեսակետից: Պիտներական արհեստանոցի խնդիրն ե այդպիսի կուտուրականութեան ունակութիւններ տալը:

Սկսած գործը մինչեւ վերջը հասցրու

Նոր ելին տղաներն աշխատանքի անցել, չերբ հանկարծ բակը ձառով մի բեռնակիր ավտոմոբիլ և դողալով կանգնեց. բռնզինի գողորշիները ամպը բարձրացավ մինչեւ արհեստանոցի պատուհանների ապակիները: Ի՞նչ ե պատահել:

Տղաների կեսն իր աշխատանքը թողեց և դուրս վազեց ավտոմոբիլին նախու:

Կրկնաբար նախում ե աշխատանքի սեղաններին, դադգլահի, հատակին: Սեղանների վրա փնացել ե չվերջացրած աշխատանքը և հատակին տաշեղն ու նյութի կտորտանքը: Ամեն ինչ լքված, ամեն ինչ քաշ ե գալիս, ամեն ինչ կանգնել և ինչպես ե բակում բեռնակիր ավտոմոբիլը:

Իսկ չերբ տղաները մի լավ դիտեցին կոտորված ավտոմոբիլը և քակից վերադարձան, եւ վոչվոք չեր ուզում արկղի վրա կատարվող աշխատանքը շարունակել: Բոլորը խոսում էին ավտոմոբիլի մասին, Շեւտ կնորոգեն արգլոք: Բենզինը հերիք կանի: Արդյոք զժվար չե՞ մագնիսո նորոգելը: Մի կերպ գործիքները հավաքեցին, ժողովեցին փայտի կտորներն ու մեխերը, նեռեցին պահարանը և վորոշեցին մյուս անգամ վերջացնել:

Ճիշտ և արդյոք նման մոտեցումը աշխատանքին:

Վեչ, ճիշտ չե: Ձի կարելի ալդպես թողնել այն գործը, վոր սկսել ես: Պետք և կարենալ վերցրած գործը մինչև վերջը հասցնել: Պետք և սովորել կազմակերպվածություն ամեն մի ամենափոքր գործում:

Հաւովի առեք ձեռ աշխատանքը

Ահա վերջապես արկղը պատրաստ ե: Պիտներները հպարտութեամբ ցույց են տալիս այն ընկերներին: Իհարկե կհպարտանան, ամեն ինչ դուրս ե յեկել՝ ինչպես նախատաժված եր: Միայն մի փոքր թերութեան՝ անկուսներից մեկը մի փոքր շեղ ե: Ձի հաջողվել հավասար և ճիշտ սղոցել տախտակը: Դուրս ե գալիս, վոր դեռ չերկար պետք և սովորել սղոցելը:

Բոլորը զննեցին արկղը:

— Այ մեխերը լավ են խփած,—ասաց պիտներներից մեկը:

— Պատերը նույնպես լավ են շինած, և կոթն ել հարմար ե,—ավելացրեց մյուսը:

— Գլխավորն այն ե,—ասաց կովւարը,—վոր գործը մինչև վերջն ե հասցրած: Այդ լավ ե: Սակայն մատնանիշ անենք, վոր սղոցելը մեղ չի հաջողվում: Ահա մեր աշխատանքի որազրում հենց կգրենք, թե ինչն և մեղ հաջողվել և ինչը՝ վոչ, Գրի առնենք, թե ինչ եր մտածված և ինչ և կատարված: Յեկիք սովորենք և ուղղենք մեր աշխատանքը:

Յեվ նորից մենք կարող ենք կրկնել. ինչպես պիտներները կսովորեն աշխատել արհեստանոցում, ալնպես ել աշխատանքի կկաշեն թէ դարոցում և թե իրենց հետագա կյանքում, մինչև վոր արտադրութեան դաժան որենքը նրանց չի վերապատրաստի:

Պետք և մշակել աշխատանքի մեջ գիտակցականութուն և կազմակերպվածութուն ամենավաղ տարիներից: Տղաները շատ են հարգում կազմակերպված մարդուն, նրանք ցանկանում են կազմակերպված լինել, նրանց միայն ոգնել պետք և դրանում, իսկ ոգնել կարելի չե ամենափոքր աշխատանքի ժամանակ, ամեն որ, ամեն մի գործում: Պաշար հանուն աշխատանքի գիտական կազմակերպութեան (HOT)՝ ահա թե ինչը պիտի լինի պիտներական կոլլեկտիվի աշխատանքային գործունեութեան կարևոր լոգունգներին:

Յեւ լա՛ւ մենք տեսնում ենք, վոր առաջին հայացքից ամենադա-
տարկ բանը թվացող գործը հենց իրականում էլ, որինակ, պարզ մե-
խերի կամ սերմերի արկղի պատրաստումը, տղաներն շատ բան
կարող եւ սովորեցնել: Կամ տղաները կսովորեն աշխատել առանց պլա-
նի, հնախամտածված ձևով, անկազմակերպ, մշակման մնաստկար չե-
ղանակներով, և տղաներին հետաքրքիր չի լինի աշխատելը, նրանք
այդ աշխատանքից կփախչեն, կամ կլինի մի ուրիշ բան՝ ամեն մի աշ-
խատանք կուլտուրականություն, գիտակցականություն, կսովորեցնի
աշխատելիս. կսովորեցնի աշխատանքը լավ կանխամտածված կատարել,
հաշվի առնել ուժերն ու միջոցները, միասնաբար, կոլլեկտիվ աշխա-
տել, կպատվաստի ուրիշի կարծիքը լսելու և իր նախաձեռնությունն ու
կառուցողական ունակությունը զարգացնելու ընդունակություն:

Հենց դրա համար էլ մենք ասում ենք, վոր աշխատանքի կառու-
ցումը պիտեւրական կազմակերպւոյան մեջ թե պիտենրներ և թե՛ չկազ-
մակերպված չերեսաների առաջ ահագին պատասխանատւություն ներ-
կայացնող մի գործ է:

ԽճԷ պեճ և իմանա պիտենրն աշխատանքի ասպարիզում

Ուրեմն ի՛նչ աշխատանք ենք առաջարկում աշխատանքի ասպա-
րիզում, աշխատանքային գործունեւության ի՛նչ ծրագրի ենք առա-
ջագրում:

Ժողովրդական տնտեսության զարգացման այժմյան պայման-
ներում միանգամայն անհրաժեշտ և, վոր տղաներից յուրաքանչյուրը
տիրապետի փայտի, մետաղի, գործվածքի և թղթի մշակման գոնե
տարրական չեղանակներին, անհրաժեշտ և ծանոթանալ թեկուզ տար-
բական գիտելիքներին ելեկտրականությունից, քիմիայից, ավիոգոր-
ծից և ռադիոյից:

Բայց ճիշտ չի լինի կարծել, թե պիտենրկազմակերպության,
կոլլեկտիվի, ակումբի մեջ կարելի չե տղաներին մոտենալ նույն ծրա-
գրով, ինչ վոր պարզում: Յեւ չե՛ր մենք խոսում ենք աշխատանքի
կառուցման մասին կոլլեկտիվում կամ ակումբում, յերբ խոսում ենք
աշխատանքի մեթոդիկայի մասին, ապա մենք չենք յենթադրում աշ-
խատանքի վարժեցնելու ծրագրի և չեղանակների ձանձրալի և տաղտ-
կոցնող իրադրոծում ինչ գնով ել ուզում ե լինի, հակառակ պատանի
պիտենրների հետաքրքրության: Բոլորովին վրջ:

Մենք համոզված ենք, վոր յուրաքանչյուր պիտենր, ՔՄՀՄ-ի յու-
րաքանչյուր փոքրահասակ ցանկանում և վարժվել աշխատանքի և
տեխնիկայի: Յեւ յուրաքանչյուր կոլվար ու ուսուցիչ պետք և փոր-
ձեն դրան ոգնել, հենվելով յերեսանքի հետաքրքրւոյան վրա: Առաջին
խնդիրն է՝ հայտնաբերել յերեսայական ալդ հետաքրքրությունը և

աշխատել վոչ թե յերեսաներին ընդդեմ, այլ նրանց ոգնելով, նրանց հետ միատեղ:

Ահա թե ինչպես է ասված այդ մասին Համկոմկուսի Կենտրոնի կազմակերպչի բանաձևում՝ «...ոգտագործելով տղաների հետաքրքրությունը դեպի աշխատանքը, անհրաժեշտ է նրանց սովորեցնել համայնական աշխատանքի, նրանց մեջ աշխատանքը կազմակերպելու և պլանաչափ կերպով աշխատելու կարողությունը դաստիարակել (նախապես հաշիվներ և դժանկարներ պատրաստելը, խնամուս վերաբերմունք դեպի գործիքները, նյութերը և այլն). այդ աշխատանքը պետք է լայն կերպով կիրառվի ամեն տեսակ խմբակներ զարգացնելու գծով, ինչպիսիք են՝ պատանի տեխնիկների, ռադիո-սերողների, քիմիկոսների, էլեկտրոտեխնիկների, ֆուսատուների դեմ կավոլ ջոկատներին խմբակներ և այլն»:

Յերեսաներից վորեւ մեկը մտածել է իր համար խաղալիք շինել: Լավ է այդ թե վատ:

Շատ լավ է: Թող յերեսաները խաղալիք շինեն, բայց լերը նրանք այդ անում են, կարեւոր է, վոր կովարը հետևի նրանց աշխատանքի ճիշտ կազմակերպմանը:

Տղաներից վորեւ մեկը կվազի և կասի, թե տեսել է նոր տեսակի ողապարիկ, վորը բարձր է թուշում և ճոճում է, իսկ բացի այդ, յեթե այդ ողապարիկին ներքևից նայես, շատ գեղեցիկ է, վորովհետև բազմագույն է:

— Լավ կլիներ, — կասի վազելով յեկածը, — ակմբում այդպիսի մի ողապարիկ շինել, բայց ամսոս վոր մարդ չկա, վոչվոք չի ոգնի:

Ողակավարի և պատանի պիոներների ողակի գործն է արդեն մտածել, թե արժե արդյոք և ինչպես այդպիսի աշխատանքի կաշել:

— Յեկեք միասին մտածենք, թե ինչպես այդպիսի ողապարիկ շինենք: Յեթե մենք միասնաբար պլան կազմենք և այդ պլանը կյանքի մեջ կիրառենք, յեթե մենք հետամուտ լինենք, վոր մեր ողապարիկը թուշի և նրանց ներքևից նայելը գեղեցիկ լինի, վորովհետև նա բազմագույն է, ապա մենք մեծ կարևորություն ունեցող գործ կատարած կլինենք: Մենք տղաներին ցույց կտանք, թե ինչպես կարող է բավարարվել նրանց տեխնիկական հետաքրքրությունը, ինչպես կարելի չե, յեղնելով յերեսաների հետաքրքրությունից, աշխատել և տեխնիկայի վարժվել:

Մեզնից յուրաքանչյուրը գիտի, թե ինչպես տղաները, մանապեսդ վոքրահասակները, ցանկանում են իրենց համար ռադիո-ընդունիչ կամ շարժիչի մոդել, գործող շոգեմեքենա, թուշող ավիո-մոդել շինել: Պետք է անպայման դրան ոգնել:

ՊԵՏ Ե ԱԿՏԵԼ ԻՆՏԵ ՔՂԱՏՆԵՐԻ ԱՅԻՆԱՏՆԵՐԻՅ

Գալիս ե պատանիներից մեկը տեխնիկական կայանը և բերում է իր կոնսերվի տուփից շինած վառարանը: Վառարանը շինված է վառարանով, ծածկված է թիթեղյա պատյանով, վորը ծակեր ունի, վորպեսզի տաքությունը նրանց միջից անցկենա:

Վառարանի կառուցվածքը պարզ է՝ կոնսերվի տուփը պատած է ալբեստի (կտավաքարի) շերտով, իսկ ալբեստի վրա փաթաթված է մեծ զիմացկունութուն ունեցող յերկաթալար:

Վառարանից մի փող է գալիս լերկճիղով: Յերբ լերկճիղը մտնում էս շտեպսեի մեջ, վառարանն այնքան է տաքանում, վոր ձեռք մոտիկ տանել չի կարելի:

Յեվ ամբողջ վառարանը փոքրիկ և տնայես պարզ ու սիրուն է շինված, վոր ուղղակի զարմանում էս:

Իսկ վառարան շինողը 12 տարեկան պատանի յե:

Խնչպես է նա կարողացել այդպիսի աշխատանք կատարել, չե վոր զպրոցում այդ չին սովորեցրել: Դուրս է գալիս, վոր նա զանազան գրքեր է կարդացել: Հայրն էլ, վոր ելեկտրական կայարանի բանվոր է, ոգնել է խորհուրդներով:

Ահա և ամբողջ ղեկավարութունը:

Իսկ վորքան այդպիսի տղաներ կան, վորոնք զանազան ավելցուկ նյութերից գործիքներ և մողեկներ են սարքում: Դրա վրա տքնում են իրենց տանը, հավաքում են ամեն մի պտուտակ, մեխ, յերկաթալարի կտորներ: Հարցուփորձ են անում ունուցչին զպրոցում, խորհրդակցում են իրենց ընկերների հետ, վորոնք նույնպիսի պատանի տեխնիկներ են: Աշխատում են շատ անգամ ամենավատ պայմաններում ամենապրիմիտիվ գործիքներով՝ սղոցի կտոր, գրչահատ, ինքնագործ պտուտակիչ, գչիք (բուրդու):

Իսկ ինչո՞ւ կոլվարը չպետք է այն պատանու հորը մասնակից անի վոչ միայն իր վորդուն, այլ և մյուս յերեխաներին ոգնելու գործին: Ինչո՞ւ չկադմակերպել նաև մյուս տղաներին, չոգնել նրանց արտադրության զանազան ավելցուկներ ձեռք բերելու մեջ: Կարելի յե գտնել արտադրության մեջ մի փորձված մարդ, վոր թեկուզ միքանի պարպմունք անցկացնի տղաների հետ:

Կամ ահա էս միքանի որինակ:

Տղաները պատրաստել են կալիգրիոսկոպ՝ մի լապտեր, վորի միջոցով կարելի յե գրքից նկարներ ցույց տալ: Նկարներ են ցույց տալիս տանը իրենց բնակարանում: Այդ մասին իմանում են հարևանները: Հավաքվում է մի ամբողջ լսարան նայելու վառարանի պատին, վորը ծառաւում է իրրե եկրան, ցույց տրվող բաց նամակներ և գունափոք

նկառնելու Այդպիսով աննկատելի կերպով կազմակերպվում է մի յուրատեսակ տնային ակումբ,

Միւս տղաները խնդրում են այդ հետաքրքիր խաղալիքը ցույց տալ նաև իրենց տներում: Լապտերը ճանապարհորդում է մի տնից մյուսը, և վոր հետաքրքիրն է, տղաները պիտենքներ են զանազան կողբկտիվներում, և նրանց այդ աշխատանքի մասին գիտեն միայն մոտիկ ընկերները: Իսկ կողբկտիվն ամբողջութեամբ դրա հետ կարծես զործ չունի: Այդ հետաքրքիր աշխատանքն անց է կենում ընթացիկ պիտենքական կյանքի կողքին:

Բայց չէ՞ վոր կարող էր նաև ուրիշ կերպ լինել. տղաներին կարելի չեր ոչնեկ կազմակերպվելու այդ աշխատանքի շուրջը կողբկտիվի ներսում: Դրա համար պարտադիր չէ, վոր կողբարն իմանա, թե ինչպես պետք է լապտեր շինել: Չէ՞ վոր տղաները, միևնույն է, ինչպես մեր սրինակից յերևում է, կարող էին իրենք գործածութեան համար պետքական առարկա շինել:

Միացրէ՛ք պիտենքներին առանձին գործերի օուրջը:

Կողմարի խնդիրն է՝ միայն գործը կարգի գցել, այդ գործը կապել կողբկտիվային ուրիշ աշխատանքի հետ:

Թող այդ «տակաւն» տեխնիկական խմբակ չլինի. Թող տղաները կողբկտիվ կերպով մեկ մի գործի, մեկ մի ուրիշի կպչեն: Վորհե իր են շինել, կարողացե՛ք այն ուղտագործել և ոգտագործել կարողացե՛ք տղաների կողմից հայտնաբերված հետաքրքրութիւնը զեպի տեխնիկային:

Այժմ լենթադրեցե՛ք, թե դուք հանձն եք առնում տղաներին ոգնել, վոր հայտնաբերեն, թե ով ինչով և հետաքրքրվում, ով ինչ գիտե կատարել:

Խոսեցե՛ք պատանի վարպետների հետ, թե ինչի մեջ են դժգոհութեամբ յունենքի հանդիպում:

Նրանք ձեզ կասեն՝ շինանյութի բանը վատ է: Գործից ավելցած շինանյութն ամեն ինչի համար չի կարելի ոգտագործել, պետք է վորոշ բաներ ել գնել:

Կասեն նաև, թե վոչ ամեն ինչ կարելի չէ ինքնագործ գործիքով շինել: Որինակ՝ հարկավոր է յերկաթյա թիթեղը ծակել, բայց այդ անելու տեղ և գործիք չկա:

Վորհե ընկեր ծակիչ ունի, բայց նրա մոտ ել ամեն անգամ գնալու հնարավորութեան չկա:

Կասեն նաև, վոր պարապելու տեղ չկա: Տունը նեղվածք է, բայցի այդ ծնողներն ել թույլ չեն տալիս կեղտոտել թխթխկացնել: Յե՛ղ հաճախ այնպես է լինում, վոր տղաները պարապում են մեկ մի ըն-

կերոջ, մեկ մյուսի մոտ, հալածւում են 2—3-ական մարդ: Իսկ միա-
ռին աշխատելիս գործիքներն ել են շատանում: Մեկը մի գործիք ունի,
մյուսը մեկ ուրիշ, բացի այդ իրար հետ խորհրդակցել ել կարելի չե:
Ահա հենց կոլվարի խնդիրն է, վոր կազմակերպի կոլլեկտիվում
այդպիսի տղաների հետ աշխատանքային գործ:

Ձի կարելի պատճառ բռնել, թե փող չկա, ղեկավար չկա, ուրեմն
և աշխատանքի և տեխնիկայի շուրջը գործ չի կարելի կատարել:

Փորձը ցույց է տալիս հակառակը: Իրենք տղաներն այդ զրու-
թյունից յեւք են գտնում և լավ տեխնիկական իրեր են պատրաստում,
նույնիսկ չիթե նրանց մեծերը խանդաբուծ են: Իսկ կոլլեկտիվում
տարվող աշխատանքի պայմաններում և կոլվարի աջակցութեամբ կա-
րելի չէ ել ավելի մեծ հետեանքների հասնել:

Իհարկե, միանգամից արհեստանոց կամ տեխնիկական խմբակ չես
կազմակերպի, բայց պետք է սկսել փոքր գործերից, փոքր առաջա-
դրութիւններէ:

Տղաներին սովորեցնել զանգ անցկացնելը ալնքան ել ղժվար և
թանկ չե. ծայրահեղ զիպրում կարելի չե ժամանակավորապես վեր-
ջընել էլեմենտ և զանգ. ղժվար չե ձեռք բերել նաեւ լարերի կտորներ:
Տեւ այդ ամբողջ աշխատանքը կատարելու համար կպահանջվի 3—4
պարապմունք, վորից հետո տղաները կարող են ցրվել և նորից հա-
վաքվել, գուցե և նոր ղեկավարի հետ, վորպեսզի մի վորեե ուրիշ աշ-
խատանք կատարեն: Նույնպես կարող են տղաները կազմակերպվել
միայն նրա համար, վոր սովորեն զողել (паять) կամ վորեե մոդել կամ
գործիք շինելու համար, բայց չի կարելի այդպիսի աշխատանքից
հրաժարվել, սպասելով, թե կկազմակերպվի տեական խմբակ մշտական
ղեկավարով:

Ալնքան ել ղժվար չե կոլլեկտիվում տղաների ուժերով մասսա-
շական աշխատանքի միջանի տեսակներն անցկացնել, որինակ՝ տեխ-
նիկական լերեկո, ուր փորձեր են ցույց տրվում, կամ տեխնիկական
խաղ—այդպիսի լերեկոն հնարավորութիւն կտա հայտնաբերել տեխ-
նիկայով հետաքրքրվող տղաներին, ավելի խորացված աշխատանքի
սկիզբ կծառայի:

Ս. Ե. Խառնակով և Ե. Ե. Խառնակովի մասին

Ուստի, չիրը մենք տալիս ենք աշխատանքի ծրագիր կոլլեկտիվի
համար և թվում ենք աշխատանքային գործեր ամբողջ կոլլեկտիվի և
բոտ հասակի կազմված ողակների համար, ապա մենք հենց յենթա-
դրում ենք, վոր տղաները կկարողանան ալնտեղ ցույց տրված բաները
կատարել՝ արկղ կամ խաղալիք, կամ մոդել, կամ ծառ տնկել: Բայց
բանն այդ չե միայն: Բանն ալն է, վոր սովորեցն ամեն անգամ այդ

աշխատանքը կատարել ուրախ, միասնաբար, ինչպես հարկն է, ընկերների հետ միասին միաժամանակ ստանալով անհրաժեշտ ունակութիւնները: Յեւ մենք խորհուրդ ենք տալիս, վոր ամեն մի կողմեկալի անաջին տարին չերեխաներին հարցնի, թե ով ինչ կուզեր սովորել, սակայն աղաներից չուրաքանչյուրի առաջ խնդիր դնի, վոր նա սովորի լավ կատարել մի վորեւէ բան:

Պետք է միշտ նկատի ունենալ, վոր աշխատանքի տարրերով պետք է ներծծված լինի չուրաքանչյուր աշխատանք կողմեկալիւում, մեր գրքում այդպիսին թված լինի թե չլինի: Ահա թե ինչու այս բոլոր ցուցմունքները վերաբերում են կողմեկալի և ողակի գործերի նաեւ մյուս բաժիններին նույնպէս, ինչպէս նոր սխտեմով աշխատելու վերաբերյալ վերեն ասված ամեն ինչ վերաբերում է նաեւ աշխատանքի և տեխնիկայի գործերին:

Գ Լ ՈՒՆ 2-ՐԴ

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՅԵՎ ՏԵԽՆԻԿԱՅԻ ԾՐԱԳԻՐ

ԱՄԲՈՂՋ ԿՈՂԼԵԿՏԻՎԻՆ

1. Կազմակերպեցե՛ք արհեստանոց կամ աշխատանքի ունեյալ: Ծայրահեղ դեպքում հարկավոր է գոնե աշխատանքի անկլուն կազմակերպել ընդհանուր սենյակում: Առանց այդպիսի տարրական կահավորման չի կարելի կառուցել աշխատանքի և տեխնիկայի գործը: Հարկավոր է ձեռք բերել տախտակներից կամ հին արկղներից շինված մի դադգլահ, միքանի դարակ, գործիքների համար մի պահարան շինել: Սկսելով փոքրից հարկավոր է շարունակ լավացնել իր արհեստանոցը:

Այդ աշխատանքը յերկարատե և: Զի կարելի կարծել, թե անաջին ուր կհաջողվի հավաքել և դասավորել գործիքները, շինանյութ պատրաստել, կազմակերպել աշխատանքի տեղեր և պայմանավորվել աշխատանքի չեղանակների մասին:

Ընդհակառակը, պատանի պիոներների չուրաքանչյուր կողմեկալի գիտե, թե ինչքան դժվար է լինում արհեստանոցի սարքավորումն ավարտել: Ընշտ է, մի չերկու մուրճ, միքանի միս, չերբեմն ասեղներ և շարի կտորներ, խարտոց, մամուլ համարյա ամեն մեկին հաջողվում է գտնել, յեթե կողմեկալի մոտիկ է կանգնած արտադրական կազմակերպութեան, արհեստանոցի, գործարանի: Սակայն չէ՛ վոր քիչ է մի չերկու մուրճ ստանալը, հարկավոր է գործիքներ ձարել բոլոր աղաների համար, և հենց այս խնդիրն է, վոր դժվար է:

Ուստի կողմեկալի համար առաջանում է նաեւ արհեստանոցում

աշխատանք կազմակերպելու խնդիրը, այն հ՝ ինչպես սխառմատիկ կերպով բաշխել աշխատանքի ժամանակը, ինչպես աշխատանքի ժամանակ փոխադարձաբար իրար ոգնել, ինչպես գործիքները բաժանել և իրար հետ փոխել, ինչպես ոգտագործել տեղական ավելցուկ և հում նյութը մշակման համար:

Ձի կարելի հանձնարարել ԽՍՀՄ-ի բոլոր ուսուցիչների համար միատեսակ արհեստանոցների կառուցելը: Որինակ՝ Մոսկվայում և Լինինգրադում կոլլեկտիվներն առենից առաջ սարքավորում են փակուղիներով և փայտածշակման արհեստանոցներ: Իսկ ինչպես անել Անգրեկովկասում, Թիֆլիսում, Յերևանում և այլն: Հարկավոր է արդյոք այնպիսի կապի լերկու արհեստանոցների վրա կանգ առնել: Իհարկե մոշ: Որինակ՝ շատ լավ կլինի, ինչի Անխուտկանի տեքստիլ գործարանին կից պիտենրական կոլլեկտիվը կազմակերպի փոքրիկ արհեստանոց ջուհակագործության հետ ծանոթանալու նպատակով: Իսկ յերկաթգծի արտադրական ձեռնարկներին կցված պիտենր կոլլեկտիվները կարող են ունենալ փակուղիներով, փայտածշակման փոքրիկ արհեստանոցներ:

Նշելով, թե արհեստանոցում ինչ պիտի լինի, պատանի պիտենրների կոլլեկտիվը ճիշտ կանի, յեթե մի խորհրդակցություն հրավիրի պրոֆսիոթյան, կինրամնի, կամավոր հասարակական կազմակերպությունների՝ «Տեխմաս», «Ավիաթի», «Յերեսխանի» բարեկամները, թե ինչպես կարելի յեր սարքավորել ընտրած արհեստանոցը. արդյոք մեր ուսուցի աշխատավոր բնակչության մեջ՝ չկան փորձված մարդիկ, փորոնք կարողանային մեզ ոգնել արհեստանոցի սարքավորման մեջ, չկան արդյոք այնպիսիները, փորոնք կարողանային դառնալ տղաների ղեկավարը աշխատանքի և տեխնիկայի վարժեցնելու ասպարիզում:

2. Սարքավորեցեք լուրերը (առորյա ամենահասարակ առարկաների կառուցում և նրանց նորոգումը՝ մանճակալներ (արկղներից), դարակներ, սեղանի, տարուրետի նորոգում և այլն):

3. Սարքավորեցեք ձեր տկումբը (նստարանների նորոգում, տարուրետների նորոգում, ամենահասարակ առարկաների կառուցում, ինչպես փոստարկղն և, հայտարարության տուխտակները և այլն):

4. Պատրասեցեք ամառային և ձմեռային հրապարակային սարքավորում (մանրամասն ցույց և տրված համապատասխան գրականության մեջ):

5. Ձեր ումի չափով ոգնեցեք գրադարանի սարքավորմանը (գրքերի համար ցուցուցիչ դարակների սարքավորում, գրքեր փակցնելը, գրադարանային աշխատողների պատվիրած պլակատները նկարելը և այլն):

Պետք է հանձն առնել զպրոցական գրադարանին ոգնելու հոգսը և հետամուտ լինել, վորպեսզի գրքերը գրադարանում մշտապես նորոգվեն, վորպեսզի գրադարանը հետզհետե ավելի կոկիկ: սիրուն դառնա, վորպեսզի գրքերից ոգովելու կարգը պարզ և հարմար լինի: Գրա համար պիտներեներին հարկավոր է գրադարանի վարչի հետ միասին աշխատել պլակատներ սարքելու վրա, ոգնել գրքերի ցուցահանդես կազմակերպելու (ըստ գրադարանի ղեկավարի ցուցմունքների), ոգնել շարժական գրադարան կազմակերպելու գործին, ավրոմներ, նկարներ կազմելուն և այլն:

6. Պիտներական կոլլեկտիվը կարող է իր վրա վերցնել զպրոցի կրսսեր խմբակներից մեկն ու մեկի շեֆուրյունը Շեֆը պետք է հոգ տանի այն մասին, վոր տղաների գրքերը մաքուր լինեն, վոր ներանք տետրակներ ունենան, վորպեսզի տետրակներն հետ խնամքով վարվեն: Այդ աշխատանքը նույնպես կարող է մշտական լինել ամբողջ ուսումնական տարվա ընթացքում և պահանջում է ջոկել միջանի ընկերներին:

7. Կարող է և խնդիր դրվել, վոր կազմվեն կոլլեկտիվի բոլոր գրքեր և ալգպիտները միշտ կարգին պահվեն:

8. Հետամուտ չեղք, վորպեսզի բոլոր պիտներները լինեն չգտառոտված շորերով, կորպեսզի տղաների բոլոր կոճակներն իրենց տեղը լինեն և այլն:

9. Շեֆուրյուն կազմակերպեցեք մոտակա մանկապարտեզի վրա կամ բնակարանային ընկերության տղաների վրա: Կոլլեկտիվը պետք է իր վրա վերցնի հագուստը նորոգելու և խնամելու հոգսը: Ընտրել ավագ պիտներներից տղաներ, վորոնք համաձայն լինելին հանձն առնելու կրտսեր պիտներների և հոկտեմբերիկների զգեստը կարգին պահելու հոգսը:

10. Կոլլեկտիվը, յերբ կսարքավորի իր արհեստանոցը, իր վրա չե վերցնում յերեխաների մի ուրիշ կոլլեկտիվում (պրոցի, բնակ ընկերության յեկ այլն) աշխատանքի գործը կազմակերպելուն ոգնելու խնդիրը:

Կարելի չե կազմակերպել յուրատեսակ շարժական արհեստանոց (ինչպես ալգ կատարում է շարժական գրադարանը), վորով կարելի չե քալ ուրիշ տղաների մոտ, նրանց հետ միասին աշխատել և նրանց աշխատանքի սենյակը սարքավորել:

11. Կոլլեկտիվ տեխնիկական խմբակը, որինակ՝ ռադիո-խմբակն իրեն նպատակ է դնում նման խմբակներ կազմակերպելու ուրիշ տեղերում: Շեֆուրյուն սահմանել ռադիո-սիրտը յերեխաների մի ուրիշ խմբի վրա յեկ ոգնել նրանց աշխատանքը զարգացնելուն:

12. Կազմակերպեցեք կինո-լերեկույթ՝ յերեխայական գեղարվեստ-

տեղան, գիտական, տեխնիկական կամ ուրիշ նկարներից մեծ քանակութեամբ յերեխաների համար:

13. Պատրաստեցեք եպիգրոսիկոս (անթափանցիկ նկարներ 30-յց տպագրությամբ) ձեր կոլլեկտիվի կամ դպրոցի համար:

14. Պատրաստեցեք տեխնիկական խմբակներում ուսումնական գործիքներ յեվ մոդելներ դպրոցի համար, լուսեղեն լոգոնոց, ելեկտրական քարտեզ:

15. Կազմակերպեցեք վերանորոգչական աշխատանքներ անբում յեվ դպրոցում՝ սպիտակացում, կահ-կարասիքի նորոգում, դարակների կառուցում, ելեկտրական զանգի և ելեկտրական լուսավորութեան նորոգում և անցկացում, զանազան տեսակի սիգնալիզացիայի սարքում:

16. Արհեստանոցներում աշխատող տղաներին հարկավոր և ցույց տալ, թե ինչպես այդ նույն շինանյութը մեխանիկական ձևով մշակվում և արտադրական մասշտաբով: Պետք կլինի կատարել մի շարք արհեստական եփուրսիաներ (նյութի հետագա մշակմամբ հանդերձ)՝ մետաղագործական և փայտամշակման գործարանները:

Տղաները պետք և ծանոթանան նաև այն գործարանի (ձեռնարկութեան, հանքերի) արտադրութեան հետ, վորին կցված և պիտաներկող-լեկտիվը: Ցանկալի չի ծանոթանալ նաև յերկաթուղային կայարանի, շոգենափային նավահանգստի, անրողորմի, ելեկտրական կայարանի հետ:

Երեկուրսիաներ կատարվում են չկազմակերպված յերեխաների հետ միասին:

17. Զանազան տեսակ մակեթների պատրաստւոյունը նույնպես կորոսդ և կոլլեկտիվ աշխատանքի առարկա լինել՝ ա) «Մեր գործարանը», բ) «Ելեկտրոֆիկացիայի յենթարկված գյուղ», գ) «Ցերկաթուղային կայարան», դ) «Շոգեկառք», ե) «Ալտամորի», զ) «Սափանակ» և այլն:

Մոդելները պատրաստվում են ստվարաթղթից, թղթից, ֆաներից, փայտից, յերկաթալարից, թիթեղից և ներկվում են:

18. Հաստատեցեք բամու շաւմիչի գործող մոդել (որինակ՝ վին-դրատոր):

19. Հաստատեցեք մի փոքր ջրաղաց առվի վրա:

20. Կազմակերպեցեք աշխատանք պարիսպը, ցանկապատը, ջրհորը, կամուրջը և այլն ձեր դայնում, գյուղում, դպրոցում, կոլլեկտիվում նորոգելու համար:

21. Անցկացրեք մասնայական տեխնիկական աշխատանք, ամեն կերպ մասնակից դարձնելով չկազմակերպված տղաներին:

1) Տեխնիկական յերեկութներ, 2) փորձերի կամ ինքնագործ գործիքների մոդելների ցուցադրման յերեկոներ, 3) քիմիական փոր-

ձերի յերեկո, 4) զբույցներ տեխնիկական թեմաների շուրջը, ցույց տալով ժուրնալներից կտրված քննարկողի ռոսկոպի-ոպնութիւնը, 5) յերեկոյական ստեղծագործութիւն ցուցահանդես, 6) մրցում, 7) տեխնիկական խաղեր և խնդիրներ պլակատի վրա փակցնելու դասադաս տեսակ շարժովոյ մեքենաներ և գտնել, թե «ինչն ինչով և շարժուում», «ինչի համար և գործածուում»։ կարելի չի նաև ցուցադրել մի շարք տեխնիկական նկարներ և առջարկել անոմանելու, թե ինչ և նկարված, 8) տեխնիկական վիկտորինա (կամ հարց ու պատասխանի յերեկո), — մի շարք հարցեր ռար, վորոնց տղաները պատասխանում են, գրի առնելով պատասխանները բաժանված թերթիկների վրա, 9) ողային խաղագունդ, փոստատարով հանդերձ մեծ ողապարիկ բաց թողնելը դահուկներով և ողապարիկի հետ սահելը և այլն։

Կեսուր ողակի համար

Աւխանանք փայտի վրա

Այն որինակելի աշխատանքները, վոր կարելի չի կատարել ուսուցման առաջին անտիճանի ժամանակ, դրանք են ամենապարզ ձեւով հետեւյալ իրերի պատրաստութիւնը կողկտիւլի, դպրոցի, տնային առուրա գործածութիւն համար, նայած տեղական կարիքներին. 1) փայտեր ծաղիկների համար, 2) կոթեր գործիքների համար, 3) հասարակ սահնակ, 4) փայտ սղոցելու իշտանի, 5) ամենահասարակ կախարան ակմբում, 6) վառքերը սրբելու վանդակ, 7) մեխերի արկղ, 8) զրօնքի արկղ, 9) գործիքների արկղ, 10) թիակի կոթ, 11) մուրճի կոթ, 12) խոհանոցի տախտակ, 13) նստարան՝ մեխերով շինած, 14) խուփ դուլի համար, 15) փոքրիկ դարակ, 16) հասարակ խողալիքներ՝ լապտա, չիփիկ, ամենահասարակ սահնակ և տեխնիկական մոդելներ։

Ողակի բնդհանուր խնդիրն և փայտի վրա աշխատելիս ճիշտակեւ փայտաւեակման նախնական ձեւերին, վորպեսզի սովորեն շինել ակմբի, գպրոցի, ընտանիքի, լաղերի առուրա կյանքի համար անհրաժեշտ վոչ բարդ իրեր, մշակման ամենապարզ ձեւերով, ոգտվելով վոչ բարդ գործիքներով։

Փայտի տեխնիկական մշակման ալղպիտի նախնական ձեւեր են հանդիսանում՝ 1) մասերի հափումը և նրանց վրա նշան անելը ուղղանկյունու և մետրի ոպնութիւն, 2) մասերի սղոցումը պարանավոր և կոթավոր սղոցով, 3) մասերի հարմարեցումը և միացումը մեխերով։

Պործիքներ, վորոնցով պետք և սովորի ճիշտ կերպով ոգտվել կրտսեր ողակը ուսուցման կրտսեր անտիճանի ժամանակ՝ 1) մուրճ, 8) սղոց, 3) դանակ, 4) ունդա, 5) ուրագ, 6) դուր, 7) շաղափ, 2) ողղանկյունի։

— Բնակավայրերը, վորոնց պետք է տիրապետել ուսուցման կրտսեր աստիճանի ժամանակ՝ 1) ամենահասարակ գործիքներ՝ դանակ, դուրեք և ունդա ճախարակելը, 2) մշակվող մասերը ճիշտ չափելը և նշան տնելը, 3) ճիշտ սղոցելը, 4) մեխը ճիշտ խփելը, 5) դանակով ճիշտ տաշելը, 6) տախտակը ունդալով ճիշտ ունդալելը:

Ամբողջ ողակին խնդիր է գրվում — ընդհանուր ուժերով կազմել ամենապարզ հարմարանքները փայտի մշակման համար (տախտակներ «հենակներով», իշտանինների վրա գրված տախտակներ, ինքնագործ դադգյահ):

Շինանյութերի նախաշում. — Փայտի մշակմանը սովորեցնելու առաջին աստիճանում պետք է ուշադրութիւն դարձնել մշակվող շինանյութի վորակին և հատկութեանը, սովորել գործածվող փայտի տեսակները տարբերելը, կազմել փայտի տեսակների հավաքածու:

Աւսասանք քղքի յեւ գրքի հետ

1. Կարել տեսրակներ:

2. Գրքի շապիկ պատրաստել:

3. Կարել ալրոմներ և փակցնել կտրվածքներ ժուրնալներից և լրագրերից (ինքնագործ գրքեր կազմել կտրվածքներից):

Մողկներ, տուփեր և այլն կտրելը:

Ընդհանուր խնդիրն է՝ սովորել գրքի հետ զգուշութեամբ և խնամքով վերաբերվելը՝ զգուշութեամբ գիրք կտրել, թղթի ծայրերը թերթելիս չթքտել, կարգալիս չծալել, չկեղտոտել և այլն: Այս բոլորը կատարվում և հեշտութեամբ, յեթե սրա վրա՝ իսկույն ուշադրութեւն դարձիլ:

Այն նյութը, վորի հետ պետք է ծանոթանալ, գտնադան տեսակի թուղթն ու ստվարաթուղթն է:

Գործիքներ՝ կտրատելու դանակ, մկրտա վրձին:

Դիւսավար կարողութիւններն ու ունակութիւնները, վորը պետք է ձեռք բերել՝ 1) կարենալ գիրքը կտրել յերեսները չճեղով, 2) կարողանալ գիրքը փաթաթել, 3) կարենալ փոքր զրանցման տետրակ կարել:

Աւսասանք գործվածքի յեւ կարի հետ

1. Կարենալ ճիշտ կերպով կոճակ կարել:

2. Կարել քանդված կարը և պատուվածքը:

3. Հագուստին կախարան կարել:

4. Չափրաստ և մերք կարել:

Ընդհանուր խնդիրն է՝ սովորել ասեղի, թելի և մկրտաի հետ վարվելը, փոքրիկ ճշգրտութեւնները կարելու, փոքրիկ կարկատաններ անելու համար և այլն, կոճակ, կախարան, չափրաստ կարելը:

Նյութը: ճանաչել տվյալ ուսյունում ամենից ավելի գործածական հարգի, թե տնայնագործական և թե գործարանային արտադրութեան կտորները, որինակ՝ կտավ, չիք, բյաք, մանուկ:

Գործիք: Սովորել մկրատով աշխատելը, ստեղծով կարելը, ձկուն՝ օտնտրմաների բաժանած մետրով չափելը: Այդպիսի մետրով ողորդում են դերձակներն ու դերձակուհիներն իրենց աշխատանքի ժամանակ:

Գլխավոր կարողություններն ու ունակությունները, վոր պետք է ձեռք բերել՝ 1) ճանաչել և տարբերել ամենագործածական չափերը՝ սանտիմետր, դեցիմետր, մետր, 2) ժապավենով չափել գլխավոր չափսերը, 3) սովորել մոտավորապես չափսերը ձեռքով հաշվելը, մատներով հաշվելը, չափելու համար ոգտվել թզով, մատներով, չեղունգով:

Պատանի պիտներների հագուստը դիտելիս կարելի չէ իմանալ, թե սովորել են արդյոք նրանք գործնական կյանքում ոգտվել վերելք թված ունակություններից: Յեթե ունակութուններ ձեռք բերված են, կարելի չէ հասնել նրան, վոր յերեսաներն ամեն ինչ կօրած կլինեն, կոճակներն իրենց տեղում, հագուստը լավ դրութեան մեջ:

ԱՇԽԱՏԱՆԻ ՏԵԽՆԻԿԱՅԻ ՇՈՒՐՔ

Այդ աշխատանքները կլինեն ամենապրիմիտիվ աշխատանքները: Մոգելներին, մալիաներին, խաղալիքներին պատրաստում՝ ավտոմոբիլ, սերոպլան, շոգեկառք, շոգենավ, առագաստանավ, ջրաղաց և այլն:

Նյութերն են՝ թուղթը, սովարաթուղթը, փայտը, չերկաթալարը, թիթեղը, թելը, գործվածքը, սոսնձի ներկը, սոսինձը:

Գործիքները նույնն են, ինչ վոր փայտի և կարի համար, վորի վրա ավելանում են մետաղի վրա աշխատելու ամենահասարակ գործիքները՝ տափակ ունեկիք, մկրատ մետաղի համար, խարտոց և այլն:

Մետաղի վրա կատարվող հատուկ աշխատանք մենք մացնում ենք միայն 2-րդ ողակից սկսած:

ՄԻՋԻՑ ՈՂԱԿԻ ԿԱՄԱՐ

ԱՇԽԱՏԱՆԻ ՎՈՅՏԻ ՎՐԱ

Փայտից կառուցվող որինակելի իրեր, վորոնք կարելի չէ շինել, տիրապետելով մյուս աստիճանին համեմատած կրտսեր ողակի հետ՝

1) ախոռ կենդանիների, թռչունների համար, 2) տարուբետ, 3) շարժական սանդուխ, 4) ամենապարզ սեղան, 5) սահնակ, 6) զահուկ, 7) փայտի սահնակ, ամեն տեսակի արկղեր, փոքրիկ կախովի պահարան, որինակ՝ ղեղապահետի համար, խաղապատկանիլքներ, համար, սարեկանոց, սալ, ողապարիկ, գարաղկի, պատգարակ, 8) տնային և գյու-

դատնետեսական աուրյա գործածութեան ամենահասարակ առարկաների վերանորոգում:

Ողակին արվող ընդհանուր խնդիրն է՝ սովորել վարպետութեան հետեյալ աստիճանին, գործադրելով փալտամշակման ավելի նուրբ և ճիշտ տեխնիկական ձևեր—հետեյալ աստիճանի տեխնիկական կարողութեան և ունակութեաններին ձեռք բերումը:

Սրան համապատասխան պետք է ձգտել աշխատանքի մեջ ավելի մեծ ճշտութեան, ամենից առաջ հենց նույն գործիքներով, վորոնց հետ մենք դործ ունենք արդեն ուսուցման առաջին աստիճանի ժամանակ:

Վարպետութեան հետեյալ աստիճանին տիրապետելու գլխավոր տարրերից հատկանիշն է փայտի մասերը զգեսներով (шпобы) միացնելու ունակութեանը: Այս չեղանակն աշխատողներից կպահանջի առանձին մասերի ավելի կատարյալ հարդարանք: Այն պիտենենք, վորոնք կտիրապետեն այդ՝ առաջնագործութեան մեջ հիմնականը հանդիսացող չեղանակին, կաբող են ձեռք գարնել կողլեկտիվի, գպրոցի, ալլըմբի, լագերի և տնային առարկա գործածութեան համար հարկավոր կատիրերի պատրաստմանը, որինակ՝ տարուրետներ, նստաբաններ պատրաստելուն. չերկու չերեքով կարելի չէ շինել սեղան, փայտե մահճակալ, սահնակ և այլն:

Փորձիքներ, վորոնցով պետք է սովորել ոգտվել, բացի առաջին աստիճանի ժամանակ ցույց տվածը՝ 1) շերխերել և ունդա, 2) իզմբի, այս գործիքները ճախարակելու և ուղղելու ունակութեանը), 3) առաջնագործական գաղզյահից, դասգյահի հարմարանքներից ոգտվելու ունակութեանը:

Կարողութեաններ յեվ ունակութեաններ, վորոնց պետք է տիրապետել ուսուցման չերկրորդ աստիճանի ժամանակ՝ 1) նշաններ անելը, 2) ճիշտ չափում, 3) ունդայել, 4) դրով փորելը, 5) զգեսների միացում, 6) շաղափով ծակելը, 7) փայտը ներկելը:

Նյութերի նմանաչում: Ավելի փորձված աշխատողներին կարևոր է իմանալ փայտի տեխնոլոգիական հատկութեաններով ոգտվելը այս կամ այն աշխատանքի համար և իմանալ զանազան տեսակների վորակը: Սրան համեմատ պետք է իմանալ, թե ինչ նյութեր ավելի ձեռնտու չէ շինել այս կամ այն փայտի տեսակից, իմանալ փայտի մեջ յեղած ընական հատկութեաններից ոգտվելը:

Առիթմանի մեղադիր վրա

Այն առարկաների որինակելի ցուցակը, վոր պետք է իմանալ պատրաստելը՝ 1) չերկաթալարից կեռ, 2) կասկարա չերկաթե թիթեղից, 3) թիթեղա սավուկ, 4) հլուսված չերկաթալարից ցանց (որինակ՝ ճա-

գործի տնակի համար), 5) խցանելու յերկաթից սահնակի տակը զցելու կտոր, 6) հասարակ մերք, 7) յեռտանի, 8) կախարանի կեանք:

Ընդհանուր խնդիրն է խարտոցով և շաղափով ոգտվելու ունակութիւնն փափուկ մետաղի վրա աշխատելիս ակմբում և տնային առօրյա կյանքում ամենապարզ գործերի համար: Մասնավորապես լերկաթալարով, թիթեղով, և թերթյերկաթով ամենապարզ աշխատանքները կատարելու ունակութիւնը:

Այն գլխավոր զմարտութիւնները, վոր պետք կլինի հաղթահարել, այդ լերկաթի վրա նշան անելը, ծալումը, կտրումն և և ամենահասարակ ձևով դուրգամելը (склепывание):

Գործիքներ, վորոնցով պետք և սովորել ոգտվել՝ 1) Յեռանկյուն, կլոր, տափակ խարտոցներ, 2) մամուլ, 3) ծակիչ, 4) պոկիչներ, 5) տափակ ունելիք, 6) կլոր ունելիք, 7) մետաղի մկրատ:

Գլխավոր կարողութիւններն ու ունակութիւնները, վորը պետք է իր մեջ զարգացնել՝ 1) նշան անելը, 2) ծալում, 3) մամուլ և մամուլի գործածութիւն, 4) շոշափելը, 5) յերկաթը պոկելը, 6) յերկաթը մկրատով կտրելը, 7) դուրգամելը:

Մանրութիւնն նյութի հետ: Մանսթութիւնն պղնձն և յերկաթն լարի հետ, թիթեղի, թերթյերկաթի հետ. մետաղները՝ ցինկ, արճիճ, կլաշիկ, պողպատ, պղինձ, յերկաթ իրարից տարբերելը և նրանց վորակն իմանալը:

Աւսասանք բոլոր յել սովաւարդի հետ

Այն աշխատանքների որինակելի ցանկը, վոր պետք է իմանալ՝ 1) ամենապարզ կաղժը, 2) տետրակ կարելը, 3) գիրք և տետրակ կրելու թղթապանակ, 4) գրադարանի գրքերի վերանորոգում, 5) ծոցատետրը պատրաստելը, 6) բլոկնոտ պատրաստելը, 7) հավաքածուների տուփ պատրաստելը:

Ընդհանուր խնդիրն է՝ տիրապետել ասեղին թուղթ կարելու համար, սովորել խնամքով թուղթ ծալելը, ուղիղ անկյուններն ստուգելը, թուղթը դնելը, մկրատով և դանակով ավելորդ ծալիքը քանոնի տակ խուզելը և այլն, սովարաթուղթ կտրելը:

Գործիքներ, վորոնց պետք է տիրապետել՝ 1) դանակ, 2) մկրատ, 3) քանոն, 4) ասեղ, 5) վրձին, 6) ուղղանկյունիչ:

Կարողութիւններ յել ունակութիւններ, վոր պետք է ձեռք բերել. 1) ճիշտ կերպով թուղթը չափելը, 2) թղթի ուղիղ անկյուններն ստուգելը, 3) թուղթն ուղիղ անկյունով ծալելը, 4) թուղթը փակցնելը, 6) թղթի ավելորդ ծալիքը կտրելը, 7) թուղթը կարելը:

Մանսթանալ թղթի և սովարաթղթի դանադան տեսակների և վորակի հետ:

Աւստանգ գործվածքի հետ

Սովորել ձեռք բերած ունակությունները կողեկտիվի կյանքում փիրատելը՝ 1) հագուստը կարկատելը, 2) թաշկինակ կարելը, 3) թաթպան ձեռք և կարելը, 4) տրուսիկ կարելը, 5) շապիկ կարելը, 6) ֆիդկուսի համար ամենապարզ վրանամաններ կարելը, 7) եքսկուսիայի համար մեշոկ կարելը:

Ընդհանուր խնդիրն է սովորել ասեղով՝ ձեռքում բռնած կարելը, ծանոթանալ կարի մեքենայի հետ այդպիսին աշխատելիս, ծանոթանալ, թե ինչպես են աշխատում կարի մեքենայով փորձված կարողները. փորձված կարողի ղեկավարութեամբ ամենապարզ կարը կարել փոքր տարածութեան վրա, որինակ՝ մի թաշկինակ կարել: Սովորել հագուստը մաքրելը, սովորել հագուստը լվանալու և արթուկելու ճիշտ ձևերը:

Նյութը: Ավելի մոտիկից ծանոթանալ մշակվող նյութերի հետ: Պոշորացուցով նայել, թե ինչպես են իրար հետ հյուսված գործվածքի թելերը, փորձեցի՝ ինքներդ կատարել գործվածքների ամենապարզ հյուսվածքներ ինքնագործ զազգյահի միջոցով:

Գործիքները: Ավելի խորը ծանոթանալ կարելու գործիքների և կարի մեքենայի հետ: Կարելի է գիմել, որինակ, հետևյալ գրքերի ոգնութեան՝ Григорьев «Швейная машина» և Ершов «Обучение кройке и шитью»:

Կարողություններ լիվ ունակություններ, վորոնք պետք է զարգացնել՝ 1) կարել, նալած թե ինչ խնդիր է դրված, զանազան (ամենապարզ) կարերով, որինակ՝ «առաջ կարել», «շուլալի», «ծալը կարել», «թելը քաշել», «լցնել», 2) կատարել հագուստի ամենապարզ մասերի ձևումը թղթից, 3) Սովորել փոքրիկ գործերի համար ոգտվել կարի մեքենայից:

Միջին ողակը պետք է ոգտվի ամեն մի ղեպից, վորպեսզի տեսնի, թե ինչպես է աշխատում կարի տնայնագործական կամ գործարանային արհեստանոցը, ծանոթանալ կարողների արհեստի առանձնահատկությունների հետ: Յեթի հաջողվի, պետք է այցելել տեքստիլ գործարանը փորձված բանվորների և տեխնիկների ղեկավարութեան տակ:

Աւստանգ հյուսելու շուրջը

1) Հյուսել ինքնագործ գտի, ցանց, խսիր՝ ծղոտից, ձուպից:

Աւստանգ տեխնիկայի շուրջը

Ռ ա դ ի ո

1. Կարողանալ ղեղեկտորալին ընդունելի հետ վարվել (անտենանան ներառելը, հողի հետ միացնելը):

2. Իմանալ անտեսնայի, ականջանոցների (հեռախոսի) կազմվածքը:

Նկեկտրականություն

1. Կարենալ անվանել այն նյութերն ու գործիքները, վորոնք գործածվում են ելեկտրական լուսավորության անցկացնելու ժամանակ:
2. Կարենալ տարրերել ելեկտրական լամպերը:
3. Կարենալ պարզ ինքնագործ տարր հավաքել:
4. Կարենալ միացնել կոճակը, ելեկտրական զանգի տարրը:
5. Կարենալ նկարել միացման սխեման:
6. Կարենալ ելեկտրական զանգ անց կացնել և նորոգել տան մեջ:
7. Կարենալ հեռագրել ելեկտրական զանգի միջոցով:
8. Կարենալ յերկու փողակից հեռախոս շինել:

Ավիացիա

1. Կարենալ թղթից, ստվարաթղթից և փայտից ավիո-խաղալիք շինել (թռչող պրոպելլեր, թղթե սավառակ (սլաներ), օդապարիկ և այլն):
2. Կարենալ միքանի հասարակ, չթռչող մոդելների կառուցումը ավիացիայից:

Մեքենաներ յեւ շարժիչներ

1. Ջանաղան մեքենաների և շարժիչների մոդելների, պատճենների և մակետների պատրաստում:
2. Նկարներում տարրերել և կարենալ պատմել, թե ինչպես են օդատարծվում՝
 - ա) քամու եներգիան (քամու շարժիչները՝ հողմաղաց, վինգրոտոր):
 - բ) ջրի եներգիան—ջրանիշները և տուրբինները.
 - գ) վառելիքի եներգիան—շոգեշարժ և ջերմաշարժ մեքենաներ:

Ֆավագ ողակի համար

Աւսասանք վիայի վրա

Որինակելի իրեր, վոր կարիլի յե պատրաստել տիրապետելով ուսուցման յերրորդ աստիճանին: Զինվելով վերոգրյալ ունակութուններով և գիտելիքներով, կարելի չե ձեռք դարնել պատրաստելու ակըմբային, դպրոցական և տնային առօրյա գործածության բոլոր աւարկանները: Խնդիրն այն է, վորպեսզի ամբողջ խմբով, կողմակալով կատարել, որինակ, սենյակի, ակմրի կահավորումը կամ կահկարասիքով մանկապարտեզի կամ զբաղարանալին սենյակի կահավորումը և այլն: Այս դեպքում պատանի պիտներների ողակի համար շատ հետաքրքիր ընդհանուր խնդիր և ծագում—միատեղ ուժերով պատրաս-

տել մի շարք հասարակականորեն-անհրաժեշտ առարկաներ: Դրա համար հարկավոր է միատեղ կազմել աշխատանքի պլան, իրար մեջ այդ պլանը բաժանել, նախապես մտածել մոտեցման յեղանակի, կազմակերպության, աշխատանքի բաժանման մասին, այսինքն սովորել կազմակերպված և հետաքրքիր աշխատանքի:

Ավագ ողակը պետք է հանձն առնի ակմբի կուլլեկտիվի կամ յենթաշեփ մանկապարտեզի ինվենտարը մշտապես կարգին պահպանելու հոգսը: Առորյա կյանքում միշտ կարիք է զգացվում մանր նորոգումների, կառուցումների: Ավագ ողակն իր աշխատանքի պլանում պետք է վորոշ ժամանակ նվիրի այդպիսի նորոգումների համար: Կոտրված քաների հենց բազմազանությունը կոզնի պիոնիերներին հետզհետե յուրացնել փայտամշակման և առարկաների մոնտաժի յեղանակները:

Ընդհանուր խնդիրն է տիրապետել վարպետության հետևյալ աստիճանին, վորը բնութագրվում է վոշ միայն մասերը միացնելիս մեխերով ոգտվելու ունակությունը և առանձին մասերն իրար կոպիտ կերպով հարմարեցնելու ունակությունը (ինչպես այդ պահանջվում էր միջին ողակի համար), ալլ և հմտորեն իզմիրով, ուղղանկյունով, մետրով, ռանդայով ոգտվելը:

Դիսավոր դժվարությունը, վոր այստեղ պետք է հաղթահարել, ալլ առանձին մասերը ճշտորեն իրար հարմարեցնելն է: Ուստի պետք է տղաների մեջ զարգացնել ճիշտ նշելու (մեկ միլլիմետրից պակաս սխալով), ճիշտ չափելու, ճիշտ սղոցելու, տաշելու, դրով փորելու, զգեսներ անելու ունակությունը:

Ավագ ողակում ավելի մանրամասն կերպով է կատարվում փայտի տեսակների, նրա վորակի, ինչպես և փայտի մեխանիկական մշակման հետ ծանոթանալը՝ դեպի արտադրական արհեստանոցները եքսկուրսիաներ կատարելու միջոցով:

1. Չողում:

2. Ամանների նորոգում:

3. Ամենապարզ ինքնագործ գործիքներ՝ բիզ, պտուտակիչ, գանակ:

Ընդհանուր խնդիրն է՝ կատարելագործվել միջին ողակում նկարագրված աշխատանքների մեջ, ինչպես և զոգման, այսինքն՝ մետաղի մասերը թաք ձևով իրար միացնելու նախնական յեղանակների հետ: Դիսավոր դժվարությունները, վոր պետք է հաղթահարել, զոդիչի հետ վարվելը, առարկան զոգման համար պատրաստելն է:

Չողման աշխատանքը պետք է առողջապահական պայմանների մեջ գնել, վորպեսզի չերեխաները ֆլասակար գաղեր չներշնչեն:

Վարպետության տիրապետելու այս աստիճանի առանձնահատկությունը կազմող մշակման բնութիւնը և մշակման տեխնիկան սառե

ձեռով յերկու մաս իրար դուրս դնելու ունակութիւնն է, յերկու մաս իրար հետ գողելով միացնելու ունակութիւնն է:

Գործիքներ, վորոնցով պետք է սովորել ոգավել, բացի նախորդները՝ 1) կոթավոր սղոց, 2) հատիչ, 3) գողիչ:

Ունակութիւններ, վորը պետք է իր մեջ զարգացնել՝ 1) յերկաթ սղոցով աղոցելը, 2) հատիչով կտրելու նախնական յեղանակները, 3) մետաղի մասերի միացումը գողութեով, գուրդամելով և պտուտակելով:

Ծանոթութիւն նյութի հետ

1. Զուգունի, պողպատի ե յերկաթի ճանաչումը:

2. Յինկի, արձձի և ալլյումինի տարբերութիւնը:

3. Այս կամ այն մետաղը գործարանում արտադրելու լեղանակների հետ ծանոթանալը: Անհրաժեշտ է կատարել եքսկուրսիա դեպի գործարանը կամ արհեստանոցը մետաղի մշակման զանազան լեղանակների հետ ծանոթեանալու համար, ինչպիսիքն են՝ ձուլելը, կռելը, ճախարակելը և այլն:

Աւստանալիքի յետ սովորարդի հետ

1. Գիրք կազմելը այնպիսի հարմարանքների ոգնութեամբ, ինչպիսին են՝ կարելու գազգյահը, մամուլը և կարիչը:

2. Լրագրերից, ժուրնալներից հանած նկարների և կտրվածքների ալբոմ:

3. Շրջանակներ:

4. Տուփեր:

5. Թղթապանակներ:

Այն զգվարութիւնները, վոր պետք է հաղթահարել, նյութերի վրա ճիշտ նշաններ դնելը և նյութերի ճիշտ կտրելն է: Նյութերի վրա նշաններ դնելը պահանջում է ուղղանկյունով և քանոնով ոգավելու կարողութիւն:

Պետք է զարգացնել իր մեջ թուղթը քանոնով կտրելու կարողութիւն: Բացի այդ կարևոր է սովորել կտրիչով և մամուլով ոգավելը:

Յերբ պատանի պիոներները կոլլեկտիվում կկազմակերպվի թղթի հետ աշխատելու գործով հետաքրքրվողների մի փոքր խմբակ, կարևոր է միասին պնալ տպարան, կազմատուն, տեղական թանգարան, վորպեսզի տեսնեն, թե ինչպես են ուրիշ մարդիկ աշխատում թղթի հետ: Այստեղ կարելի յե շատ բան սովորել՝ 1) սովորել աշխատանքի ճիշտ ձևերը և վորոշ բաներ փոխ առնել իր կոլլեկտիվի համար, 2) ամենագլխավորն աչն է, վոր եքսկուրսիան ոգնում է մտալոր հորիզոնի ընդլայնմանը, ոգնում է ավելի ճիշտ պատկերացնելու, թե թուղթը մշակելու համար ինչ մեքենաներ կան, թե ինչպես է տեղի ունենում շարելը, տպագրելը, ինչպես է ստացվում գիրքը:

Իհարկե պիտոներները չեն կարող մեքենայի վրա աշխատել, քայց մեքենաների հետ ծանոթանալ, վորպեսզի նրանց առաջ կատարելագործման հեռանկարներ առաջանան, անհրաժեշտ է:

Աշխատանք գործվածքի հետ

Առարկաներ, վորոնք կարելի չե պատրաստել, ոգտվելով առաջուց ստացված ունակութուններով՝ 1) տրուսիկներ, անդրափարտիք, դեյրա կարելը, 2) շապիկ կարելը, 3) պիտոներական կոստյում կարելը, 4) հագուստը կարկառելը, 5) հագուստը լվանալը և արթուկելը:

Ընդհանուր խնդիրն է՝ 1) սովորել չափա առնելը, 2) սովորել տմենապարզ ձևվածք անելը, 3) սովորել ամենապարզ հագուստ կարելը, 5) սովորել մաքրության և ճշտապահության, 5) սովորել հագուստը մաքրելը, ճիշտ լվանալը և արթուկելը, 6) սովորել կարի մեքենան խնամելու գլխավոր կանոնները, չեքը և վճռող այն չուղել, ինչպես փոշուց պահպանել, ինչպես կարգավորել, ամբողջ ժամանակ սովորել մեքենայի վրա ճիշտ կերպով կարելու ձևերը (չկտրել և չխճրճել թելերը, մաքրքի վրա թել կծկելը, ասեղը թելելը, ասեղն ամրացնելը, թելն ուղղելը):

Նյութի հետ ծանոթանալը պետք է ավելի խորը և ավելի հեռուն զնա: Պետք է սովորել նյութերը շոշափելով ճանաչելը, աչքով տարբերել նյութի գլխավոր և գործածական տեսակները՝ չիթ, սատին, կտավ, բրդի գործվածք, վորտեղ ինչ կարելի չե ձեռք բերել, ինչ արժե նյութը, ինչպես խնայողաբար գործածել: Պետք է ավելի հեռուն շարունակել վարժությունները զանազան կարերով կարելու ասպարիզում, ասեղը ձեռքում կար անելիս և մեքենայով կարելիս, վերե թված խնդիրների սահմաններում:

Աշխատանք տեխնիկայի ասպարիզում

Այդ աշխատանքները կատարվում են ավելի կամ պակաս, նայած տղաների պատրաստության և նրանց գիտելիքների մակարդակին:

1. Ռադիո

1. Կարողանալ դեղեկտորային ընդունիչ հավաքել պատրաստի մասերից:

2. Նկարել ընդունիչի սխեման պայմանական նշաններով:

3. Իմանալ ռադիոապարատուրայի գլխավոր մասերի անունները, կարողանալ այդ մասերը նկարում ճանաչել և իմանալ, թե ինչի համար են նրանք գործածվում (խտացուցիչ, ինքնամակածութուն, դեղեկտոր, վարիումետր, կատողային լամպ, ալիումոլյատոր, ռեոստատ, մարտկոց, անողային և այլն):

4. Կարողանալ բացատրել, թե ինչու չե հարկավոր *ԽՍՀՄ-ի* ռազիոֆիկացիան:

2. Ելեկտրականություն

1. Նորոգել անջատիչը (выключатель):
2. Զոդել և մեկուսացնել լարերը:
3. Լցնել պատրոնը:
4. Լցնել չերկճիղը:
5. Գծագրել (թեկուզ կոպիտ կերպով) բնակարանի էլեկտրական լարերի անցկացումը, գործածելով ընդունված պայմանական նշանները:
6. Իմանալ, թե ինչպես պետք է վարվել էլեկտրական լարերի հետ, թե ինչ ֆեաներ կարող են լինել էլեկտրական հոսանքից:
7. Իմանալ, թե ինչպես է ստացվում և ինչպես է գործադրվում էլեկտրականութունը:
8. Իմանալ, թե ինչ բան է էլեկտրիֆիկացիան:

3. Ավիացիան յեւ ոդագնացությունը

1. Իմանալ սավառնակների, ավիոմեքենաների և ոդանավերի (դիրիժար, ոդապարիկ, ոձածն անոստատ, հիդրոպլան, պլաներ, անոսահնակ, գլիսեր և այլն) անունները և կարողանալ նկարների վրա տարբերել նրանց հիմնական տիպերը:
2. Իմանալ, թե ինչ է ՊաՋը-Ավիաքիմը:
3. Իմանալ ավիացիայի գործադրությունը ռազմական գործում, գյուղատնտեսության մեջ, հաղորդակցության ճանապարհների բնագավառում:
4. Ավիացիայից և ոդագնացությունից ամենապարզ մոդելներ է պատրաստում:

4. Շարժիչներ յեւ մեքենաներ

1. Կարողանալ նկարների մեջ տարբերել մեքենաների և շարժիչների գլխավոր տիպերը, որինակ՝ շոգեշարժ, ֆերմաշարժ, ավտոմոբիլ, կռունկ (под'емный кран), տրակտոր և այլն:
- Նախած տղաների ունեցած աշխատանքային ունակություններին՝ տղաների հետ պատրաստվում են շոգեմեքենայի (կամ առանձին գլանի տրամատը, վորպեսզի ցույց տրվի, թե ինչպես է աշխատում շոգեմեքենան), ջրաղացի և հողմաղացի, ավտոմոբիլի, տրակտորի մոդել-մակիաները:
2. Ամենապարզ գործող մոդելների պատրաստում, ինչպիսին է՝ ջրանիվ (փայտից կամ մետաղից), վորը շարժվում է ջրով, հողմաղաց, լոդացող նավերի մոդելներ:

5. Քիմիա

1. Իմանալ միքանի ինքնագործ գործիքներ պատրաստելը փորձերի համար (լարից պատրաստած յեռոտանի, ճրագ, հաստոց, ապակե խողովակներն ծռում և այլն):

2. Կարողել միքանի փորձեր, վորոնք կարելի չե ցույց տալ բոլորի համար յերեկույթի ժամանակ:

3. Պատմել քիմիայի գործադրութիւնը ռազմական գործում և գյուղատնտեսութեան մեջ:

Տաճ սեխնիկական կահավորում

Կարողանալ վառարանները վառել, իմանալ վառելիքի տեսակները, կարգավորել ոգի հոսանքը, ինչպես խուսափել ածխահորից, ինչպես պետք է փակել վառարանները:

1. Ձմուռ յել կոյուղի

1. Ծանոթ լինել ջրմուղի և կոյուղու ցանցի կազմութեան հետ:

2. Իմանալ, թե վորտեղ և զտնվում ջրաշափը, իմանալ, թե ինչպէս և փակվում ջուրը բնակարանում և ամբողջ տանը:

3. Իմանալ, թե ինչպէս պետք է պահպանել խողովակները ցրտից, ինչ անել, յիթե պայթում է ջրմուղի խողովակը:

4. Կարողանալ կաշին փոխել ջուր բաց թողնող ծորակից:

5. Կարողանալ ջուրը փակել հասարակաց տեղում և իմանալ կոյուղու ցանցի հետ վարվելու կանոնները (չի կարելի յուղոսկում ավազոտ ջուր լցնել միզարանը, աղբ լցնել նստելու տեղը և այլն):

2. Նորոգման աշխատանքներ

1. Կարողանալ ճշուպից վրձին շինել, կալիճը ջրում լուծել և աղբուսի վառարանը սպիտակացնել:

2. Կարողանալ ներկ կազմել և սոսնձե ներկով ներկել պատերը:

3. Կարողանալ առատաղն ու պատերն ախտահանութեան նպատակով լվանալ:

4. Կարողանալ պատերին թուղթ կամ շալալ կպցնել:

5. Կարողանալ շրջանակների մեջ յեղած ապակիները կանոնավոր լվանալ և պատուհանները ծեփել:

Գ Լ ՈՒՅ III

ՎԱՐՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՈՐԻՃԱԿԵԼԻ ԾՐԱԳԻՐ ՄԻՓՄՆԻ ՎԱՐԱԿԵՏՈՒՆՆԵՐԻ

1. Ռադիոսեխնիկ

1. Կարողանալ ղեղեկատրային ռադիո-ընդունիչի հետ վարձել:
2. Անտեննա ղեղեկ հոդի հետ միացնել:
3. Կարողանալ ընդունիչ համաժառանգ ալտրասոնիկ մասերից:
4. Ըստ սխեմայի պատրաստել ղեղեկատրային ընդունիչ:
5. Կարողանալ ամենապարզ ընդունիչների սխեմաները գծա-
» զրել և իմանալ պայմանական նշանները:
6. » ինքնագործ տարրեր պատրաստել:
7. » ակուստոլյատոր »
8. » ինքնագործ ելեկտրոլիտիկական ուղղիչ պատրաս-
տել:
9. » միալամպ (սեգեներատիվ) ընդունիչ պատրաստել:
10. » միալամպ ուժեղացուցիչ պատրաստել:
11. » չեքկցանց լամպով ընդունիչ (նեգադին) պատ-
րաստել:
12. » ղեղեկատրային և պարզ լամպային ընդունիչներ
և լամպային ուղղիչներ պատրաստել:
13. » բարձրախոս կաշան կառավարել:
14. Ծանոթ լինել ռադիոգրականության հետ:
15. Իմանալ ռադիո-ընդունիչի տեսությունը՝ իմանալ ռադիոլի-
ակզրունքը բացատրելը, առանձին մասերի կոչումը, ինչպես ե աշխա-
տում կատողային լամպը և ալն:
16. Կարողանալ (զեմոգիտրացիայի և փորձեր կատարելու նպա-
տակով) ռադիո-ընդունիչ և ռադիո-հաղորդիչ (զոմաերային) կայարան
կառուցել:
17. Լավ իմանալ Մորզեյի ալբուբենը:
18. Կարողանալ բացատրել ԽՍՀՄ-ի ռադիոֆիկացիայի նշանա-
կությունը:
19. Կարողանալ ուրիշ տղաների ղեկավարել ղեղեկատրային ըն-
դունիչ կառուցելու մեջ և կարողանալ ռադիոլով հասկանալի կերպով
բացատրել այն բոլորը, ինչ վոր պահանջվում է միջին և ավագ ողա-
կի ծրագրով:

2. Երկրաբանական

1. Կարողանալ ինքնագործ տարրեր պատրաստել:
2. Կարողանալ երկկտրական զանգ անցկացնել և նորոգել:
3. Կարողանալ երկմենտներին լուսավորութուն ստանալ և սիգ-նալիզացիա պատրաստել:
4. Կարողանալ լուսավորության ցանցի ռեմոնտ կատարել և լրացուցիչ լամպեր անկացնել:
5. Կարողանալ տան երկկտրական լարացանցի զմանկարը պատրաստել և կազմել լուսավորության նախահաշիվ:
6. Իմանալ երկկտրական լարացանց անցկացնելու կանոնները և իմանալ, թե ինչպես պետք է վարվել երկկտրական հոսանքի և երկկտրական սարքավորման հետ:
7. Կարողանալ ամենապարզ երկկտրողործիքներ պատրաստել և բացատրել, թե ինչպես են նրանք գործում, որինպէ՛ վորքերիկ շարժիչ, երկկտրովառարան, ռեոստատ, վոլտյան աղեղ և այլն:
8. Իմանալ, թե ինչպես են գործում հեռադիրն ու հեռախոսը, և կարողանալ աչգալիսիններն անցկացնել ամենապարզ մոդելներին:
9. Իմանալ, թե ինչպես է չափվում երկկտրական հոսանքը:
10. Կարողանալ բացատրել, թե ինչպես է ոգտագործվում եներգիան բնության մեջ և ինչպես է նա վերափոխվում: Ինչպես է ոգտագործվում քամու, ջրի, ջերմության եներգիան: Մեր խոշորագույն երկկտրականները՝ կառուցված և կառուցվող:
11. Իմանալ, թե ինչ բան է երկկտրիֆիկացիան:
12. Կարողանալ տղաներին սովորեցնել նորոգել և անցկացնել երկկտրական զանգը և երկկտրական լուսավորությունը և բացատրել նրանց երկկտրականության գործադրությունը:

Լուսանկարիչ

1. Կարողանալ լուսանկարել թե արկղային տիպի մշտական ֆոկուս ունեցող և թե շարժական որբեկտիվ ունեցող (ապպարատ և փուքս) գործիքով: Լուսանկարելու կարողություն ասելով հասկացվում է՝ ֆոկուսը ճիշտ կերպով ուղղելը, համապատասխան եքսպոզիցիա կատարելը, նայած լուսավորության պայծառությանը, լուսանկարման համար որբեկտ ընտրել կարողանալը:
2. Կարողանալ լուսանկարել մո՛չ միայն ցերեկը, այլև արհեստական լուսավորության (երկկտրականութուն, մագնիս) ժամանակ:
3. Կարողանալ լուսանկարած թիթեղը մշակել՝ հայտնաբերել, ֆիկսացիայի յենթարկել:
4. Տարբերել նեգատիվի արժանիքներն ու պակասությունները (թույլ նեգատիվ, չափից դուրս պահված և այլն): Իմանալ լուսանկար-

ման թերութիւններն պատճառները և կարողանալ այդ թերութիւններն ուղղել:

5. Կարողանալ ցեղաւոյրիղի և բոլոր թղթի վրա աշխատել (ցեղեկօվ և արհեստական լուսավորութեան ժամանակ):

6. Իմանալ լուսանկարման պրոցեսսը, այդ գործն ուսումնասիրելով համապատասխան գրականութեամբ:

7. Կարողանալ լուսանկարչական աշխատանոցի ամենահասարակ սարքավորում պատրաստել՝ ինքնագործ վաննաներ, պատճեն հանող շրջանակներ, չորացուցիչներ, լապտեր և այլն:

8. Կարողանալ ամենապարզ ֆոտոապաւարտ պատրաստել:

9. Կարողանալ ուրիշ տղաների լուսանկարել սովորեցնել:

10. Լինել պատի թերթի ֆոտո-թղթակից 6 ամսով և ընթացքում:

4. Նկարիչներ

1. Նկարումն բնականից: Ընդհանուր ձևեր՝ նկարների դասավորում, նկարի ուրվագծի, ընդհանուր մեծութեան նշում, առանձին մեծութիւնների փոխհարաբերութեան փնտռումը:

2. Առանձին առարկաների և կյանքից վերցրած դեպքերի նկարում հիշողութեամբ: Կարգացած լուսարանութիւն նկարներով:

3. Ծանոթութիւն մարդուն և կենդանուն շարժվելիս նկարելու լեղանակների հետ:

4. Լողուններ, դիպրամների նկարման լեղանակներ: Ծանոթութիւն միջանի տարբեր շրիֆտների հետ:

5. Հասկացողութիւն ակվարելաշին տեխնիկայի մասին՝ ա) ներկը լուծելու կարողութիւն, բ) նկարը ներկով ծածկելու կարողութիւն, գ) մութ ներկից դեպի բաց ներկը և ընդհակառակը լեղած անցումը նկարով հաղորդելու կարողութիւն, դ) բարդ գույների կազմում, բերք ներկով բավականանալու ընդունակութեան զարգացում, ե) ուրվանկարների նկարում (առանց մատիտի ոգնութեան):

6. Նախնականները և միջինները ըստ հեռանկարի:

7. Նկարումն բնականից վառ վոչ բարդ խմբերի:

8. Պլանի նկարում (տան, դասարանի, ակմբի բակի, գյուղի, լազերի):

9. Ծանոթութիւն մակետի հետ, աշխատանք մակետով (պատրաստել մակետ, սարքավորել մակետի միջանի տեսարանները):

10. Պատի լրագիր, նրա դեկորատիվ մասերը, նշույթը դեղեցիկ կերպով դասավորելու և լրագրի համար նկարներ ջնկելու կարողութիւն:

11. Ծանոթութիւն պլակատի հետ (լավ և ունենալ գեղարվեստական պլակատների հավաքածու):

12. Ակումբը ղեկորներով զարդարելու յեղանակներ (գեղարվեստական ձևով ղեկորներով զարդարված ակմրի այցելում):

13. Այցելել պատկերասրահները, նկարչական գպրոցները, ծանոթանալ հայ և օտար նկարիչների գործերի հետ, կազմել դանադան նկարներից ալբոմներ և այլն:

5. Ասադձագործ*)

1. Զենեկ, թե փայտից կատարված գլխավոր կառուցվածքներն ինչպես են պատրաստված՝ կահ-կարասիք, տնային սարքավորում, գպրոցական ձեռնարկներ, տան մասեր՝ շրջանակներ, պատուհաններ, դռներ, հատակ և այլն:

2. Իմանալ, թե մոտակայքում վորտեղ կան ատաղձագործներ, վորոնք աշխատում են գործարաններում կամ խոշոր արտադրութունների մեջ, վորոնք կարող են ցույց տալ աշխատանքի լավ ձևեր:

3. Գնալ գործարան, դիտել ատաղձագործների աշխատանքը: Ի՞նչ խնդիրներ հ գնում նրանց առաջ գործարանը, ի՞նչպես են նրանք աչդ խնդիրները կատարում, ի՞նչպես են աշխատում ատաղձագործական մեքենաները՝ սղոցը, ռանդայող մեքենան, դրով փորող մեքենան և այլն: Դիտել, թե ինչպես են կատարվում գլխավոր արտադրական գրոցեաները ատաղձագործական ցեխում: Ինչպես և տախտակը չորացվում, ինչպես և կտրվում, ինչպես և ռանդայվում, ինչպես և այնուհետև մշակվում, ինչ չափելու գործիքներ կան, ինչպես են առարկայի մասերը ստանձվում և մի ամբողջ դարձվում:

4. Տիրապետել այն ունակութուններին, վոր վերել թված են կրտսեր, միջին և ավագ ողակների համար փախամշակման ասպարիզում:

5. Սովորել թեկուղ կոլլեկտիվի և ակմրի ամենապարզ առարկաները և կահ-կարասին նորոգելը:

6. Կարողանալ ցույց տալ տղաներին, թե ինչպես պետք և ձեռք դարկել ատաղձագործությանը, ինչպես սովորել փայտի հետ կատարվող ամենապարզ գործողությունները:

7. Լինել փաշտ սղոցելու գործարանում: Մանոթանալ, թե ինչպես են տախտակների բաժանվում կոճղերն ու գերանները, ինչպես են ստացվում փայտի դանադան տեսակները, ինչպես են գերանները դարավում, պահպանվում, չորացվում:

8. Կոլլեկտիվի համար կազմել մի փոքր ալբոմ ատաղձագործության շուրջը, ուր նկարագրել իր գիտողությունները՝ թե ինչ նշանավոր ատաղձագործական արտադրություններ կան շրջանում (փայտ սղոցելու գործարաններ, կահ-կարասիքի գործարան, ատաձագործարան): Բացի այդ ալբոմում գծազրել մեքենաների որինակելի սխեմա-

*) Այս վարպետությունները մշակված են ուրիշ սլանով, քան նախկինները: Այդ կատարված են նրա համար, վորպեսզի ստուգվի, թե ինչ պլանով պետք և հետագայում մշակել վարպետությունների ծրագիրը:

ներ, Աշխատել ալդ մեքենաների մասին վորքան կարելի յե շատ բան իմանալ, հասկանալ նրանց, ընկերներին ալդ մասին պատմել: Ապա իմանալ, թե ինչպիսի կատարելագործումներ են պատրաստվում արտադրութեան մեջ: Ներկա լինել գործարանի բանվորների արտադրական խորհրդակցութեանը:

9. Հարցուփորձ անել խՄՀՄ-ի անտառային տնտեսութեան մասին, կարգալ մեր անտառային հարստութեանը մասին, անտառաշինութեան և տնտեսի ոգտագործման խնդիրների մասին, ալդ մասին գրի առնել կողակտի վրա ալրոմում:

10. Կազմել զանազան փայտանյութերի նմուշների տեխնոլոգիական հավաքածու բացատրական նկարագրութեանով, թե ինչով ե լավ ալս կամ ալն փայտը, ինչ ե նրա գինը և վորտեղից կարելի յե ամենից ավելի մոտ տեղից ալդպիսին ձեռք բերել: Կազմել փայտամշակման գլխավոր մեքենաների հավաքածու և ալդ գծանկարների հետ ծանոթացնել իր ընկերներին, վորպեսզի տարածվեն ճիշտ փայտամշակման մասին յեղած գիտելիքները:

11. Խնայողաբար վերաբերվել գործիքներին: Գործիքը ճիշտ սրել հարմարեցնել և պահել:

12. Ճիշտ սարքել աշխատանքի տեղերն արհեստանոցում:

13. Աջակցել ատաղձագործական խմբակ կազմակերպելուն:

6. Կազմարար

1. Լավ ծանոթանալ, թե ինչպես ե կառուցված գիրքը: Զննել, թե ինչպես ե նա կարված և բրոշյուրով կա արված, ինչպես ե հարմարեցված կազմը: Մշտապես ուշադրութեան դարձնել գրքի բոլոր մասերը: Մշտապես պատճառների վրա: Իմանալ, թե վոր գիրքն ե ավելի չերկար պահպանում լավ տեսքը, ինչպես նրա հետ պետք և վարվել, վոր կազմերն են ավելի ամուր: Ինչպես ե ստացվում կազմի զեղեցկութեանը:

2. Ծանոթանալ, թե ինչպես ե գիրքը կամ ժուրնալը պատրաստվում: Լինել տպարանում, իմանալ, թե ինչպես ե գիրքը կամ ժուրնալը տպագրվում, ինչպես են աշխատում մեքենաները: Ինչպես են կատարվում գլխավոր արտադրական պրոցեսները տպարանում: Ինչպես ե գիրքը շարվում, ինչպես ե սպագրվում, բրոշյուրով կա կաշաւում, կազմվում:

3. Տիրապետել կազմարարական գործիքների ու նյութերի հետ վարվելու ամենալավ ունակութեանը: հետ, վորոնք շարագրված են վերևը կրտսեր, միջին և ավագ ողակների համար տրված առաջադրութեաններին մեջ:

4. Սովորել լավ նորոգել կազմերը, գրքերը:

5. Սովորել կարգին պահել կողակտի և զպրոցի գրադարանը:

6. Ավելի խորը ծանոթանալ նյութերի տեխնոլոգիայի և կազմարարական գործի գործիքների հետ:

7. Սովորել թուղթը և ստվարաթուղթը ճիշտ չափելը, ինքնիրեն ամենապարզ կազմարարական գործիքները պատրաստելը, որինակ՝ քանոն, կարելու դաղգլահ: Ինքնիրեն ներկած թուղթ շինել («Знание сила» № 7, 1927):

8. Կարողանալ տղաներին ցույց տալ, թե ինչպես պետք է մոտենալ կազմին, ինչպես սովորել գրքեր կազմելու ամենապարզ ձևը:

9. Իմանալ, թե ինչ մեքենաներ են գործածվում կազմարարական արհեստում, հասկանալ նրանց աշխատանքը, նկարել իր ալբոմում նրանց կառուցվածքի սխեման:

10. Լինել թղթի գործարանում: Ծանոթանալ, թե ինչից է պատրաստվում թուղթը: Ինչպես են պատրաստվում թղթի զանազան տեսակները: Ինչպես է նա սպիտակացվում, չորացվում, կտրվում, դրսավում: Ծանոթանալ բանվորների նիստուկացի հետ գործարանում, արտադրության կազմակերպության հետ:

11. Լինել կազմարարական և բրոշյուրովկայի արհեստանոցներում, գիտել, թե ինչպես է այստեղ կազմակերպված աշխատանքը և ինչպիսի լավացողներ են մտածվում այդտեղ արտադրական խորհրդակցություններում:

12. Կազմել կոլլեկտիվի գրադարանի համար մի փոքր ալբոմ նկարներով և նյութերի նմուշներով, գործիքների սխեմաներով, աշխատանքի գլխավոր լեզանակներով, այնպես վոր կոլլեկտիվի մյուս տղաներին կարելի լինի հետաքրքրեցնել կազմարարական գործով և ոչնեղ նրանց սովորեցնելուն:

7. Խոհարար

1. Լավ ծանոթանալ, թե ինչպես է պատրաստվում կերակուրը: Հետեղ պատճառներին, թե ինչու կերակուրը լինում է համով և սնունդարար և ինչու չերեմն պատահում է, վոր նա անհամ է լինում և վատ պատրաստված:

2. Լինել հասարակական ճաշարանում, դիտել, թե ինչպես է այնտեղ կառուցված խոհանոցը, այնտեղից փոխ առնել կերակուր պատրաստելու լավ և հետաքրքիր ձևերը:

3. Կազմակերպել հասարակական սնունդ (տաք նախաճաշեր և այլն) գոնե մի դպրոցում կամ մի կոլլեկտիվում:

4. Կարողանալ սուս յեփել, քաշովի, կիսել պատրաստել, սովորել ճիշդ խմոր հունցելը և հաց թխելը (իսարիկ փոքր չափով):

5. Կարողանալ ամենապարզ կոնսերվներ պատրաստել (որինակ՝ պտուղներից, սունկերից):

6. Կարողանալ մաքրության մեջ պահել պատրաստի կերակուրը և այդ բանին սովորեցնել մյուս տղաներին: Սովորել սննդառության ռեժիմին և աղ ռեժիմը պահպանել կոլլեկտիվում, մանավանդ լավերի ժամանակ:

7. Կազմել ավրոմ, անտեղ որինակելի նկարներ տալով այն մասին, թե ինչպես պետք է ճիշտ կերպով դասավորված լինի խոհանոցի ինվենտարը, ինչպես պետք է մաքրություն պահպանվի:

8. Լվացարար

1. Մանոթանալ սպիտակեղեն լվանալու կանոնները հետևելին, մեխանիկական լվացքատանը: Դիտել, թե ինչպես է կեղտոտ սպիտակեղենը հանձնվում, ինչպես են կատարվում գլխավոր արտադրական պրոցեսները, ինչպես է լվացվում սպիտակեղենը, չորացվում, արթուկվում, դարսվում, ստուգվում և քաց թողնվում:

2. Տիրապետել ճիշտ և առողջապահական լվացման ունակութուններին, ինչպես սպիտակեղեն լվալ առանց իրեն վնասելու, վորպեսզի միաժամանակ սպիտակեղենը չփչանա և մաքուր լինի:

3. Սովորել սպիտակեղենը կարկատելու, դուլպաները լցնելու և այլն աշխատանքներին:

4. Կարողանալ տղաներին ցույց տալ, թե ինչպես պետք է ձեռք դարկել ամենապարզ և մանր բաներ լվանալուն:

5. Լինել կար ու ձևի գործարանում կամ արհեստանոցում, նայել, թե ինչպես են պատրաստում սպիտակեղենը, ձևում, կարում, արթուկում, դարսում և այլն:

6. Ներկա լինել լվացքատան և գործարանի աշտադրական խորհրդակցություններին:

7. Պատրաստել լվացարարական գործի ավրոմ, ուր գրի առնել լվացման ճիշտ լեզանակները, տնային առորյա կլանքում մատչելի շոր լվանալու մեխանիզացիայի ձևերը, սպիտակեղենի հետ վարվելու կանոնները և այլն:

8. Աջակցել սանիտարիայի և առողջապահության խմբակ կազմակերպելուն: Անձնակազմն աշխատանքի մեջ ցույց տալ մաքրություն պահպանելու որինակներ:

9. Դեմոնստրանտ

1. Լինել կարի արհեստանոցում, դերձակուհու մոտ, կարի գործարանում կամ գյուղում կիրառման կազմակերպած կար ու ձևի արհեստանոցում: Իմանալ, թե ինչպես են կատարվում արտադրական պրոցեսները՝ ձևելը, չափս առնելը, կարի մեքենայով կարելը, արթուկելը:

2. Տիրապետել այն ունակութուններին, վորոնք շարադրված են կրտսեր, միջակ և ավագ ողակների գործվածքի հետ աշխատելու ասպարիզում (կարողանալ հազուստի ամենահոստարակ մասերը կարել, ինքներդ-ձեզ պարզ ձևի փոշ բարդ ձևվածք անել, որինակ՝ պիտներական կոստյումի, կարողանալ պատրաստ ձևվածքով ոգտվել):

3. Կարողանալ լերեխաներին ցույց տալ, թե ինչպես ձեռք զարնել կարի և սովորել գործվածքի հետ ամենապարզ աշխատանք կատարել:

4. Լինել տեքստիլ գործարանում և ջուլհականոցում: Մանոթանալ, թե ինչից են պատրաստվում գործվածքի զանազան տեսակները, ինչպես և գործվում կտորը, ինչպես ներկվում, արթուկվում, չորացվում, կարվում, դարսվում:

5. Ներկա լինել տեքստիլ գործարանի արտադրական խորհրդակցությանը:

6. Կազմակերպել կարողների խմբակ:

Յ Ա Ն Կ

Առաջաբան

3

Մասն առաջիկ

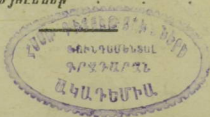
Գլուխ 1-ին -- Դեպի նոր սիստեմ	5
» 2-րդ -- Ինչպես և կառուցված նոր ձեերով աշխատելու նյութը	8
» 3-րդ -- Խորհուրդներ կոլլարներին և պիոներակտիվին	10
» 4-րդ -- Վարպետությունների մասին	24

Մասն յերկրորդ

Գլուխ 1-ին -- Կոլլեկտիվային և ոգակային գործերի որինակելի ցանկ	25
» 2-րդ -- Քաղինֆորմացիան կոլլեկտիվում և պիոներներին մասնակցությունը հեղափոխական տոներին ու կամպանիաներին	65
» 3-րդ -- Պիոներական կազմակերպություն մեջ մտնելու կարգը	73
» 4-րդ -- Ունակությունների և զիտելիքների ցանկ	76

Մասն յերրորդ

Գլուխ 1-ին -- Աշխատանքային դաստիարակություն	87
» 2-րդ -- Ծրագրեր աշխատանքից և տեխնիկայից	105
» 3-րդ -- Վարպետություններ	121

(503)

գլխ. Հիմնարար գիտ. գրադ.

220038984

A 38984

